

ГЕОГРАФИЯ

1. Теңир-Тоого биринчи саякатын жасап, Ысык-Көлдүн чыгыш жана батыш жээктерине келген биринчи орус окумуштуусу / Русский ученый, исследовавший горы Тенир-Тоо, описавший восточные и западные берега Иссык-Куля

- а) Т.Ф.Нифантьев / Г. Т.Ф.Нифантьев
- б) А.Гумбольдт / А.Гумбольдт
- в) Ч.Валиханов / В. Ч.Валиханов
- г) **П.П.Семенов-Тяньшанский / П.П.Семенов-Тяньшанский**

2. Алай-Ысар тоо системасы менен Фергана тоолорун изилдеген орус окумуштуусу / Русский ученый, исследовавший Алайско-Гиссарский и Ферганский горные хребты.

- а) А.Гумбольдт / А.Гумбольдт
- б) **А.П.Федченко / А.П.Федченко**
- в) В.Пржевальский / В.Пржевальский
- Т.Ф.Нифантьев / Т.Ф.Нифантьев

3. Теңир-Тоонун өсүмдүктөрүнүн географиялык таралышын, бийиктик зоналдуулугун жана систематикалык бөлүнүшүн изилдеген орус окумуштуу / Русский ученый, исследовавший географическое распространение, высотную зональность и систематическое деление растений Тенир-Тоо.

- а) А.Гумбольдт / А.Гумбольдт
- б) А.Н.Краснов / А.Н.Краснов
- в) А.П. Федченко / А.П. Федченко
- г) **Т.Ф.Нифантьев / Т.Ф.Нифантьев**

4. Хан-Тенири тоо массивине чыккан биринчи орус окумуштуусу? / Первый русский ученый, совершивший восхождение на массив Хан-Тенгри?

- а) **П.П.Семенов-Тянь-Шанский**
- б) И.Мушкетов
- в) Н.А.Северцев
- г) Н.М.Пржевальский

5. Кыргызстандын жалпы аянты канча км² барабар? / Чему равна общая площадь Кыргызстана?

- а) 196 миң км² / 196 тыс. км²
- б) 292,5 миң км² / 292,5 тыс. км²
- в) **199,9 миң км² / 199,9 тыс. км²**
- г) 205 миң км² / 205 тыс. км²

6. Кыргызстандын чек арасынын узундугу канча км аралыкка созулуп жатат? / Сколько км составляет протяженность границ Кыргызстана?

- а) **4508 км / 4508 км**
- б) 4518 км / 4518 км
- в) 4567 км / 4518 км
- г) 4507 км / 4507 км

7. Кыргыз Республикасынын эң түндүк точкасынан эң түштүк точкасына чейинки аралык канча км? Каково расстояние от самой северной точки до самой южной точки Кыргызстана?

- а) 925 км
- б) **454 км**
- в) 457 км
- г) 927 км

8. Кыргыз Республикасынын эң чыгыш точкасынан эң батыш точкасына чейинки аралык канча км түзөт? Каково расстояние от самой восточной точки до самой западной точки Кыргызстана?

- а) 927 км

- б) 454км
- в) 457 км
- г) **925 км**

9. Кыргызстан кайсы географиялык кеңдиктердин аралыгынан орун алган? / Между какими географическими широтами расположен Кыргызстан?

- а) **69°15' жана 80°18' түндүк кеңдиктердин / 69°15' и 80°18' северной широты**
- б) 43°16' жана 69°15' түндүк кеңдиктердин / 43°16' и 69°15' северной широты
- в) 41°16' жана 43°15' түндүк кеңдиктердин / 41°16' и 43°15' северной широты
- г) 39°14' жана 43°16' түндүк кеңдиктердин / 39°14' и 43°16' северной широты

10. Борбордук Теңир-Тоодогу Кытай менен Кыргызстандын чек арасы болгон Какшаал-Тоонун чыгыш уландысында орун алган чоку? / Пик, находящийся в Центральном Тенир-Тоо в восточном продолжении Какшаал-Тоо, на границе Кыргызстана с Китаем.

- а) Ленин чокусу / пик Ленина
- б) Ашуу-Төр / Ашуу-Төр
- в) **Жеңиш чокусу / пик Победы**
- г) Боз-Кыр / Боз-Кыр

11. Кыргызстандын Өзбекстан менен чектешкен чек арасынын узундугу канчага барабар? / Какая протяженность границ Кыргызстана с Узбекистаном?

- а) 1113 км
- б) 972 км
- в) **1374 км**
- г) 1049 км

12. Кыргызстандын Кытай жана Казакстан менен чек араларына жакын орун алган тоо системасы? / Горная система, которая находится в непосредственной близости к границам Кыргызстана с Китаем и Казахстаном

- а) Ашуу-Төр / Ашуу-Төр
- б) Боз-Кыр / Боз-Кыр
- в) Ленин чокусу / пик Ленина
- г) **Хан-Теңир / Хан Тенгри**

13. Кыргызстандын эң бийик жана эң төмөнкү точкалары кайсылар. / Каковы самые высокие и самые низкие точки в Кыргызстане?

- а) Ленин чокусу 7134м жана Арка айылы 401м / Пик Ленина 7134м и село Арка 401м.
- б) **Жеңиш чокусу 7439м жана Кулунду айылы 401м. / Пик Победы 7439м и село Кулунду 401м.**
- в) Пирамида чокусу 7438м жана Камышановка айылы 401м. / Пик Пирамидальный 7438 м и село Камышановка 401м.
- г) Манас чокусу 4482м жана Арка айылы 402м. / Пик Манаса и село Арка

14. Кыргызстандын аймагынын канча %тен ашыгы деңиз деңгээлинен 1000м ден бийиктикте жайгашкан? / Сколько процентов территории Кыргызстана находятся на высоте более 1000 метров над уровнем моря?

- а) 96%
- б) **94,2%**
- в) 92,8%
- г) 89,5%

15. Кыргызстан Атлантика жана Тынч океандарынан канча км алыстыкта жайгашкан? / На каком расстоянии Кыргызстан находится от Атлантической и Тихой океанов?

- а) **6530-3830 км**
- б) 3830-3380 км
- в) **5530-3830 км**
- г) 3380-1670 км

16. Кыргызстандан Түндүк Муз жана Инд океандарына чейинки аралык канча километрди

түзөт? / Сколько км составляет расстояние от Кыргызстана до Северный Ледовитого и Индийского океанов?

а) **3380-1670 км**

б) 3380-3380 км

в) 6530-3830 км

г) 3380-1600 км

17. Кыргызстандын кайсы мамлекет менен болгон чек арасы эң узун?

/ С каким государством у Кыргызстана самая длинная граница?

а) **Өзбекстан / Узбекистан**

б) Казакстан / Казахстан

в) Тажикстан / Таджикистан

г) Кытай / Китай

18. Кыргызстан менен Тажикстандын чек ара сызыгы кайсы тоо кыркалары аркылуу өтөт?

/ Через какие горные хребты проходят линии границы Кыргызстана с Таджикистаном?

а) Кичи-Алай, Чоң-Алай, Түркстан / Кичи-Алай, Чон-Алай, Түркстан

б) Түркстан, Арткы-Алай, Кичи-Алай / Түркстан, Чон-Алай, Кичи-Алай

в) Арткы-Алай, Алай, Терек-Тоо / Чон-Алай, Алай, Терек-Тоо

г) **Түркстан, Алай, Арткы-Алай** / Түркстан, Алай, Чон-Алай

19. Кыргызстанды Тажикстан менен кайсы ашуу байланыштырып турат? / Какой перевал соединяет Кыргызстан с Таджикистаном?

а) Бедел / Бедел

б) Торугарт / Торугарт

в) Эркеч-Там / Эркеч-Там

г) **Кызыл-Арт / Кызыл-Арт**

20. Манас чокусунан кайсы мамлекеттердин чек ара сызыктары өтөт? / Линии границ каких стран проходят на вершине Манас?

а) Казакстан, Кыргызстан, Кытай / Казахстан, Кыргызстан, Китай

б) Өзбекстан, Кыргызстан, Тажикстан / Узбекистан, Кыргызстан, Таджикистан

в) **Казакстан, Өзбекстан, Кыргызстан / Казахстан, Узбекистан, Кыргызстан**

г) Кытай, Тажикстан, Өзбекстан / Китай, Таджикистан, Узбекистан

21. Кыргызстандын эң четки батыш жана чыгыш точкалары канчанчы градусарда жайгашкан? / В каких градусах расположены самые предельные западные и восточные точки Кыргызстана?

а) 39°11'-43°16' чыгыш узундуктарда / 39°11'- 43°16' восточной долготы

б) 69°15'-80°18' түндүк кеңдиктерде / 69°15'- 80°18' северной широты

в) **69°15'-80°18' чыгыш узундуктарда** / 69°15'- 80°18' восточной долготы

г) 39°11'-43°16' түндүк кеңдиктерде / 39°11'- 43°16' северной широты

22. Кыргызстандын деңиз деңгээлинен орточо бийиктиги канча м ди түзөт? / Сколько метров составляет средняя высота над уровнем моря Кыргызстана?

а) 2760 м / 2760 м

б) 2758м / 2758м

в) **2750 км/2750 км**

г) 2789м/2789м

23. Кыргызстандын аймагындагы эң чоң физикалык-географиялык аймак кайсы? / Какая самая большая физико-географическая территория в Кыргызстане?

а) Алай өрөөнү / Алайская долина

б) Борбордук Теңир-Тоо / Центральный Тянь-Шань

в) Түштүк-Батыш Теңир-Тоо / Юго-Западный Тянь-Шань

г) **Ички Теңир-Тоо / Внутренний Тянь-Шань**

24. Тескей Ала-Тоосунун эң бийик чокусун атагыла? / Назовите самую высокую вершину Тескей Ала-Тоо?

а) Чоктал / Чок-Тал

- б) Жеңиш / Победы
- в) Батыш Аламүдүн / Западный Аламедин
- г) **Каракол / Каракол**

25. Төмөнкү тоолордун кайсылары Түндүк Теңир-Тоого кирет? / Какие из нижеприведенных гор входят в состав Северного Тянь-Шаня?

- а) Фергана, Байбиче, Афлатун / Фергана, Байбиче, Афлатун
- б) Бабаш-Ата, Алай, Памир / Бабаш-Ата, Алай, Памир
- в) **Күнгөй Ала-Тоосу, Иле Ала-Тоо, Кыргыз Ала-Тоосу жана Талас Ала-Тоосу** / Кунгей Ала-Тоо, Иле Ала-Тоо, Киргизский Ала-Тоо и Талас Ала-Тоо
- г) Ак-Төр, Курама, Чаткал тоосу / Ак-Тор, Курама, Чаткал тоо

26. Күнгөй жана Тескей Ала-Тоо менен Кыргыз Ала-Тоосунун ортосунда жайгашкан капчыгай? / Ущелье, расположенное между Кунгей, Тескей Ала-Тоо и Киргизским Ала-Тоо

- а) Түп / Тюп
- б) Каракол / Каракол
- в) Кегети / Кегети
- г) **Боом / Боом**

27. Талас өрөөнүн курчап турган кырка тоолор кайсылар? / Какие горные хребты окружают Таласскую долину?

- а) **Талас жана Кыргыз Ала-Тоосу** / Таласский и Киргизский Ала-Тоо
- б) Чаткал жана Фергана / Чаткал и Фергана
- в) Алай жана Памир / Алай и Памир
- г) Чаткал жана Курама / Чаткал и Курама

28. 2019-жылдын 1-январь айына карата Кыргыз Республикасынын Өзбекстан менен болгон чек аранын ажыратылган жана бекитилген пайызы? / Процент делимитированных и ратифицированных границ Кыргызской Республики с Республикой Узбекистан на 1 января 2019 года

- а) 28,0%
- б) 99,5%
- в) **83,7%**
- г) 57,9%

29. Алай-Түркстан кырка тоосу кайсы аймакта орун алган? Где расположен Алай-Туркестанский горный хребет?

- а) Фергана өрөөнүнүн түндүгүнөн / с севера Ферганской долины
- б) **Фергана өрөөнүнүн түштүгүнөн** / с юга Ферганской долины
- в) Чоң-Алай тоосунун түштүгүнөн / с юга горы Чон-Алай
- г) Чүй өрөөнүнүн түштүк жагында / с юга Чуйской долины

30. Эң к бийик жери деңиз деңгээлинен канча метр бийиктикте жатат? / На какой высоте над уровнем моря расположена самая высокая точка Кыргызстана?

- а) **7439м**
- б) 8940м
- в) 6009м
- г) 2900м

31. Тянь-Шань тоо системасынын эң бийик чокусун атагыла? / Назовите самую высокую вершину горной системы Тянь-Шань?

- а) Каракол / Каракол
- б) Чок-Тал / Чок-Тал
- в) **Жеңиш / Победы**
- г) Кан-Теңир / Хан-Тенгри

32. Ленин чокусу кайсы тоо кыркасында жайгашкан? / На каком горном хребте расположен пик Ленина?

- а) **Чон-Алай (Арткы Алай) / Заалайский**
- б) Пскем / Пскемский

- в) Какшаал-Тоо / Какшаал-Тоо
- г) Фергана / Ферганский

33. Кыргызстанда рельефтин кайсы түрү басымдуулук кылат? Какой тип рельефа преобладает в Кыргызстане?

- а) түздүк / равнины
- б) тоо / горы

- в) ойдуң / впадины
- г) адыр / холмы

34. Кыргызстанда темирдин ири запасы кайсы жерде орун алган? / Где в Кыргызстане наибольший запас железа?

- а) Кабак / Кабак
- б) Алмалык / Алмалык
- в) Өзгөн / Узген

г) **Жетим тоодо / в Жетим-Тоо**

35. Кыргызстандын аймагы кайсы климаттык алкакта орун алган? /

В какой климатической зоне располагается территория Кыргызстана?

- а) тропиктик алкак менен мелүүн алкактын чектеш жеринде / на границе тропической зоны и умеренной зоны
- б) субтропиктик алкактын түштүк тилкесинде / в южной полосе субтропической зоны
- в) мелүүн алкактын түндүк тилкесинде / в северной полосе умеренной зоны
- г) мелүүн алкактын түштүк тилкесинде / в южной полосе умеренной зоны

36. Ички Теңир-Тоодо кайсы көл жайгашкан? Как называется озеро во Внутреннем Тянь-Шане?

- а) Ысык-Көл / Иссык-Куль
- б) Чатыр-Көл / Чатыр-Куль
- в) Сары-Челек / Сары-Челек
- г) Кара-Суу / Кара-Суу

37. Радиоактивдүү заттар кайсы аймактарда сакталган? / Территории, где сохранились радиоактивные вещества.

- а) Кочкор-Ата / Кочкор-Ата
- б) Алай / Алай
- в) Нарын / Нарын
- г) Майлы-Сай / Майлы-Сай

38. Кыргызстанда төмөнкү ландшафттардын кайсынысы

кездешпейт? Какие из нижеприведенных ландшафтов не встречаются в Кыргызстане?

- а) Гляциалдык нивалдык / Гляциально-нивальный
- б) Тропикалык / Тропический
- в) Шалбаа / Луговой
- г) Жарым чөл / Полупустынный

39. Нарын өрөөнү аркылуу аккан дарыя? / Река, протекающая через Нарынскую долину.

- а) **Нарын / Нарын**
- б) Ак-Буура / Ак-Буура
- в) Сары-Жаз / Сары-Жаз
- г) Кызыл-Суу / Кызыл-Суу

40. Кыргызстандын Кытай менен болгон чек арасы кайсы тоо кыркасы аркылуу өтөт? / Через какой горный хребет проходит граница Кыргызстана с Китаем?

- а) Күңгөй Ала-Тоо / Кунгей Ала-Тоо
- б) Фергана / Фергана
- в) **Какшаал-Тоо / Какшаал-Тоо**
- г) Чоң-Алай / Чон-Алай

41. Кыргызстанда кайсы тоо кыркасы эң чоң аралыкты ээлейт? Какой горный хребет в

Кыргызстане занимает самое большое расстояние?

- а) Фергана / Фергана
- б) Түркстан / Туркестан
- в) Какшаал-Тоо / Какшаал-Тоо
- г) Кыргыз Ала-Тоосу / Киргизский Ала-Тоо

42. Кыргызстандагы эң көп жаан-чачын түшкөн аймак? / Территория Кыргызстана с наибольшим количеством осадков?

- а) Фергана кырка тоосу / Ферганский горный хребет
- б) Алай тоолору / Алайские горы
- в) Кыргыз Ала-Тоосу / Кыргыз Ала-Тоо
- г) Кичи-Алай тоолору / горы Малого-Алая / Mountains of Small Alai

43. Эң төмөнкү -54°C температураны көрсөткөн ички Теңир-Тоодогу өрөөн? Долина, показывающая самую низкую температуру -54° во внутреннем Тянь-Шане?

- а) Ак-Сай / Ак-Сай
- б) Суусамыр / Суусамыр
- в) Кетмен-Төбө / Кетмен-Тюбе
- г) Тогуз-Торо / Тогуз-Торо

44. Кыргызстандагы эң суук область? / Самая холодная область в Кыргызстане?

- а) Баткен / Баткенская
- б) Талас / Таласская
- в) Нарын / Нарынская
- г) Чүй / Чуйская

45. Республиканын чегиндеги узундугу 535 км, алабынын аянты 58370 км^2 болгон дарыя? / Река, находящаяся на границе республики с длиной 535км, и с площадью бассейна 58370 км^2 .

- а) Аму-Дарыя / Аму-Дарыя
- б) Түп / Тюп
- в) Сыр-Дарыя / Сыр-Дарыя
- г) Нарын / Нарын

46. Кыргызстандын аймагында узундугу 10 кмден ашкан, жалпы узундугу 35 миң км келген дарыялардын саны канча? / Какова численность рек на территории Кыргызстана с протяженностью 10 км, с общей протяженностью 35 тысяч км?

- а) 2034
- б) 2044
- в) 3134
- г) 4563

47. Сары-Жаз өрөөнү аркылуу Кытайга аккан дарыя кайсы? / Как называется река, которая протекает через долину Сары-Жаз в Китай?

- а) Ак-Буура / Ак-Буура
- б) Нарын / Нарын
- в) Сары-Жаз / Сары Жаз
- г) Кызыл-Суу / Кызыл-Суу

48. Төмөнкүлөрдүн ичинен кайсылары суу сактагыч болуп саналат? / Что из нижеперечисленных является водохранилищем?

- а) Сары-Челек, Кара-Суу / Сары-Челек, Кара-Суу
- б) Орто-Токой, Киров, Төрт-Күл / Орто-Токой, Киров, Торт-Куль
- в) Чүй, Киров, Аспара / Чу, Киров, Аспара
- г) Орто-Токой, Кара-Дарыя / Орто-Токой, Кара-Дарыя

49. Орто-Токой суу сактагычы Кыргызстандын кайсы областтарынын чек арасында жайгашкан? / На границе каких областей Кыргызстана расположено Орто-Токойское водохранилище?

- а) Жалал-Абад жана Нарын / Жалал-Абадская и Нарынская

б) Нарын жана Ысык-Көл / Нарынская и Иссык-Кульская

в) **Чүй жана Нарын / Чуйская и Нарынская**

г) Ош жана Ысык-Көл / Ошская и Иссык-Кульская

50. Түндүк Эңилчек мөңгүсүнүн этегинен орун алып, Түштүк Эңилчектин музу менен тосулган көл? / Озеро, расположенное у подножия Северного Эңилчек и огражденное льдами Южного Эңилчек?

а) **Мерцбахер көлү / озеро Мерцбахера**

б) Ысык-Көл / Иссык-Куль

в) Чатыр-Көл / Чатыр-Куль

г) Сары-Челек / Сары-Челек

51. Кыргызстандын кайсы көлү жер титирөөнүн натыйжасында пайда болгон? / Какое озеро в Кыргызстане появилось в результате землетрясения?

а) Кулун / Кулун

б) **Ысык-Көл / Иссык-Куль**

в) Ала-Көл / Ала-Куль

г) Соң-Көл / Сон-Куль

52. Соң-Көлдөн кайсы дарыя агып чыгат? / Какая река вытекает из озера Сон-Кол?

а) Көкөмерен / Кокомерен

б) **Кажырты / Кажырты**

в) Нарын / Нарын

г) Ак-Суу / Ак-Суу

53. Кыргызстандын суулары кайсы океандын алабына кирет? / В бассейн какого океана входят реки Кыргызстана?

а) Атлантика океанынын / Атлантический океан

б) Инди океанынын / Индийский океан

в) **Ички суу агып чыкпоочу / Внутренние не вытекающие воды**

г) Тынч океанынын / Тихий океан

54. Сырдарыянын системасына тиешелүү дарыяны атагыла? / Назовите реку входящую в систему реки Сырдарьи?

а) Вахш / Вахш

б) **Нарын / Нарын**

в) Кызыл-Суу / Кызыл-Суу

г) Сары-Жаз / Сары-Джаз

55. Бул көлдөрдүн ичинен эң ирисин атагыла? / Назовите самое большое озеро из нижеперечисленных?

а) Чатыр-Көл / Чатыр-Куль

б) Соң-Көл / Сон-Куль

в) Мерцбахер / Мерцбахер

г) **Ысык-Көл / Иссык-Куль**

56. Кыргызстандагы ири көлдөр пайда болушу боюнча кайсы типке кирет? / По типу образования какими являются большие озера Кыргызстана?

а) мөңгүлүк / ледниковые

б) **тектоникалык / тектонические**

в) бөгөлмө / запрудные

г) карсттык / карстовые

57. Нарын дарыясы кайсы чоң дарыянын түзүүчүсү? / Составляющей какой большой реки является река Нарын?

а) **Сырдарыя / Сыр-Дарья**

б) Чүй / Чу

в) Иле / Или

г) Амударыя / Аму-Дарья

58. Сары-Челек көлү кандай жол менен пайда болгон? / Каким образом появилось озеро Сары-Челек?

а) бөгөлмө / запрудный

б) калдык / остаточный

в) карсттык / карстовый

г) тектоникалык / тектонический

59. Кыш мезгилинде Ыссык-Көлдүн суусунун температурасы канча °C болот? / Какова температура воды Иссык-Куля в °C в зимнее время?

а) +4C°

б) +20C°

в) -2C°

г) 0C°

60. Кыргызстандын кайсы дарыясынын алабында ири мөңгүлөр жайгашкан? / В бассейне какой реки расположены самые большие ледники в Кыргызстане?

а) Нарын / Нарын

б) Сары-Жаз / Сары-Джаз

в) Талас / Талас

г) Ак-Сай / Ак-Сай

61. Кыргызстанда 3520м. бийиктикте жайгашкан жана бетинин аянты 170км², тереңдиги 19м болгон көлдү белгилегиле? / Назовите озеро в Кыргызстане, расположенное на высоте 3520 м, площадь зеркала 170 кв.км, глубиной 19м?

а) Сары-Челек / Сары-Челек

б) Чатыр-Көл / Чатыр-Куль

в) Ысык-Көл / Иссык-Куль

г) Соң-Көл / Сон-Куль

62. Найман суу сактагычы кайсы областта орун алган? / В какой области расположено Найманское водохранилище?

а) Ош/ Ошская

б) Талас/ Таласская

в) Нарын/ Нарынская

г) Чүй/ Чуйская

63. Кыргызстандын кайсы областында Макмал алтын кени орун алган? / В какой области Кыргызстана расположен Макмальский золотой рудник?

а) Жалал-Абадда / в Джалал-Абаде

б) Таласта / в Таласе

в) Ошто / в Оше

г) Нарында / в Нарыне

64. Төмөнкү кен байлыктардын ичинен Кыргызстандын түндүгүндө кездешпегендери кайсылар? / Что из нижеперечисленных минеральных ресурсов не встретить на севере Кыргызстана?

а) Нефть, газ / Нефть, газ

б) Түз / Соль

в) Алтын / Золото

г) Көмүр / Уголь

65. Экологиялык жактан эң кооптуу болуп кайсыл калдыктар саналат? / Какие отходы считаются самыми опасными с экологической точки зрения?

а) Көмүр / Уголь

б) Уран / Уран

в) Алтын / Золото

г) Түз / Соль

66. Борбордук Теңир-Тоо провинциясында төмөнкү ландшафттардын кайсынысы кездешпейт? / Какие из нижеперечисленных ландшафтов не встречаются в Центральном Тянь-Шане?

а) Шалбаа / Луга

- б) Гляциалдык-нивалдык / Гляциально-нивальный
- в) Жарым чөл / Полупустыни
- г) Токой / Леса

67. Кыргызстанда кайсы дарак эндемик болуп эсептелет? / Какое дерево считается эндемиком Кыргызстана?

- а) Арча / Можжевельник
- б) Тяньшань карагайы / Ель Тяньшанская
- в) Семеновдун пихтасы / Пихта Семенова
- г) Кызыл карагай / Лиственница

68. Кыргызстанда токой аянтынын үлүшү канча? / Какую часть Кыргызстана занимают леса?

- а) 40%
- б) 3,8%
- в) 15%
- г) 3%-3,5%

69. Кыргызстанда кайсы өсүмдүк эфемерлер тобуна кирет? / Какое растение в Кыргызстане входит в группу эфемеров?

- а) кызгалдак / мак
- б) доңуз сырт / кобрезия
- в) беде / клевер /
- г) шыбак / полынь

70. Кыргызстанда деңиз деңгээлинен 2700м-3500м чейинки бийиктикте ландшафттын кайсы түрү басымдуулук кылат? / В Кыргызстане на уровне высот 2700м-3500м какой тип ландшафта преобладает?

- а) субальпылык шалбаалар / субальпийский луга
- б) токойлор / леса
- в) чөлдөр / пустыни
- г) түбөлүк мөңгүлөр / вечные ледники

71. Мөмө-жемиш жаңгак токойлорунда пайда болгон, күрдүүлүгү чириндиден турган топуракты атагыла? Назовите почву, плодородность которой составляет перегной, образующийся в плодовых ореховых лесах?

- а) кара-күрөң / темно каштановые
- б) күрөң-бозомтук / коричнево-серые
- в) каштан / каштановые
- г) такыр сымал / холмистые

72. Кыргызстандын аймагы канча физикалык-географиялык райондоштурууга бөлүнөт? На сколько физико-географических районов делится территория Кыргызстана?

- а) 7
- б) 3
- в) 6
- г) 2

73. Чүй өрөөнүнөн Суусамыр өрөөнүнө кайсы ашуу аркылуу автомобиль жолу өтөт? Через какой перевал проходит автомобильная дорога с Чуйской долины в Суусамыр?

- а) Төө-Ашуу / Тео-Ашуу
- б) Ала-Бел / Ала-Бель
- в) Өтмөк / Отмек
- г) Талдык / Талдык

74. Ала-Арча улуттук паркы кайсы тоо кыркасында жайгашкан? В каком горном хребте находится национальный парк Ала-Арча?

- а) Борколдой-Тоодо / Борколдой Тоо
- б) Күңгөй Ала-Тоодо / Кунгей Ала-Тоо
- в) Кыргыз Ала-Тоосунда / Киргизский хребет

г) Нарын-Тоодо / Нарынский хребет

75. Кыргыз Ала-Тоосунун эң бийик чокусун атагыла. / Назовите самую высокую вершину Кыргызского Ала-Тоо?

а) Путин / Путин

б) Аламүдүн / Аламедин

в) Ленин / Ленин

г) Чок-Тал / Чок-Тал

76. Чүй өрөөнүндө жаан-чачындын басымдуу бөлүгү кайсы мезгилге туура келет? / На какой сезон приходится большая часть дождей в Чуйской долине?

а) жазга / весна

б) жайга / лето

в) күзгө / осень

г) кышка / зима

77. Чоң-Кемин өрөөнүн түндүк жагынан кайсы тоо кыркасы курчап турат? / Какой хребет с севера окружает долину Чонг-Кемин?

а) Алай кырка тоосу / Алайский хребет

б) Иле Ала-Тоосу / Заилийский Ала-Тай

в) Күңгөй Ала-Тоо / Кунгей Ала-Тоо

г) Тескей Ала-Тоо / Тескей Ала-Тоо

78. Ысык-Көл ойдуңунун түндүк жагынан кайсы тоо кыркасы курчап турат? / Какой горный хребет окружает Иссык-Кульскую котловину с севера?

а) Күңгөй Ала-Тоо / Кунгей Ала-Тоо

б) Талас Ала-Тоосу / Таласский

в) Кыргыз Ала-Тоосу / Киргизский

г) Какшаал Тоо / Какшаал

79. Чүй дарыясынын алабындагы суу сактагыч кайсы? / Какое водохранилище построено в бассейне реки Чу?

а) Орто-Токой / Орто-Токойское

б) Төрт-Көл / Торт-Кульское

в) Киров / Кировское

г) Нурек / Нурекское

80. Ысык-Көлгө канча дарыялар жана агын суулар куят? / Сколько рек вливается в Иссык-Куль?

а) 42

б) 74

в) 56

г) 80

81. Кыргыз Ала-Тоосу менен Талас Ала-Тоо кыркасынын ортосунда кайсы өрөөн жайгашкан? / Какая долина расположена между хребтами Кыргызский Ала-Тоо и Таласский Ала-Тоо?

а) Фергана / Ферганская

б) Талас / Талаская

в) Чүй / Чуйская

г) Суусамыр / Суусамырская

82. Орто Азия бермети деп аталган өрөөн кайсы? / Какая долина называется жемчужиной Средней Азии?

а) Фергана / Ферганская

б) Чүй / Чуйская

в) Талас / Таласская

г) Жумгал / Жумгальская

83. Ички Тянь-Шанга кайсы климат мүнөздүү? / Каков характер климата внутреннего Тянь-

Шаня?

- а) экватордук / экваториальный
- б) антарктикалык / антарктический
- в) мелүүн / умеренный
- г) деңиздик / морской

84. Кыргызстандын кайсы провинциясында марал сакталып калган? /

В какой провинции Кыргызстана сохранился марал?

- а) Ички Тянь-Шань / Внутренний Тянь-Шань
- б) Алай өрөөнүндө / Алайская долина
- в) Түштүк-Батыш Тянь-Шанда / Юго-Западный Тянь-Шань
- г) Борбордук Тянь-Шанда / Центральный Тянь-Шань

85. Кайсы тоо кырка Алай-Түркстан тоо кыркаларынын ичине кирбейт? / Какой хребет не входит в хребты Алай-Туркестанский?

- а) Түркстан / Туркестанский
- б) Алай / Алайский
- в) Чоң-Алай / Заалайский
- г) Фергана / Ферганский

86. Сары-Жаз дарыясы кайсы тоо кыркасын кесип өтөт? / Какой горный хребет перерезает река Сары-Жаз?

- а) Жетим Тоону / Джетим-Тоо
- б) Талас Ала-Тоо / Таласский Ала-Тоо
- в) Какшаал Тоону / Какшаал-Тоо
- г) Нарын Тоону / Нарын-Тоо

87. Чүй өрөөнүнөн Ысык-Көлгө кайсы капчыгай аркылуу өтүүгө болот? / Через какое ущелье можно попасть из Чуйской долины на Иссык-Куль?

- а) Чоң-Кемин / Чон-Кеминское
- б) Боом / Боомское
- в) Ысык-Ата / Иссык-Атинское
- г) Кегети / Кегетинское

88. Кара-Шоро минералдык булагы кайсы тоо кыркасында орун алган? / На каком хребте находится минеральный источник Кара-Шоро?

- а) Фергана тоо кыркасында / Ферганский
- б) Талас Ала-Тоосунда / Таласский хребет
- в) Суусамыр кырка тоосунда / Суусамырский хребет
- г) Кыргыз Ала-Тоосунда / Киргизский хребет

89. Кыргызстан түндүгүнөн кайсы мамлекет менен чектешет? / С каким государством граничит Кыргызстан на севере?

- а) Кытай / Китай
- б) Казакстан / Казахстан
- в) Тажикстан / Таджикистан
- г) Өзбекстан / Узбекистан

90. Ала-Арча улуттук паркы кайсы областта жайгашкан? / В какой области расположен национальный парк Ала-Арча?

- а) Нарын / Нарынская
- б) Талас / Таласская
- в) Чүй / Чуйская
- г) Ош / Ошская

91. Сарычат-Ээрташ коругу кайсы областта жайгашкан? / В какой области расположен заповедник Сарычат-Ээрташ?

- а) Нарын / Нарынская
- б) Ыссык-Көл / Иссык-Кульская
- в) Баткен / Баткенская
- г) Жалал-Абад / Джалал-Абадская

92. Үзөңгү-Кууш кайсы областта жайгашкан? / В какой области расположен Узонгу-Кууш?

а) Ысык-Көл / Иссык-Кульская

б) Нарын / Нарынская

в) Баткен / Баткенская

г) Жалал-Абад / Джала-Абадская

93. Чу дарыясы кайсы область аркылуу Казакстандын территориясына өтүп кетет? / Через какую область протекает река Чу на территорию Казахстана?

а) Ош / Ошская

б) Талас / Талаская

в) Нарын / Нарынская

г) Чүй / Чуйская

94. Кулун көлү кайсы областта жайгашкан? / В какой области расположено озеро Кулун?

а) Ош / Ошская

б) Талас /Талаская

в) Нарын /Нарынская

г) Чүй / Чуйская

95. Арткы Алай тоолору кайсы мамлекет менен чектешет? / С каким государством граничит Заалайский хребет?

а) Өзбекстан / Узбекистан

б) Тажикстан / Тажикистан

в) Кытай / Китай

г) Казакстан / Казахстан

96. Кайсы корукта ит багууга мүмкүн эмес? / В каком заповеднике нельзя разводить собак?

а) Сары-Челек/ Сары-Челекский

б) Беш-Таш/ Беш-Ташский

в) Беш-Арал/ Беш-Аральский

г) Сарычат-Ээрташ/ Сарычат-Ээрташский

97. Кыргыз-Ата жаратылыш паркы кайсы райондо жайгашкан? / В каком районе расположен природный парк Кыргыз-Ата?

а) Араван / Араванском

б) Ноокат / Ноокатском

в) Кара-Суу / Кара-Сууйский

г) Чоң-Алай / Чон-Алайский

98. Ат-Ойнок кырка тоолорунда кайсы биосфералык корук жайгашкан? / Какой биосферный заповедник расположен на хребте Ат- Ойнок?

а) Каратал-Жапырык / Каратал-Жапырык

б) Сары-Челек / Сары-Челек

в) Нарын /Нарын

г) Беш-Арал / Беш-Арал

99. Папан суу сактагычы кайсы дарыянын алабында курулган? / В долине какой реки построено Папанское водохранилище?

а) Сары-Жаз / Сары-Джаз

б) Ак-Буура / Ак-Буура

в) Нарын / Нарын

г) Чүй / Чу

100. Төрт-Көл суу сактагычы кайсы областта жайгашкан? / В какой области расположено Торт-Кульское водохранилище?

а) Ош / Ош

б) Баткен / Баткен

в) Нарын / Нарын

г) Талас / Талас

101. Кыргызстанда эң биринчи курулган суу сактагыч кайсы? / Какое самое первое водохранилище в Кыргызстане?

- а) Киров / Кировское
- б) **Орто-Токой / Орто-Токойское**
- в) Токтогул / Токтогульское
- г) Папан / Папанское

102. Жетим тоо кыркасы кайсы областта жайгашкан? / В какой области расположен хребет Жетим-Тоо?

- а) **Нарын / Нарынская**
- б) Ош / Ошская
- в) Ысык-Көл / Иссык-Кульская
- г) Чүй / Чуйская

103. Кемпир-Абад суу сактагычы азыр кандайча аталат? / Как сейчас называется водохранилище Кемпир-Абад?

- а) Керкидон / Керкидонское
- б) **Анжиян / Андижанское**
- в) Найман / Найманское
- г) Киров / Кировское

104. КРда жеңил өнөр жайынын кайсы тармагы жакшы өнүккөн? / Какая отрасль легкой промышленности хорошо развита в КР?

- а) терини кайра иштетүү / переработка кожи
- б) текстиль / текстиль
- в) бут кийим чыгаруу / производство обуви
- г) **кийим тигүү / швейное производство**

105. Жеңил өнөр жайына тиешелүү техниканын көпчүлүгү кайсы өлкөдөн алынып келинет? / С какой страны ввозится большинство техники для легкой промышленности?

- а) **Кытай / Китай**
- б) АКШ / США
- в) Казакстан / Казахстан
- г) Япония / Япония

106. Урбанизация деген эмне? / Что такое урбанизация?

- а) Калктын санынын кескин түрдө көбөйүп кетиши / Резкое увеличение населения
- б) **Шаар калкынын кескин түрдө көбөйүп кетиши / Резкое увеличение городского населения**
- в) Айыл калкынын кескин түрдө көбөйүп кетиши / Резкое увеличение сельского населения
- г) Калктын санынын кескин түрдө азайып кетиши / Резкое уменьшение населения

107. Кыргызстандын кайсы шаарында эң ири ТЭЦ (ЖЭБ) орун алган? /

В каком городе Кыргызстана расположена самая большая ТЭЦ?

- а) Балыкчы
- б) Каракол
- в) **Бишкек**
- г) Талас

108. Демографиялык кризис деген эмне? / Что такое демографический кризис?

- а) **Калктын санынын кескин түрдө азайып кетиши / Резкое уменьшение количества населения**
- б) Калктын санынын кескин түрдө көбөйүп кетиши / Резкое увеличение количества населения
- в) Айыл калкынын кескин түрдө көбөйүп кетиши / Резкое увеличение количество сельского населения
- г) Шаар калкынын кескин түрдө көбөйүп кетиши / Резкое увеличение количество городского населения

109. Кыргызстанда күмүш кенине бай жер кайсы? / В каком месте

Кыргызстана много месторождений серебра?

- а) Кум-Төр / Кумтор
- б) Жерүй / Жеруй
- в) Макмал / Макмал
- г) **Күмүштаг / Кумуштаг**

110. Кыргызстандын кайсы областында эң көп ГЭС жайгашкан? / В какой области

Кыргызстана расположено больше всего ГЭС?

- а) Талас / Таласская
- б) **Жалал-Абад / Жалал-Абадская**
- в) Ош / Ошская
- г) Чүй / Чуйская

111. Кыргызстан эмне себептен сейсмикалык зона деп аталат? / Почему Кыргызстан считается сейсмической зоной?

- а) платформа бар / есть платформа
- б) вулкандар көп / много вулканов
- в) гейзерлер көп / много гейзеров
- г) **жаш тоолор көп / много молодых гор**

112. Кыргызстандын кайсы жеринде кант кызылчасы өстүрүлөт? / В какой области Кыргызстана выращивается сахарная свекла?

- а) Ош областы / Ошская область
- б) Талас өрөөнү / Таласская долина
- в) **Чүй өрөөнү / Чуйская долина**
- г) Ысык-Көл областы / Иссык-Кульская область

113. Эмгекке жарамдуу эмес калктын катмарына кимдер кирет? / Кто входит в категорию нетрудоспособного населения?

- а) мектеп окуучулары / школьники
- б) 16 жаштан 65 жашка чейинки адамдар / население от 16 до 65 лет
- в) **пенсионерлер жана жаш балдар / пенсионеры и дети**
- г) пенсионерлер / пенсионеры

114. Кыргызстанда жылына 1500гө чейин болуп туруучу жаратылыш кубулушу кайсы? / Какое природное явление происходит в Кыргызстане до 1500 раз в год?

- а) жаан-чачын / дожди
- б) **жер титирөө / землетрясение**
- в) жер көчкү / оползни
- г) сел / сели

115. Рекреациялык ресурс дегенди кандай түшүнөсүң? / Как вы понимаете рекреационный ресурс?

- а) кен байлыктар / полезные ископаемые
- б) дарыканалар / больницы
- в) өнөр жай / промышленность
- г) **эс алуучу зоналар / зоны отдыха**

116. Кыргызстанда төмөнкүлөрдүн кайсынысы кездешпейт? / Из нижеперечисленного что не встречается в Кыргызстане?

- а) **деңиз / море**
- б) тоо / горы
- в) көл / озеро
- г) таза суу / чистая вода

117. Тогуз-Торо району кайсы областка таандык? / В какой области расположен Тогуз-Тороусский район?

- а) Талас / Таласской
- б) Нарын / Нарынской

- в) **Жалал-Абад / Джалал-Абадской**
г) Ош / Ошской
118. Манас району кайсы областка таандык? / К какой области относится Манасский район?
а) Нарын / Нарынской
б) **Талас / Таласской**
в) Жалал-Абад / Джалал-Абадской
г) Ош / Ошской
119. Республикада отун-энергетика комплексинин кайсы түрү экономикалык мааниге ээ? / Какой вид имеет большое экономическое значение в топливно-энергетическом комплексе Республики?
а) чым-көң / торф
б) мунай / нефть
в) газ / газ
г) **көмүр / уголь**
120. Майлы-Сай шаарында казылып алынган кайсы кен байлыктардын калдыктары көмүлгөн? / Отходы какого полезного ископаемого захоронены в городе Майлуу-Суу?
а) жез рудасынын / медные руды
б) химиялык өндүрүштөн / химического производства
в) **уран өндүрүүнүн / производства урана**
г) уу-химикаттардын / ядохимикатов
121. Кыргызстандын өсүмдүктөрүнүн таралышында кандай закон ченемдүүлүк даана байкалат? / Какой закон соразмерности распространения растений Кыргызстана явно наблюдается?
а) Азоналдуулук / Азональность
б) Кеңдик зоналдуулук / Широтная зональность
в) Алган орду / Расположение
г) **Бийиктик алкактуулук / Высотная поясность**
122. Каратал менен Жапырык сууларынын алаптарында жайгашкан корук? Заповедник, расположенный на бассейнах рек Каратал и Жапырык? / The reserve located on the basins of the Karatal and Zhapryk rivers?
а) Сан-Таш / Сан-Таш
б) Беш-Таш / Беш-Таш
в) **Каратал-Жапырык коругу / Каратал-Жапырыкский заповедник**
г) Кемин улуттук паркы / Кеминский Национальный парк
123. Төмөнкү улуттук парктардын кайсынысы Талас облусунда жайгашкан? / Какой их нижеперечисленных национальных парков расположен в Таласской области?
а) Падыша-Ата / Падыша-Атинский
б) **Беш-Таш / Беш-Ташский**
в) Кара-Шоро / Кара-Шоро
г) Кыргыз-Ата / Кыргыз-Атинский
124. Шах-Фазил күмбөзү кайсы райондо жайгашкан? / В каком районе расположен мавзолей Шах-Фазиль?
а) Ноокен / Ноокенском
б) Аксы / Аксыйском
в) **Ала-Бука / Ала-Букинском**
г) Сузак / Сузакском
125. Кыргызстандагы эң бийик шаркыратманы атагыла? / Назовите самый высокий водопад Кыргызстана?
а) Ысык-Ата / Иссык-Атинский
б) Барскоон / Барскоонский

- в) Абшыр-Сай / Абшир-Сайский
г) **Арстанбап / Арстанбапский**
- 126. Соң-Көл көлүнүн түштүгүндө кайсы корук жайгашкан? / Какой заповедник расположен на юге озера Сон-Куль?**
а) Нарын / Нарынский
б) **Каратал-Жапырык / Каратал-Жапырыкский**
в) Сарычат-Ээрташ / Сарычат-Ээрташский
г) Ысык-Көл / Иссык-Кульский
- 127. Кыргызстандын кайсы коругунда Мензбир суурлары коргоого алынган? / В каком заповеднике Кыргызстана взят под охрану сурок Мензбира?**
а) Падыша-Ата / Падыша-Атинский
б) Ысык-Көл / Иссык-Кульский
в) **Беш-Арал / Беш-Аралский**
г) Сарычат-Ээрташ / Сарычат-Ээрташский
- 128. «Мугалим» чокусу кайсы корголуучу жайга тиешелүү? К какому охраняемому месту принадлежит пик “Мугалим”?**
а) Нарын коругу / Нарынский заповедник
б) **Ала-Арча улуттук паркы / Национальный парк Ала-Арча**
в) Сары-Челек биосфералык коругу / Сары-Челекский биосферный заповедник
г) Беш-Арал коругу / Беш-Аральский заповедник
- 129. Ички Теңир-Тоодогу эң жапыз өрөөн? / Самая низкорасположенная долина во Внутреннем Тянь-Шане?**
а) Арпа / Арпа
б) Сары-Жаз / Сары-Жаз
в) **Кетмен-Төбө / Кетмен-Тюбе**
г) Ак-Сай / Ак-Сай
- 130. Түркстан кырка тоосунун эң бийик чокусу кайсы? / Самая высокая точка Туркестанского горного хребта?**
а) **Аскалуу / Аскалуу**
б) Жашыл Көл / Жашыл Куль
в) Пирамида / Пирамидальный
г) Пирях / Пирях
- 131. Борбордук Теңир-Тоодо эң узун мөңгү? / Самый длинный ледник в Центральном Тянь-Шане?**
а) Ашуу-Төр / Ашуу-Тор
б) Кайыңды / Кайыңды
в) Лысый / Лысый
г) **Эңилчек / Эңилчек**
- 132. Төмөнкү аталган өрөөндөрдүн кайсынысы Ички Теңир-Тоого тиешелүү? / Какие из нижеперечисленных долин относятся к Внутреннему Тянь-Шаню?**
а) Талас өрөөнү / Таласская долина
б) Чүй өрөөнү / Чуйская долина
в) **Жумгал өрөөнү / Жумгалская долина**
г) Алай өрөөнү / Алайская долина
- 133. Кыргызстанда бийик тоолуу альпы шалбаалары кайсы мезгилде пайдаланылат? / В каком сезоне используются высокогорные альпийские луга в Кыргызстане?**
а) күздө / осенью
б) кышта / зимой
в) **жайда / летом**
г) жазда / весной
- 134. Күнгөй, Тескей Ала-Тоону жана Кыргыз Алатоосун аралыгында жайгашкан капчыгай? / Ущелье расположенное между Кунгей, Тескей Ала-Тоо и Киргизским Ала-Тоо?**

- А. Кегети / Кегетинское
- Б. Каракол / Каракольское
- В. Боом / Боомское**
- Г. Түп / Тюпское

135. Чүй өрөөнүнүн деңиз деңгээлинен бийиктиги? / Высота Чуйской долины над уровнем моря?

- А. 500м.**
- Б. 801м.
- В. 609 м.
- Г. 700м.

136. Суусунун молдугу боюнча биринчи орунда турган дарыя? / Река стоящая на первом месте по объему воды?

- А) Нарын / Нарын**
- б) Ак-Буура / Ак-Буура
- в) Сары-Жаз / Сары-Джаз
- г) Кызыл-Суу / Кызыл-Суу

137. Фергана тоо тизмегинин түштүк-чыгышындагы эң бийик чокусу? / Самая высокая вершина юго-востока Ферганского хребта?

- А. Ленин чокусу 7134м. / пик Ленина 7134 м.
- Б. Уч-Сейит чокусу 4940 м. / пик Уч-Сейит 4940 м.**
- В. Пирамидальный чокусу. / пик Пирамидальный
- Г. Төө-Ашуу. / перевал Тео-Ашуу

138. Тарим бассейнине кирген дарыялар? / Реки входящие в бассейн реки Тарим?

- А. Ак-Буура, Чуу, Кызыл-Суу / Ак-Буура, Чуу, Кызыл-Суу
- Б. Кызыл-Суу, Түп, Жыргалаң, Каракол / Кызыл-Суу, Тюп, Джергалан, Каракол
- В. Үзөңгү-Кууш, Мүдүрүм, Чыгыш Кызыл-Суу. / Узенги-Кууш, Мюдюрюм, Восточный Каракол
- Г. Сыр-Дарыя, Чу, Кегети / Сыр-Дарья, Чу, Кегети

139. Мунай жана газ кендери жайгашкан аймактарды атагыла? / Где расположены месторождения нефти и газа?

- а) Лейлек, Кочкор-Ата, Майлы-Суу / Лейлек, Кочкор-Ата, Майлы-Суу**
- б) Сүлүктү, Жыргалан, Кочкор / Сулюкта, Жыргалан, Кочкор
- в) Чүй, Кемин, Ыссык-Көл / Чуй, Кемин, Иссык-Куль
- г) Жыргалаң, Талас, Чоң-Алай / Жыргалан, Талас, Чон-Алай

140. Бишкектеги жана Оштогу ЖЭЦ кайсы отундун түрүн көп талап кылат? / Какой вид топлива больше требует Бишкекские и Ошские ТЭЦы?

- а) мунай / нефть
- б) көмүр / уголь**
- в) газ / газ
- г) уран / уран

141. Ош-Хорог унаа жолу боюнча саякатка жөнөсөңүз, Кыргызстандын территориясындагы кайсы тоо ашуусунан өтөсүн? / Какой перевал на территории Кыргызстана пересечете при путешествии по автодороге Ош-Хорог?

- а) Төө-Ашуу / Тео-Ашуу
- б) Чыйырчык / Чийирчик**
- в) Кара-Буура / Кара-Буура
- г) Ала-Бел / Ала-Бель

142. Кыргызстандын рельефи менен экономикасынын өз ара

байланышын көрсөткөн фактыны тандагыла. / Выберите факт показывающий взаимосвязь рельефа и экономики Кыргызстана.

- а) Алай өрөөнү өзүнүн жайлоолору менен атактуу / Алайская долина славится своими пастбищами

- б) Ленин атындагы чоку-бийиктиги боюнча Кыргызстандагы экинчи чоку / Пик Ленина - вторая по высоте вершина Кыргызстана
- в) Бийик тоолордо күркүрөгөн дарыялар башат алат / Грохочущие реки берут начало в высоких горах
- г) Кумтөр-алтын запастары боюнча дүйнөдөгү жетинчи кен, дүйнөдөгү эң бийик тоолуу кен чыгуучу жай болуп саналат. / Кумтор по запасам золота на 7 месте в мире, самый высокий рудник в мире
- 143. Кайсы областта кыргыздардын саны эң жогорку пайызды түзөт? / В какой области кыргызы составляют самый большой процент?**
- а) Талас / Таласская
- б) Ысык-Көл / Иссык-Кульская
- в) Нарын / Нарынская
- г) Ош/ Ошская
- 144. Ачык-Таш кенинде кен байлыктын кайсы түрү өндүрүлөт? / Какое полезное ископаемое добывается на месторождении Ачык-Таш?**
- а) күкүрт колчеданы / серный колчедан
- б) акиташ / известь
- в) мрамор / мрамор
- г) туз/ соль
- 145. Кыргызстанда казылып алынган эң баалуу курулуш материалды атагыла? / Назовите самый ценный строительный материал, добываемый в Кыргызстане?**
- а) сланец / сланец
- б) мрамор / мрамор
- в) акиташ / известь
- г) жыгач / древесина
- 146. Кыргызстанда канча элдердин жана улуттардын өкүлдөрү жашашат? / Сколько народов и представителей наций проживает в Кыргызстане?**
- а) 115
- б) 100
- в) 110
- г) 80
- 147. Казылган көмүрдүн көпчүлүгү кандай максатта колдонулат? / В каких целях используется в большинстве случаев добываемый уголь?**
- а) энергетик үчүн / для энергии
- б) турмуш-тиричилик үчүн отун катары / для бытовых
- в) өнөр-жай котелдери үчүн / для промышленных котлов
- г) кирпич-цемент чыгарууда / для производства кирпичей и цемента
- 148. Кыргызстандын эң ири ГЭСи кайсы? / Самая крупная ГЭС в Кыргызстане?**
- а) Үч-Коргон / Уч-Курган
- б) Күрп-Сай / Курп-Сай
- в) Таш-Көмүр / Таш-Кумыр
- г) Токтогул / Токтогул
- 149. «Кумтөр» алтын кенинин запасы боюнча дүйнөдө канчанчы орунда турат? / На каком месте в мире находится рудник Кумтор по запасам золота?**
- а) 7
- б) 4
- в) 3
- г) 1
- 150. Кыргызстандын келечектеги приоритеттүү тармактары кайсылар? / Какие самые приоритетные отрасли в будущем в Кыргызстане?**
- а) электроэнергетика, автомобиль куруу / электроэнергетика, автомобилестроение
- б) прибор жасоо, токой өнөр-жайы, энергетика / приборостроение, лесная

промышленность, энергетика

в) айыл-чарбасы, түстүү металлургия, туризм / сельское хозяйство, цветная металлургия, туризм

г) оор өнөр жайы, тамак аш өнөр жайы, химия өнөр жайы / тяжелая промышленность, пищевая промышленность, химическая промышленность

151. Кыргызстандын экспортунда кайсы продукция басымдуулук кылат? / Какая продукция в экспорте доминирует в Кыргызстане?

а) айыл-чарба / сельское хозяйство

б) машина куруу / машиностроение

в) металлургия / металлургия

г) тейлөө тармагы / сфера обслуживания

152. Кыргызстан түндүгүнөн жана түндүк чыгышынан кайсы мамлекет менен чектешет? / С каким государством граничит Кыргызстан на севере и северо-востоке?

а) Кытай / Китай

б) Казакстан / Казахстан

в) Тажикстан / Таджикистан

г) Өзбекстан / Узбекистан

153. Кыргызстан эмне үчүн Орто Азиянын «кочегаркасы» деп аталат? / Почему Кыргызстан называется «кочегаркой» Средней Азии?

а) жылуулук электр станциялары көп / много тепло электростанций

б) көмүр иштеткен заводу көп / большинство заводов используют уголь

в) квалификациялуу кадрлар көп / много квалифицированных кадров

г) көмүрдүн запасы көп / много запасов угля

154. Кыргызстанда темирдин эң чоң запасы кайсы жерде орун алган? / Где в Кыргызстане наибольший запас железа?

а) Жетим / Жетим

б) Алмалык / Алмалык

в) Өзгөн / Узген

г) Кабак / Кабак

155. Кыргызстандагы аймагы боюнча эң чоң область? / Самая большая область по территории в Кыргызстане?

а) Ысык-Көл / Иссык-Куль

б) Нарын / Нарын

в) Жалал-Абад / Джалал-Абад

г) Ош / Ош

156. Кумтөр алтын кени кайсы областта жайгашкан? / В какой области расположен золотой рудник Кумтор?

а) Чүй / Чүй

б) Нарын / Нарын

в) Ысык-Көл / Иссык-Куль

г) Талас / Талас

157. Калктын миграциясынын канча түрү бар? / На сколько видов делится миграция населения?

а) 2

б) 20

в) 10

г) 5

158. Жалал-Абад областында канча район жана шаар бар? / Сколько районов и городов в Жалал-Абадской области?

а) 7 район, 4 шаар / 7 районов 4 городов

б) 8 район, 7 шаар / 8 районов 7 городов

в) 8 район, 8 шаар / 8 районов, 8 городов

г) 9 район, 5 шаар / 9 районов 5 городов

159. Бишкек шаарында канча район бар? / Сколько районов в городе Бишкек?

- а) 3
- б) 5
- в) 4
- г) 6

160. Электро лампа заводу Кыргызстандын кайсы шаарында жайгашкан? / В каком городе Кыргызстана расположен электроламповый завод?

- а) Ош / Ош
- б) Майлы-Сай / Майлы-Сай
- в) Токмок / Токмок
- г) Кара-Балта / Кара-Балта

161. Жерүй алтын кени кайсы областта жайгашкан? / В какой области расположен золотой рудник Жеруй?

- а) Ош / Ош
- б) Жалал-Абад / Жалал-Абад
- в) Нарын / Нарын
- г) Талас / Талас

162. Агро өнөр-жай комплексинин өзөгү кайсы? / Что является основой агропромышленного комплекса?

- а) айыл чарба / сельское хозяйство
- б) билим берүү / образование
- в) өнөр жай / промышленность
- г) кен казып алуу / добыча полезных ископаемых

163. Кыргыз Республикасы канча мамлекет менен дипломатиялык мамилелерди түзгөн? / Со сколькими государствами Кыргызская Республика установила дипломатические отношения?

- а) 150
- б) 32
- в) 71
- г) 82

164. Кыргызстан өнүгүү деңгээли боюнча кандай өлкөлөрдүн катарына кирет? / В какие ряды стран входит Кыргызстан по уровню развития?

- а) өнүккөн өлкөлөрдүн / в развитые страны
- б) өнүгүп келе жаткан өлкөлөрдүн / в развивающиеся страны
- в) орто өнүккөн өлкөлөрдүн / в средне развитые страны
- г) начар өнүккөн өлкөлөрдүн / слабо развитые страны

165. Кыргыз Республикасы канча область жана канча районго бөлүнөт? / На сколько областей и районов делится Кыргызская Республика?

- а) 7 область 41 район / 7 областей 41 районов
- б) 7 область 40 район / 7 областей 40 районов
- в) 7 область 38 район / 7 областей 38 районов
- г) 7 область 37 район / 7 областей 37 районов

166. Кыргыз Республикасынын калкынын саны / Население Кыргызской Республики составляет

- а) 5,8 млн / 5,8 млн
- б) 5 млн / 5 млн
- в) 6,3 млн / 6,3 млн
- г) 7 млн / 7 млн

167. Кыргыз Республикасынын экономикалык-социалдык географиясынын негиздөөчүлөрүнүн бири? / Один из основателей экономико-социальной географии Кыргызской Республики?

- а) К.О. Оторбаев / К.О. Оторбаев

- б) А.И. Исаев / А.И. Исаев
- в) М.М. Адышев / М.М. Адышев
- г) Н.Б. Бакиров / Н.Б.Бакиров

168. Кыргызстанда өндүрүлгөн продукциянын басымдуу бөлүгү кайсы тармакка тиешелүү? / К какой отрасли относится большая часть произведенной в Кыргызстане продукция?

- а) энергетика / энергетика
- б) машина куруу / машиностроение
- в) **дыйканчылык / земледелие**
- г) кен казуу / добыча полезных ископаемых

169. Кыргызстандын калкынын табигый өсүшү кайсы жерлерде жогору? / В каких местах большой естественный прирост населения Кыргызстана?

- а) **айыл-кыштактарда / в селах**
- б) шаарда / в городе
- в) айыл жана шаарларда / в селах и городах
- г) шаарчаларда / в поселках городского типа

170. Айыл-чарбасын өнүктүрүүнүн негизги канча түрү бар? / Сколько основных видов развития сельского хозяйства есть?

- а) 5
- б) 4
- в) 3
- г) **2**

171. Кыргызстандагы сууктун уюлу деп аталган өрөөн кайсы? / Какая долина называется “полюсом холода” в Кыргызстане?

- а) Арпа өрөөнү / долина Арпа
- б) Суусамыр өрөөнү / долина Суусамыр
- в) **Аксай өрөөнү / долина Аксай**
- г) Кетмен-Төбө өрөөнү / долина Кетмен-Тюбе

172. Кыргыз Республикасында өлүмдүн эң негизги себеби эмнеде? / Главная причина смертности в Кыргызской Республике?

- а) туберкулез / туберкулез
- б) эпидемия / эпидемия
- в) мите-курт / паразиты
- г) **кан айлануу системасынын бузулушу / нарушение системы кровообращения**

173. Калктын табигый өсүүсүнүн эң төмөнкү көрсөткүчү кайсы областта байкалган? / В какой области самый низкий показатель естественного прироста населения?

- а) Талас / Таласской
- б) Ош / Ошской
- в) **Чүй / Чуйской**
- г) Нарын / Нарынской

174. Республикада отун-энергетика комплексинин кайсы түрү экономикалык мааниге ээ? / Какой вид топливно-энергетического комплекса республики имеет большое экономическое значение?

- а) нефть / нефть
- б) **көмүр / уголь**
- в) газ / газ
- г) чым көң / торф

175. Кыргызстандагы жаан-чачын эң аз жааган жер кайсы? / Где выпадает самое меньшее количество осадков в Кыргызстане?

- а) Кара-Балта / Кара-Балта
- б) Көк-Жаңгак / Кок-Жангак

- в) **Балыкчы / Балыкчи**
г) Актерек-Гавай / Актерек-Гавай
176. Кыргызстандагы эң узун ички автомобиль жолу кайсы? / Самая длинная автомобильная дорога в Кыргызстане?
а) **Ош-Бишкек / Ош-Бишкек**
б) Ош-Хорог / Ош-Хорог
в) Ош-Баткен / Ош-Баткен
г) Бишкек-Алма-Ата / Бишкек-Алма-Ата
177. Кант цемент-шифер заводу кайсы областта жайгашкан? В какой области расположен Кантский цементно-шиферный завод?
а) Ош / Ошской
б) Жалал-Абад / Жалал-Абадской
в) Баткен / Баткенской
г) **Чүй / Чуйской**
178. Деңиз климаттуу курорттор кайсы жерде жайгашкан? / Где находятся курорты с морским климатом?
а) Талас / Талас
б) Нарын / Нарын
в) **Ысык-Көл / Иссык-Куль**
г) Баткен / Баткен
179. Республикадагы транспорттун эң негизги тармагы кайсы? / Какая основная отрасль транспорта в Республике?
а) аба / воздушный
б) **автомобиль / автомобильный**
в) темир жол / железнодорожный
г) куур түтүгү / трубопроводный
180. Алмалык, Сүлүктү, Көк-Жаңгак көмүр бассейндеринде көмүр кантип казылып алынат? / Каким путем добывается уголь в Алмалыкском, Сүлуктинском, Кок-Жангакском угольном бассейне?
а) кол күчү менен / ручной
б) жабык жол менен / закрытым
в) **ачык жол менен / открытым**
г) гидрологиялык жол менен / гидрологическим
181. Бишкектеги жана Оштогу ЖЭБ кайсы отундун түрүн көп талап кылат? Какой вид топлива требуется в большом количестве для ТЭЦ в Бишкеке и Оше?
а) газ / газ
б) мунай / нефть
в) **көмүр / уголь**
г) уран / уран
182. Кыргызстандагы кайсы кен-байлык «дүйнөлүк эталон» деп аталган? / Какое полезное ископаемое называлось «мировым эталоном» в Кыргызстане?
а) сымап / ртуть
б) **сурьма / сурьма**
в) көмүр / уголь
г) алтын / золото
183. Ала-Арча улуттук паркы кайсы тоо кыркасында жайгашкан? / На каком хребте находится национальный парк Ала-Арча?
а) Нарын тоодо / в Нарын тоо
б) Күңгөй Ала-Тоодо / в Кунгой Ала-Тоо
в) Борколдой тоодо / в Борколдой тоо
г) **Кыргыз Ала-Тоосунда / в Кыргызском Ала-Тоо**

- 184. Азыркы кайсы дарыя Сейхун, Кан деп аталып калган? Как сейчас называется река ранее называемая Сейхун, Кан?**
а) Сыр-Дарыя / Сыр-Дарья
б) Амур дарыясы / река Амур
в) Нарын дарыясы / река Нарын
г) Тоошкон (Кончедарыя) / Тоошкон (Кончендарыя)
- 185. Манас эпосундагы жер-суу аттарынын аталышынын канча пайызы азыркы күнгө чейин сакталган? / Согласно эпосу Манас сколько процентов названий географических объектов сохранились и по сей день:**
а) 50%
б) 10-15%
в) 90-95%
г) 30-40%
- 186. Скифтер кайсы жерде жашаган? / Где жили скифы?**
а) Уралда / на Урале
б) Борбордук Азияда / в Центральной Азии
в) Кара деңиз бойлорунда / На побережье Черного моря
г) Орто Азияда / в Средней Азии
- 187. “Тур сактары” кайсы жерде жашаган? / Где жили “саки-туры”**
а) Жети-Сууда / в Семиречье
б) Алтайда / на Алтае
в) Уралда / на Урале
г) Памирде / на Памире
- 188. Арий сактары жашаган аймак кандайча аталат? Как называется место где проживали саки арии?**
а) Алтай /Алтай
б) Арийлер мейкиндиги (Орто Азиянын түздүктөрү) / Пространство ариев (равнины Средней Азии)
в) Кара-Кум /Кара-Кумы
г) Памир / Памир
- 189. Угузхан түптөгөн алгачкы Кыргыз империясынын (5600-4600- жж. б.з.ч.) чыгыш чек арасы кайсы тоо аркылуу өткөн? / Вдоль каких гор пролегла восточная граница Кыргызской империи (5600 - 4600 гг. д.н.э., основанная Угузханом?)**
а) Чоң жана Кичи Күнгөй (Чоң Хинган жана Кичи Хинган) тоолору аркылуу / Большой и Малый Хинган
б) Алтай тоолору аркылуу / Алтайские горы
в) Кордильер тоолору аркылуу / Кордильеры
г) Индостан жарым аралы аркылуу / полуостров Индостан
- 190. Кытай империясы менен кыргыз империясынын ортосундагы “Улуу кытай сепили” кайсы императордун тушунда курула баштаган? / Во время правления какого императора началось строительство «Великой китайской стены» между китайский и кыргызской империями?**
а) Манастын / Манаса
б) Өгүз кагандын доорунда Чю Синин доорунда / в эпоху Огуз кагана во время Чю Синина
в) Маоцзедундун доорунда / во время Маоцзедуна
г) Угузхандын доорунда Ши Хуандын тушунда / в эпоху Угузхана во время Ши Хуана
- 191. Угузхан доорундагы империя кайсы аймактарды камтыган? / Какие территории включала империя Угузхана?**
а) Американын / Америка
б) Азыркы Индияны / Современная Индия
в) Африканын / Африка
г) Чоң жана Кичи Күнгөй (Чоң Хинган жана Кичи Хинган) тоолору (чыгышта) Франк жери

(Франция батышта), Ай-Тоо (Кунь-Лунь түштүктө), Муздак деңиз (түндүктө) / Большой и Малый Хинган (на востоке), Франция на западе, Ай-Тоо (Кунь-Лунь на юге), Холодное море (на севере)

192. Кыргызстандын кайсы областында анклавдар жайгашкан? В какой области Кыргызстана расположены анклавы?

- а) Нарында / в Нарыне
- б) Жалал-Абадда / в Джалал-Абаде
- в) Баткенде / в Баткенё
- г) Ыссык-Көлдө / на Иссык-Куле

193. Үзөңгү-Кууш кайсы өлкөгө өткөрүлүп берилген? / Какой стране был передан Узонгу-Кууш?

- а) Казакстанга / к Казахстану
- б) Кытайга / к Китаю
- в) Өзбекстанга / к Узбекистану
- г) Тажикстанга / к Таджикистану

194. Каркыра өрөөнүнүн бөлүгү кайсы өлкөгө өткөрүлүп берилген? / Какой стране была передана часть долины Каркыра?

- а) Казакстанга / к Казахстану
- б) Кытайга / к Китаю
- в) Өзбекстанга / к Узбекистану
- г) Тажикстанга / к Таджикистану

195. Кыргызстандагы кайсы жер эксклав болуп саналат? Какое место считается эксклавом в Кыргызстане?

- а) Сох
- б) Ворух
- в) Барак
- г) Керкидон

196. Талас шаары алгач кандайча аталган? / Какое первоначальное название было у города Талас?

- а) Тянь-Шань / Тянь-Шань
- б) Сары Өзөн / Сары Озон
- в) Камышановка / Камышановка
- г) Дмитриевка / Дмитриевка

197. Нарын областы алгач кандайча аталган? / Какое первоначальное название было у Нарынской области

- а) Тянь-Шань / Тянь-Шань
- б) Дмитриевка / Дмитриевка
- в) Камышановка / Камышановка
- г) Сары Өзөн / Сары Озон

198. Ногой жана Шыгай элдери жашаган аймак азыркы мезгилде кандайча аталат? / Как сейчас называется территория, где проживают народы Ногоя и Шыгая?

- а) Теңир-Тоо / Тенир-Тоо
- б) Курама-Тоо / Курама-Тоо
- в) Кичи Ала-Тоо / Малый Ала-Тоо
- г) Мөңгү-Тоо / Монгу-Тоо

199. Алтымыш уруудан турган кыргыз федерациясын байыркы доордо кытайлар кандайча атаган? / Как называли китайцы кыргызскую федерация, состоящую из шестидесяти племен?

- а) Уйгурлар / уйгуры
- б) Жедигерлер / жедигеры
- в) Тейиттер / тейиты
- г) Буруттар / буруты

200. “Жер Урунту Желпиниш” деп кайсы жер аталган? / Место, которое называется «Земное столкновение»?

- а) Тибет / Тибет
- б) Азия / Азия
- в) Индостан/ Индия
- г) Европа / Европа

201. Байыркы кыргыздарын географиялык түшүнүктөрү боюнча Манас эпосунун кайсы темасында так чагылдырылат? / В каких темах эпоса Манас точно отражены географические понятия древних кыргызов?

- а) Алтайга көчкөндө / перекочевка в Алтай
- б) Көкөтөйдун ашында /поминки Кокетая
- в) Чоң Казатта / Великий поход
- г) Алтайдан Ала-Тоого көчкөндө / кочевка из Алтая в Ала-Тоо

202. Кыргыздар кайсы дарыяны чыгышка карап аккандыктан “терс аккан суу” деп аташкан? / Кыргызский народ какую из рек называли «водой, текущей в противоположном направлении» из-за того, что она текла на восток.

- а) Эдил дарыясын / река Эдил
- б) Обь дарыясын / река Обь
- в) Амур дарыясын / река Амур
- г) Лена дарыясын / река Лена

203. Мусулман өлкөлөрүндө билимдүү, мартабасы бийик адам болгон Айкожо Көкөтөйдун ашына кайсы жактан келген? / В мусульманских странах образованный, авторитетный Айкожо из какой страны прибыл на поминки Кокетая?

- а) Кытайдан / из Китая
- б) Индиядан / из Индии
- в) Орусиядан / из России
- г) Аравиядан / из Аравии

204. Кыргыздар кайсы дарыяны Жантак дарыя деп аташкан? / Как называется река которую кыргызы называли Жантак?

- а) Сыр-Дарыяны / Сыр-Дарью
- б) Тарим дарыясын / реку Тарим
- в) Меконг дарыясын / реку Меконг
- г) Жашыл дарыяны «Янцзы» / Зеленую реку Янцзы

205. Кыргыздар азыркы Жонгор чөлүн кандайча аташкан? / Как называли кыргызы современную Джунгарскую пустыню?

- а) Кызыл-Кум
- б) Гоби
- в) Цайдам
- г) Дыңшы

206. Манас доорундагы Кыргыз империясынын батыш чек арасы кайсы тоо аркылуу өткөн? / Во времена Манаса через какие горы пролегла западная граница Кыргызской империи?

- а) Тибет / Тибет
- б) Кавказ / Кавказ
- в) Орол тоосу / Уральские горы
- г) Чукотка / Чукотка

207. Манас эпосунда “алты айчылык жол” деген аталыш кайсы жерге таандык болгон? / К какой местности принадлежит название «шестимесячная дорога» в эпосе Манас?

- а) Сибирге / к Сибири
- б) Аляскага / к Аляске
- в) Алтайга / к Алтаю
- г) Кытайга / к Китаю

208. “Көкөтойдун ашына” элди чакырган мезгилде Бокмурун

Айдарга Каркырадан туруп Азия чөлкөмүн кеңири баяндап, баруучу жердин алыстыгын кандайча түшүндүрөт? / Как именно, находясь в Каркыре и подробно рассказывая о зоне Азии, зовущий народ на «поминки Кокетей» Бокмурун объясняет Айдару дальность места, куда нужно пойти.

- а) Жыл эсебинде/ в расчете Года
- б) Күн эсебинде/ в расчете Солнца
- в) Ай эсебинде/ в расчете Луны
- г) Мезгил эсебинде/ в расчете времени

209. Кыргыз империясынын негизги өзөгү болуп кайсы аймак

саналат? / Какие места считаются основной ядром Кыргызской империи?

- а) Тибет/ Тибет
- б) Дашт-Кыпчак талаасы / степь Дашт-Кыпчак
- в) Памир / Памир
- г) Азирети-Тоо жана Теңир-Тоо/ Азирети-Тоо и Теңир-Тоо

210. Кайсы өлкөдө кыргыз тилине жакын диалекте сүйлөшкөн Тобэ (Төбөй кыргыздары) деген этникалык группа жашашат? В какой стране проживает этническая группа Тобэ (Тобэйские кыргызы) диалект которой близок к кыргызскому диалекту?

- а) Кытайда / в Китае
- б) Японияда / в Японии
- в) Монголияда / в Монголии
- г) Түштүк Алтайда / в Южном Алтае

211. Тибеттеги Алай-Куу кыргыздары кайсы тоодо жашашат? / В каких горах живут алайкууские кыргызы в Тибете?

- а) Сино-Тибет тоолорундагы Кам аймагында/ на территории Кам в Сино-Тибетских горах
- б) Каспан-Тоодо / в Каспан-Тоо
- в) Монголияда / в Монголии
- г) Какшаал-Тоодо / в Какшаал-Тоо

212. Байыркы тарыхта кыргыздар “турлар” деп аталган, алардын жашаган жери кайсы аймак? / В древней истории кыргызы назывались «туры», где они проживали?

- а) Дунайдын Алтайга чейинки аймагы / территория от Дуная до Алтая
- б) Кавказда / на Кавказе
- в) Индияда / в Индии
- г) Тибетте / в Тибете

213. Кыргыздардын улуттук символу болгон “Таш боз үй” кайсы тоого курулган? / “Каменная юрта”, национальный символ кыргызов, на какой горе построена?

- а) Памирде / на Памире
- б) Алай тоосунда / в Алайских горах
- в) Кайлас тоосунда / на горе Кайлас
- г) Кавказ тоосунда / в Кавказских горах

214. “Арий” деген сөз эмнени түшүндүрөт? / Что означает слово «Арий»?

- а) кол өнөрчүлөр / ремесленники
- б) темир усталар / кузнецы
- в) жер иштеткен дыйкандар / фермеры
- г) ууз чеберлер / мастера молозива

215. Гималай тоосу байыркы доордо кандайча аталган? / Как раньше назывались Гималайские горы?

- а) Тибет / Тибет
- б) Кем Алай, Ималай / Кем Алай, Ималай
- в) Чоң Кавказ (Кавказ) / Большой Кавка (Кавказ)

- г) Алай / Алай
- 216. Арал деңизиндеги аралдын байыркы аталышы. / Какое древнее название острова в Аральском море?**
- а) Куу-Жекендин аралы / остров Куу-Жекен
- б) Коңурат аралы / остров Конурат
- в) Бадакшан / Бадакшан
- г) Кангай / Кангай
- 217. Кыргызстандагы Сары-Жаз тоосу байыркы доордо кандайча аталган? / Как называлась гора Сары-Жаз в Кыргызстане в древние века?**
- а) Кан-Тоо / Кан-Тоо
- б) Мүз-Дабан / Мүз-Дабан
- в) Мүздактын тоосу / гора Мүздак
- г) Капка-Тоо / Капка-Тоо
- 218. Кыргызстандагы Хан-Теңир тоосу байыркы доордо кандайча аталган? / Как называлась гора Хан-Тенгри в Кыргызстане в древние века?**
- а) Мүз-Даван / Мүз-Даван
- б) Мүз-Зоо / Мүз-Зоо
- в) Мүз-Бел / Мүз-Бел
- г) Ак-Шыйрак / Ак-Шыйрак
- 219. Кыргызстандагы Күңгөй Ала-Тоо байыркы доордо кандайча аталган? / Как называлась гора Кюнгей Ала-Тоо в Кыргызстане в древние века?**
- а) Чоң Ала-Тоо / Чон Ала-Тоо
- б) Улан-Учу / Улан-Учу
- в) Улуу-Өзөн / Улуу-Өзөн
- г) Улабастын тоосу / горы Улабас
- 220. Орто Азиядагы Сыр-Дарыясы байыркы доордо кандайча аталган? / Название Сыр-Дарьи в Средней Азии в древние века?**
- а) Сейхун, Канг дарыясы / река Сейхун, Канг
- б) Ангир дарыясы / река Ангир
- в) Аят дарыясы / река Аят
- г) Жейхун дарыясы / река Жейхун
- 221. Азыркы күндөгү кайсы дарыя Эдил деп аталган? / Названием на сегодняшний день какой реки считается Эдил?**
- а) Лена / Лена
- б) Волга / Волга
- в) Енисей / Енисей
- г) Обь дарыясы / река Обь
- 222. Кытайдагы Хуанхэ дарыясы кайсы түскө негизделип коюлган? / На основе какого цвета было определено название реки Хуанхэ в Китае?**
- а) көк / синий
- б) сары / желтый
- в) кызыл / красный
- г) кара / черный
- 223. Ысык-Көл байыркы доордо кандайча аталган? / Древнее название озера Иссык-Куль?**
- а) Бар-Көл / Бар-Куль
- б) Жай-Көл / Жай-Куль
- в) Жайсаң-Көл / Жайсан-Куль
- г) Кер-Көл / Кер-Куль
- 224. Манас көлү кайсы өлкөдө жайгашкан? / В какой стране расположено озеро Манас?**

- а) Кытайдын Шынжан аймагында/ на территории Шынжан в Китае
б) Монголияда/ в Монголии
в) Алтайда/в Алтае
г) Сибирде/ в Сибири
- 225. Инд океаны байыркы доордо кандайча аталган? / Название Индийского океана в древние века?**
а) улуу деңиз / великое море
б) муздак деңиз / холодное море
в) ысык деңиз / горячее море
г) тынч деңиз / тихое море
- 226. Тажикстандагы Ходжент шаары байыркы доордо кандайча аталган? / Название города Ходжент в Таджикистане в древние века?**
а) Кучар Кучар
б) Кожокент / Кожокент
в) Самарканд / Самарканд
г) Кансу / Кансу
- 227. Байыркы Чат-Калаа өрөөнү азыркы мезгилде кандайча аталат? / Название древней долины Чат-Калаа на сегодняшний день?**
а) Чеч-Дөбө / Чеч-Добо
б) Чок-Тал / Чок-Тал
в) Чаткал / Чаткал
г) Чилмайрам / Чилмайрам
- 228. Айырмач-Тоо (Баракух) деген аталыш азыркы мезгилде кайсы тоого таандык? / К какой горе принадлежит название Айырмач-Тоо (Баракух) на сегодняшний день?**
а) Сулайман тоосуна / гора Сулайман-Тоо
б) Олокон Тоого / гора Олокон
в) Керме-Тоого / гора Керме-Тоо
г) Ала-Тоого / горы Ала-Тоо
- 229. Визант өлкөсү азыркы мезгилде кандайча аталат? / Название страны Византия на сегодняшний день?**
а) Египет / Египет
б) Сирия / Сирия
в) Турция / Турция
г) Аравия / Аравия
- 230. Мысыр өлкөсү азыркы мезгилде кандайча аталат? / Название страны Мысыр на сегодняшний день?**
а) Египет / Египет
б) Сирия / Сирия
в) Турция / Турция
г) Аравия / Аравия
- 231. Миң-Суу (өрөөн, дарыя) азыркы мезгилде кандайча аталат? / Название долины/реки Мин-Суу на сегодняшний день?**
а) Минусин / Минусинский
б) Красноярск / Красноярск
в) Сибирь / Сибирь
г) Алтай / Алтай
- 232. Мавераннахр (өрөөн) азыркы мезгилде кандайча аталат? / Название долины Мавераннахр на сегодняшний день?**
а) Мекке / Мекке
б) Фергана / Фергана
в) Нарын / Нарын

- г) Сары өзөн Чүй / Сары озон Чүй
- 233. Ыссык-Көлдүн алдында калган өрөөн кандайча аталат? / Как называется долина, расположенная под Иссык-Кулем?**
- а) Чүй / Чүй
б) Ысык-Көл / Иссык-Куль
в) Сары-Талаа / Сары-Талаа
г) Кемин / Кемин
- 234. Чоң-Алай тоосу байыркы доордо кандайча аталган? / Название горы Чоң-Алай в древние века?**
- а) Молдо-Тоо / Молдо-Тоо
б) Кара-Тоо / Кара-Тоо
в) Кебез-Тоо / Кебез-Тоо
г) Жетим-Тоо / Жетим-Тоо
- 235. Аму жана Сыр-Дарыя өрөөндөрү байыркы мезгилде кандайча аталган? / Название долин Аму и Сыр-Дарыя в древние века?**
- а) Кулунду / Кулунду
б) Кош-Өзөн / Кош-Озон
в) Айкүмүш талаасы / степи Айкүмүш
г) Бетпак-Талаа / Бетпак-Талаа
- 236. Улак-Хан тоосу азыркы мезгилде кандайча аталат? / Название горы Улак-Хан на сегодняшний день?**
- а) Олокон / Олокон
б) Алай / Алай
в) Адышев / Адышев
г) Кичи-Алай / Кичи-Алай
- 237. Дулдүл-Булак таш сүрөтү Кыргызстандын кайсы районунда жайгашкан? / В каком районе Кыргызстана расположена каменная картина Дулдүл-Булак?**
- а) Ноокат районунда / в Ноокатском районе
б) Араван районунда / в Араванском районе
в) Өзгөн районунда / в Узгенском районе
г) Кара-Суу районунда / в Кара-Сууйском районе
- 238. “Көкөтойдун ашы” Кыргызстандын кайсы аймагында өткөрүлгөн? / В какой части Кыргызстана проводились «поминки Кокетея»?**
- а) Таласта / в Таласе / in Talas
б) Үзөңгү-Куушта / в Узонгу-Куш
в) Кырчында / в Кырчыне
г) Каркырада / в Каркыре
- 239. Талаш аймагы кайсы доордон баштап, Талас деп аталып калган? / С каких пор территория Талаш начал называться именем Талас?**
- а) Манас доорунда / во времена Манаса
б) Атилла доорунда / во времена Атиллы
в) Угузхан доорунда во времена Угузхана
г) Өгүз каган доорунда / во времена Огузхана
- 240. Кытайлар тарабынан айдалып Сары-Колго көчүп кеткен элдер кимдер? / Как называется народ, изгнанный китайцами в Сары-Кол? а) Ногойдун эли / народ Ногоя**
- б) Шыгайдын эли / народ Шыгая
в) Акбалтанын эли / народ Акбалты
г) Бакайдын эли / народ Бакая
- 241. Кытайдан чабылган кыргыз элинин негизги өзөгү Азиянын кайсы бөлүгүндө жашап калат? / В какой части Азии проживает основная часть кыргызского народа, разгромленные в Китае?**
- а) Чыгыш Азияда / в Восточной Азии

- б) Орто Азияда / в Средней Азии
- в) Евроазияда / в Евроазии
- г) Батыш Азияда / в Западной Азии

242. Өздөрү жашаган көлдүн аты менен аталып калган кыргыздар кимдер? / Какие кыргызы, которые живя вокруг озера стали называться названием этого озера?

- а) Лобнор кыргыздары / кыргызы Лобнор
- б) Хайлар кыргыздары / кыргызы Хайлар
- в) Турфан кыргыздары / кыргызы Турфан
- г) Байын Гол кыргыздары / кыргызы Байын Гол

243. Өздөрүн “Хырхысмын” деп эсептеген, айылдары Манас-1, Манас-2, көчөлөрүн Семетей, Сейтек, Бакай, Кошой деп атаган кайсы кыргыздар? / Какие кыргызы называли себя «Хырхыс», и присваивали наименования селам Манас-1, Манас-2, и улицам Семетей, Сейтек, Бакай, Кошой?

- а) Тебит кыргыздары / кыргызы Тебит
- б) Турфан кыргыздары / кыргызы Турфан
- в) Кумул кыргыздары / кыргызы Кумул
- г) Хубулай кыргыздары / кыргызы Хубулай

244. Тогуз өзгөчө аймактан жана элден турган өлкө кайсы? / Страна, состоящая из девяти особенных территорий и народов?

- а) Кыргызстан / Кыргызстан
- б) Кытай / Китай
- в) Өзбекстан / Узбекистан
- г) Түркмөнстан / Туркменистан

245. Анчалык алыс эмес аралыкты аныктай турган 8 чакырымды түзгөн чен бирдик кандайча аталат? / Как называется единица измерения, определяющая не так уж далекое расстояние и составляющее 8 км?

- а) Айчылык жол / месячная дорога
- б) Төө жүрүш күнү / день ходьбы верблюда
- в) Күнчүлүк жол / Ежедневная дорога
- г) Таш / Камень

246. Жолдун алыстыгын күндүн чыгышы менен батышынын ортосундагы убакытты белгилөөдө колдонулган чен бирдик кайсы? / Какова единица измерения дальности дороги, используемая при определении времени между восходом и закатом солнца?

- а) Күнчүлүк жол / Ежедневная дорога
- б) Төө жүрүш күнү / день ходьбы верблюда
- в) Таш / камень
- г) Айчылык жол / месячная дорога

247. Манас эпосундагы “Бери жагында кырк күндүк, Караңгы токой жер бар” деген саптар кайсы жерге таандык? / К какой местности принадлежат строки «В одной стороне есть сорокадневный темный лес» из эпоса Манас?

- а) Азияга/ Азия
- б) Сибирге/Сибирь
- в) Кытайга/ Китай
- г) Индияга/Индия

248. Байыркы кыргыздар 100 жылдык убакытты кандайча аташкан? / Как древние кыргызы называли столетие?

- а) лом/лом
- б) кылым/век
- в) мезгил/период
- г) убакыт/время

249. Угузхан түзгөн Улуу империянын түндүк чек арасы кайсы жер аркылуу өткөн? / Через какие земли проходила Восточная граница Великой империи, созданная Угузханом?

- а) Гималай тоолору / горы Гималай
- б) Какшаал тоолору / горы Какшаал
- в) Муздак деңиз / Холодное море
- г) Анд тоолору / горы Анды

250. Демографиялык жарылуу деген эмне? / Что такое демографический взрыв?

- а) Калктын санынын кескин түрдө азайып кетиши / резкое уменьшение численности населения
- б) Калктын санынын кескин түрдө көбөйүп кетиши / резкое увеличение численности населения
- в) Айыл калкынын кескин түрдө көбөйүп кетиши / резкое увеличение численности сельского населения
- г) Шаар калкынын кескин түрдө көбөйүп кетиши / резкое увеличение численности городского населения

КЫРГ ТИЛ

250

. Туура жазылган татаал сөздөрдүн катарын белгиле.

- ак жумгал, үй-бүлө, көк-жөтөл
- * КРдин, алдын алуу, эчтеме
- ден-соолук, кары картаң, студ.кеңеш
- кыз-келиндер, каратору, мед.фак.

249

Фонетикалык принципке ылайык жазылган сөздөрдүн катарын белгиле.

- Бөлкө-булка, керебет-кровать
- * чачтуу, түнкү, түзсүз
- Сүлүү-суулуу, бор-боор
- Чиркөө, цирк

248

. Аягы б, в, г, д, ж тыбыштары менен бүткөн өздөштүрүлгөн сөздөргө мүчө уланганда каткаландашып айтылганы менен ...

- * Жазууда жол берилбейт
- Жазууда жол берилет
- б, в, г, д, ж тыбыштары менен аяктабайт
- мүчө уланбайт

247

. Кайсы катардагы сөздөрдүн баарына -ар мүчөсү туура уланган?

- сүйлөр, иштер, баштаар, ойлор
- сүүйлөр, иштер, баштаар, ойлор
- * сүйлөөр, иштээр, баштаар, ойлоор
- сүйлөөр, иштэр, баштаар, ойлор

246

Кайсы катардагы сөздөрдүн бардыгы туура жазылган?

- ийменчек, эртерээк, тиешелүү
- илмийет, зиңкийет, элейет
- чээн, дээр, мээр
- * эгзотика, эгзема, эшелон

245

Кайсы катардагы сөздөрдүн бардыгы туура жазылган?

- иеер-ийбес.

- тийэр-тийбес
- * киер-кийбес
- иеер-ийбес.

244

. Кайсы катардагы сөздөрдүн бардыгы туура жазылган?

- * тепее, кеңеет, эңкеет
- челкейт, кетирейт, кежейт
- кичирет, керсеет, илмеет
- кейкээт, телпээт, тикирээт.

243

Кайсы катардагы сөздөрдүн бардыгы туура жазылган?

- жэлим, желин,
- ширэ ирэгө
- * эресө, жигер,
- шэрбет, шишэ

242

.Кайсы катардагылар туура жазылган?

- . Кыргыз Республикасынын улуттук илимдер академиясы
- Э.Арабаев атындагы кыргыз мамлекеттик университети
- . Жусуп Баласагын атындагы кыргыз улуттук университети
- * Кыргыз-Түрк «Манас» университети

241

Кыргызстандан тышкаркы жерлердин аттарынан туура жазылганын тапкыла.

- * Алматы
- Алма-Ата
- Тошкент
- Ташкен

240

Туура жазылган чыгарманын аттарын тапкыла.

- * «Жаныш-Байыш»
- «Жаныш, Байыш»
- «Өгүз-наама»
- «Өгүз нааме»

239

Жаныбарларга коюлган аттардын кайсынысы туура жазылган?

- Бөрү басар
- Кой күрөң
- * Аккула
- Аккула

238

Адамдарга берилген эпитет ысымдар кандайча жазылат?

- баш тамга менен башталып, айтылышы боюнча бирге жазылат;
- баш тамга менен башталып, өзүнөн кийин дефис белгиси коюлат
- * баш тамга менен башталып, негизги аттан бөлүнүп жазылат;
- . кичине тамга менен башталып, айрым жазылат;

237

Кепте диалектилик жана орой сөздөрдү колдонуу катанын кайсы түрү?

- стилдик;
- орфографиялык;
- * стилистикалык;
- пунктуациялык.

236

Публицистикалык стилге мүнөздүү сөздөрдүн катарын тап.

- саясий экономикалык, табылсын; б) көркөм фильм, балдар,; в) элдин турмушу, өмүр баян;
г) эл аралык, эксклюзивдүү.
- көркөм фильм, балдар,
- элдин турмушу, өмүр баян;
- * эл аралык, эксклюзивдүү.

235

Жазма кептин мүнөздүү өзгөчөлүгү кайсы?

- көпчүлүккө арналат, сөздөр тандалып алынат, тыныш белгилери коюлат, монологдук речь басымдуу;
- * тыныш белгилери коюлат, сөздөрдүн орун тартиби сакталат;
- сөздөр тандалып колдонулат, диалогдук речь басымдуу;
- сөздөрдүн орун тартиби сакталбайт, бирок ой тез жетет.

234

Көркөм стилдин мүнөздүү өзгөчөлүгү кайсы?

- белгилүү бир стандартка, формага ээ;
- интонация, стандарттуулук, диалогдук речь мүнөздүү;
- * эмоционалдуулугу, образдуулугу, экспрессивдүүлүгү;
- интонациялык бөтөнчөлүккө ээ, монолог сөздөр.

233

Кыргыз адабиятынын тарыхында эң биринчи болуп басылып чыккан китеп эмне деп аталат жана ал китеп кимге таандык?

- “Баскан жол”, Калыкка
- “Кайран эл”, Ысак Шайбековго
- “Кедейлерге насыят”, Тоголок Молдого
- * “Зилзала”, Молдо Кылычка

232

Күл Тегин эстелиги “Манас” эпосуна кайсы сапаты жагынан окшош?

- көлөмү жагынан
- пейзаждык сүрөттөөлөрү
- ыр саптары
- * сюжеттик сызыктары

231

“Түрк тилдеринин сөздүгүнүн” автору ким?

- Жусуп Баласагын
- * Махмуд Кашкари
- С.Е. Малов
- В.В.Радлов

230

Молдо Кылычтын “Чүй баяны” поэмасы кандай окуяларды сүрөттөө менен башталат?

- Кокон бийлигинин учурун
- байыркы турмуштү сүрөттөө менен
- Октябрь революциясынын келишин
- * Орустардын келишин

229

Орто кылымдын үлүү ойчул акыны Жусуп Баласагын кайсыл жерде туулган?

- Бухара шаарында
- Самарканд шаарында
- Кашкар шаарында
- * Баласагын шаарында

228

Жусуп Баласагындын “Куттүү билим” деп аталган дастанынын баш каарманы ким жана ал эмненин символу катары берилет?

- Күнтүүдү, бийликтин символу б) Айтолду, акылдын символу в) Акдилмиш, акылдын

символу г) Өткүрмүш, каниеттин символу

- Айтолду, акылдын символу

- * Акдилмиш, акылдын символу

- Өткүрмүш, каниеттин символу

227

Барсбек ким жана ага арналган жазуу эстелигинде кандай маалыматтар бар, канчанчы кылымга таандык.

- Түрк каганы, 6-7-к.

- * кыргыз каганы, 6-7-к.

- монгол каганы 6-8 кк.

- кыргыз каганы 10-11-кк.

226

. Орхон-Энесай жазма эстеликтериндеги тексттерди кайсы окумуштуулар окуган.

- В. Радлов, С. Ремезов

- Ф.Страленберг, Д.Миссершмидт,

- Г.Алмаши, В. Томсен.

- * В. Радлов, В. Томсен.

225

Рун жазмасы деген эмнени түшүндүрөт жана кайсы элге тиешелүү болгон.

- сырдуу, табышмактуу дегенди түшүндүрөт, монгол элине

- жазма дегенди түшүндүрөт, түрк-монгол элине

- табышмактуу дегенди түшүндүрөт, кыргыз элине

- * сырдуу, табышмактуу дегенди түшүндүрөт, түрк элине

224

. Жети атанын туура аталыш вариантын тап.

- ата, чоң ата, күба, жото, жете, баба, буба,

- уул, ата, атасы, чоң атасы, чоң бабасы, бубасы

- * ата, чоң ата, баба, буба, күба, жото, жете

- ата, чоң ата, баба, жете, буба, жото, күба

223

Санжыра - ... . Көп чекиттин ордуна тиешелүү жоопту кой.

- уламыштык, мифтик багыты күчтүү чыгарма

- * үрүү, үрүктардын, элдин келип чыгышы, таралышы, бөлүнүшү, тарыхы жөнүндө маалымат берген оозеки чыгармачылыктын бир түрү

- Урпактардын аталышы

- адамдын күч жана акыл эмгегинин натыйжасы

222

Арстанбектин залкар күүлөрүн белгиле

- * "Кербез", "Кет букасы", "Ат чубатар ботою"

- "Арстанбектин арман күүсү", "Кербез"

- "Маш ботой", "Чоң кербез"

- Арстанбек күү черткен эмес

221

. "Атакем мени сүйүп, балам деди, Ач калдык, сени малай салам деди. Ошентип Назарбайга болдум малай, Малайлык туткунунда жүрдүм далай." - деген ыр саптары кимге таандык жана анын махабат темасындагы чыгармаларынын катарын белгиле.

- * Б.Алыкулов, "Мөлмөлүм", "Мырзайым", "Буракжан", "Гөзал кыз",

- Т.Сатылганов, "Кара көз", "Ак дилбар", "Дилбарым", "Өзгөчөм",

- Жеңижок, "Алтын", "Ак жылдыз" "Лөлүкан"

- Ниязаалы комузчу, "Ак дилбар", "Дилбарым", "Алтын", "Ак жылдыз"

220

Т.Касымбековдун кайсы чыгармасында үлүү акын Т.Сатылганов тууралуу кенен берилген.

- "Майдан" чыгармасы

- “Тоо арасында” чыгармасы
- “Сынган кылыч” чыгармасы
- * “Келкел” чыгармасы

219

Залкар төкмө акын Жеңижоктун чыгармачылыгынын негизин ... түзөт.

- обончулук
- * айтыш жанры
- санат-насыят
- жорго, накыл сөз түрүндө

218

Уламышка айланган кыргыз акындарынын катарын белгиле.

- Нооруз, Сагымбай, Саякбай
- Т.Сатылганов, Б.Алыкулов, З.Үсөнбаев
- * Жайсаң Ырчы, Ырамандын Ырчы уулу, Токтогул Ырчы
- Ж.Баласагын, М.Кашкари

217

Баатырдык эпостордун сюжеттик өзөгүн түзүүчү традициялык мотивдер кайсылар.

- * Элдин ички душмандарына жана сырткы басып алуучуларына каршы салгылашкан күрөшү. Б)й-бүлөлүк турмуш үтү сүрөттөө
- үй-бүлөлүк турмушту сүрөттөө
- элдин жашоо-тиричилиги, жашаган тарыхын баяндоо
- Сүйүүнү даңазалоо

216

«Ак көйнөк», «Келинжан», «Ак селки», «Ак чабак», «Ашык жар», «Перизат», «Ак тамак», «Асыл жар», «Өзгөчөм» ырлары элдик оозеки чыгармачылыктын кайсы тобуна кирет.

- той ырларына
- * сүйүү ырларына
- Барпынын ырлары
- залкар куулөргө

215

Үйлөнүү салт ырларына тиешелүү ырлардын катарын белгиле.

- «Ак көйнөк», «Келинжан», «Ак селки»
- «Ак чабак», «Ашык жар», «Перизат».
- «Ак тамак», «Асыл жар», «Өзгөчөм»
- * “Той баштар” ыры, “Жар көрүшүү”

214

. Кыргыз элине таанымал ... Нарын областына караштуу Жумгал районунун Кызыл-Түү айылында туулган. Көкөйдү кескен жокчулук жаш кезинен жан багуунун түрдүү “амалдарын” үйрөнөт. Ким жөнүндө сөз болуп жатат?

- * чечен, куудул Кудайберген Өмүрзак уулу (Күйрүчүк)
- төкмө акын Өтө Көкө уулу (Жеңижок)
- акын, драматург А.Токомбаев (Балка)
- жазгыч акын Тоголок Молдо (Байымбет Абдрахманов)

213

«Канаттуулар», «Бүркүттүн тою», «Буудайык» деген казалдардын автору

- Тоголок Молдо
- * Молдо Кылыч
- Ысак Шайбеков
- Молдо Нияз

212

Эсенаман, Ниязаалы комузчу, Сары Ырчылар кимдин устаттары болгон?

- Жеңижок
- Нурмолдо

- * Токтогул

- Барпы

211

Башкы каармандары тарыхый инсандар эмес, карапайым адамдар: Танабай, Сейде, Дүйшөн, Эдигей, Казангап, Арсен ж.б. Алар биздин арабызда эле, анчейин балким билинбей жүргөн каармандар. Жогорудагы маалыматтар кимдин чыгармаларына тиешелүү.

- А.Токомбаев

- Т.Касымбеков

- * Ч.Айтматов

- С.Раев

210

Төмөнкү эпостордун ичинен кайсынысы турмуштук эпосторго кирет?

- * “Кедейкан”

- “Манас”

- “Эр Төштүк”

- “Жаныш-Байыш”

209

С.Карачевдин драмасын белгиле

- * «Теңдик жолунда»

- Илек-илек”

- “Семетей”

- «Кайгылуу Какей»

208

2002-жылы Улуу Британиянын ханышасы Елизавета II жогорку деңгээлдеги иш-чаралардын бирине мейман катары чакырылган КРдин эл жазуучусу - ...

- Ч.Айтматов

- * С.Раев

- Т.Касымбеков

- А.Өмүрканов

207

2002-жылы Улуу Британиянын ханышасы Елизавета II жогорку деңгээлдеги иш-чаралардын бирине мейман катары чакырылган КРдин эл жазуучусу - ...

- Ч.Айтматов

- * С.Раев

- Т.Касымбеков

- А.Өмүрканов

206

Токомбаевдин «Кандуу жылдар» романы 1962-жылы кандай аталышта кайрадан басылып чыккан?

- “Кыямат”

- * “Таң алдында”

- “Кең Суу”

- “Тоо арасында”

205

30-жылдардын ортосунда окурмандарга алгачкы тартууланган кыргыз романдары

- * М. Элебаев «Узак жол», К. Жантөшев «Каныбек», Т. Сыдыкбеков «Кең-Суу», А. Токомбаев «Кандуу жылдар» романы

- А. Токомбаев «Жапардын каны», «Биз балапан кездерде»

- М. Элебаев. «Китеп издегенде», «Бороондуу күнү», «Узак жол»

- К. Маликов «Азаматтар», «Каныбек»

204

“Тартынбай мынча келген соң таржымалым айтайын, үлүү жырау, кулак сал. Жаш күнүмөн сүйөмүн, Раймалы агатай”. Каармандар кайсы чыгармада берилет?

- “Кассандра тамгасы”
- * “Кылым карытар бир күн”
- “Бахиана”
- “Тоолор кулаганда”

203

Ырчылык өнөрдүн пайда болушу жана өнүгүшүнүн себеби?

- * турмуштук зарылдыктан;
- өзүнөн-өзү эле пайда болгон;
- башка элдердин таасири менен
- ырчыларды сыйлагандыктан.

202

“Эр Төштүк” эпосунун варианттары дагы кайсы элдердин оозеки чыгармачылыгында кездешет?

- өзбек, буряттардарда;
- хакас, тувалыктарда;
- * түркмөн, тажиктерде;
- татар, казактарда.

201

Жашоо тиричиликтин көп кырдуу зарылдыктары үчүн пайдаланууга боло турган энциклопедиялык мазмундагы “китептин” милдетин аткарып келген деген ойдо эмне жөнүндө сөз болуп жатат?

- * элдик оозеки чыгармачылык;
- китеп;
- театр;
- мектеп.

200

ыр саптары кимге таандык.

“Аргымакты жаман деп, бууданды кайдан табасың? Агайынды жаман деп, тууганды кайдан табасың? Ак саманды жаман деп, чөптү кайдан табасың? Аз дүйнөнү жаман деп, көптү кайдан табасың?”

- Тоголок Молдо,
- * Т.Сатылганов
- Барпы
- фольклордук

199

“Чайкама”, “Чоң кербез”, “Тогуз кайрык” залкар күүлөрдүн автору - ...

- * Т.Сатылганов
- Барпы
- фольклордук
- Ниязаалы

198

“Кедейкан” аттуу китеби 1938-жылы Казань шаарында басылып чыккан. Авторун тап.

- * Т.Сатылганов
- Т.Молдо
- К.Тыныстанов
- Б.Солтоноев

197

«Канаттуулар», «Бүркүттүн тою», «Буудайык» деген казалдардын автору

- Тоголок Молдо
- * Молдо Кылыч
- Ысак Шайбеков
- Молдо Нияз

196

“Бүркүттүн тою”, “Он жети бий”, “Качанак Молдо Сулайман”, “Молдо Дүйшө” сатирилардын автору - ...

- Б.Сарногов
- Р.Шүкүрбеков
- * Молдо Кылыч
- Ш.Дүйшеев

195

. Төмөнкү эпостордун ичинен кайсынысы турмуштук эпосторго кирет?

- * “Кедейкан”
- “Манас”
- “Эр Төштүк”
- “Жаныш-Байыш”

194

. С. Карачевдин драмасын белгиле

- * «Теңдик жолунда»
- “Илек-илек”
- “Семетей”
- «Кайгылуу Какей»

193

2002-жылы Улуу Британиянын ханышасы Елизавета II жогорку деңгээлдеги иш-чаралардын бирине мейман катары чакырылган КРдин эл жазуучусу - ...

- Ч.Айтматов
- * С.Раев
- Т.Касымбеков
- А.Өмүрканов

192

Токомбаевдин «Кандуу жылдар» романы 1962-жылы кандай аталышта кайрадан басылып чыккан?

- “Кыямат”
- * “Таң алдында”
- “Кең Суу”
- “Тоо арасында”

191

30-жылдардын ортосунда окурмандарга алгачкы тартууланган кыргыз романдары

- * М. Элебаев «Узак жол», К. Жантөшев «Каныбек», Т. Сыдыкбеков «Кең-Суу», А. Токомбаев «Кандуу жылдар» романы
- А. Токомбаев «Жапардын каны», «Биз балапан кездерде»
- М. Элебаев. «Китеп издегенде», «Бороондүү күнү», «Узак жол»
- К. Маликов «Азаматтар», «Каныбек»

190

“Тарих Кыргыз Шадмания” эмгегини автору -....

- Б.Солтоноев
- * О.Сыдыков
- И.Арабаев
- К.Тыныстанов

189

«Кызыл Кыргыз тарыхынын» автору ...

- * Б.Солтоноев
- О.Сыдыков
- И.Арабаев
- К.Тыныстанов

188

. “Ак жолтой шаар” илимий эмгек кимге тиешелүү?

- Ж.Баласагынга
- * Аль Фарабиге
- М.Кашкариге
- Фирдоусиге

187

Эгемен доорундагы кыргыз акындары:

- М.Жангазиев, С.Маймулов
- * Б.Жамгырчиев, Кожогелди Култегин
- Т. Үмөталиев С.Жусуев
- Т.Кожомбердиев, М.Абылкасымова

186

Ч.Айтматовдун кайсы чыгармасында эмбриондор жөнүндө сөз болот?

- Тоолор кулаганда
- Кыямат
- Кылым карыткан бир күн
- * Кассандра тамгасы

185

М.Элебаевдин “Зарлык” чыгармасындагы негизги идея:

- билим алуу
- мекенди коргоо
- сүйүү
- * кыйын кезең

184

“Ашуудан берген отчетум” китебинин автору:

- Ж.Сыдыков
- Т.Кожомбердиев
- * Б. Сарногоев
- М. Алыбаев

183

К.Жантөшовдун эң алгачкы чыгармасы кайсы?

- “Курманбек”
- “Каныбек”
- “Азоого чалма”
- * “Карачач”

182

Акыл-насаат үйрөтүүчү, таалим-тарбия берүүчү, курч сөздүү, көлөмү чакан көркөм чыгармалар. Адабият, искусство жалпысынан таалим-тарбия берет, чыгармада ошол насаат, тарбияга үйрөтүү түздөн-түз көрүнөт, ачык берилет.

- * дидактикалык чыгармалар
- лирикалык чыгармалар
- эпикалык чыгармалар
- туура жообу жок

181

Төмөндөгү ыр саптары кимге таандык жана кандай аталат?

Чыныга куйган бал болсоң, Чымындай ага малынсам, Чыгалбай жатып ошондо, Чын өзүңө багынсам, Чыгарып койсоң боор ооруп, Чырагың болуп жагылсам. Алты оролуп мойнуңа

Акмаржаң болуп тагылсам

- Т.Сатылганов “Алымкан”
- Б.Алыкулов “Мырзайым”
- Жеңижок “Көксүлүү”
- * Б.Алыкулов “Мөлмөлүм”

180

. Аллитерация - ...

- көркөм текстти изилдөө максатында аталдоо жүргүзүү

- речтин баш жагында эки же андан артык жолдордо окшош сөздөрдүн кайталанып келишин билдирген стилистикалык фигура.

- эпикалык текке кирүүчү, көлөмү чакан, кара сөз түрүндөгү чыгарма.

- * көркөм чыгармадагы окшош үнсүз тыбыштардын кайталанып келиши.

179

Кыргыз адабиятынын тарыхында эң биринчи болуп басылып чыккан китеп эмне деп аталат жана ал китеп кимге таандык?

- “Баскан жол”, Калыкка

- “Кайран эл”, Ысак Шайбековго

- “Кедейлерге насыят”, Тоголок Молдого

- * “Зилзала”, Молдо Кылычка

178

Күл Тегин эстелиги “Манас” эпосуна кайсы сапаты жагынан окшош?

- көлөмү жагынан

- пейзаждык сүрөттөөлөрү

- ыр саптары

- * сюжеттик сызыктары

177

“Түрк тилдеринин сөздүгүнүн” автору ким?

- Жусуп Баласагын

- * Махмуд Кашкари

- С.Е. Малов

- В.В. Радлов

176

Молдо Кылычтын “Чүй баяны” поэмасы кандай окуяларды сүрөттөө менен башталат?

- Кокон бийлигинин учурун

- байыркы турмушту сүрөттөө менен

- Октябрь революциясынын келишин

- * Орустардын келишин

175

Жусуп Баласагындын “Куттуу билим” деп аталган дастанынын баш каарманы ким жана ал эмненин символу катары берилет?

- Күнтууду, бийликтин символу

- Айтолду, акылдын символу

- * Акдилмиш, акылдын символу

- Өткүрмүш, каниеттин символу

174

Күлтегин кайсы кагандыкты башкарган, ага арналган таш-жазма эстеликти кайсы түнгүч тарыхчы жаздырган.

- * Түрк каганы, Йолыгтегин.

- кыргыз каганы, Билгетегин

- монгол каганы, белгисиз

- түрк каганы, белгисиз.

173

Барсбек ким жана ага арналган жазуу эстелигинде кандай маалыматтар бар, канчанчы кылымга таандык.

- Түрк каганы, 6-7-к

- * кыргыз каганы, 6-7-к.

- монгол каганы 6-8 кк

- кыргыз каганы 10-11-кк.

172

Рүн жазмасы деген эмнени түшүндүрөт жана кайсы элге тиешелүү болгон.

- * сырдуу, табышмактуу дегенди түшүндүрөт, түрк элине
- сырдуу, табышмактуу дегенди түшүндүрөт, монгол элине
- жазма дегенди түшүндүрөт, түрк-монгол элине
- табышмактуу дегенди түшүндүрөт, кыргыз элине

171

383. Орхон-Энесай жазма эстеликтери кайсы өрөөндөрдөн табылган.

- Кыргызстандын Кочкор, Араван, Жети-Өгүз райондорунан
- Хакасиядан, Монголиядан, Кореядан
- Кытайдан, Казакстандан, Орхон дарыясынын бойлорунан
- * Тывадан, Тоолуу Алтайдан, Якутиянын түндүгүнөн жана Кыргызстандын Талас өрөөнүнөн табылган.

170

Жети атанын туура аталыш вариантын тап.

- ата, чоң ата, куба, жото, жете, баба, буба,
- уул, ата, атасы, чоң атасы, чоң бабасы, бубасы
- * ата, чоң ата, баба, буба, куба, жото, жете
- ата, чоң ата, баба, жете, буба, жото, куба

169

Санжыра - ... . Көп чекиттин ордуна тиешелүү жоопту кой.

- уламыштык, мифтик багыты күчтүү чыгарма
- * үрүү, уруктардын, элдин келип чыгышы, таралышы, бөлүнүшү, тарыхы жөнүндө маалымат берген оозеки чыгармачылыктын бир түрү
- Урпактардын аталышы
- адамдын күч жана акыл эмгегинин натыйжасы

168

Арстанбектин залкар күүлөрүн белгиле

- * "Кербез", "Кет букасы", "Ат чубатар ботой"
- "Арстанбектин арман күүсү", "Кербез"
- "Маш ботой", "Чоң кербез"
- Арстанбек күү черткен эмес

167

. Чоң жыйындарда айтышка түшпөй, комуз чертпей, кеп-кеңештерин маселдетип, жорго, накыл сөз түрүндө куюлуштуруп обонсуз айткан, ойчул, нускоочу акын - ...

- Арстанбек Буйлаш уулу
- * Калыгул Бай уулу

- Жеңижок

- Саякбай

166

Ыр саптары кимге таандык жана анын махабат темасындагы чыгармаларынын катарын белгиле.

"Атакем мени сүйүп, балам деди, Ач калдык, сени малай салам деди. Ошентип Назарбайга болдум малай, Малайлык туткунунда жүрдүм далай."

- * Б.Алыкулов, "Мөлмөлүм", "Мырзайым", "Буракжан", "Гөзал кыз",
- Т.Сатылганов, "Кара көз", "Ак дилбар", "Дилбарым", "Өзгөчөм",
- Жеңижок, "Алтын", "Ак жылдыз" "Лөлүкан"
- Ниязаалы комузчу, "Ак дилбар", "Дилбарым", "Алтын", "Ак жылдыз"

165

Т.Касымбековдун кайсы чыгармасында үлүү акын Т.Сатылганов тууралуу кенен берилген.

- Майдан
- Тоо арасында
- Сынган кылыч
- * Келкел

164

Залкар төкмө акын Жеңижоктун чыгармачылыгынын негизин ... түзөт.

- обончулук

- * айтыш жанры

- санат-насыят

- жорго, накыл сөз түрүндө

163

Өмүрүнүн 60 жылын “Манаска” арнаган, “XX кылымдын Гомери” аталган, “Манас” эпосунун 500553 сабын жатка айткан, Кыргыз ССРинин артисти (1939) ...

- Нооруз манасчы

- Сагымбай манасчы,

- Тоголок Молдо

- * Саякбай манасчы

162

Уламышка айланган кыргыз акындарынын катарын белгиле.

- Нооруз, Сагымбай, Саякбай

- Т.Сатылганов, Б.Алыкулов, З.Үсөнбаев

- * Жайсаң Ырчы, Ырамандын Ырчы уулу, Токтогул ырчы

- Ж.Баласагын, М.Кашкари

161

Манас баатырды өз көзү менен көрүп, жадагалса казаттарында бирге жүрүп, эрдиктерин даңазалап, боз үйдү жарым күн айткан манасчынын ысмын ата.

- * Жайсаң

- Сагымбай

- Токтогул

- Нооруз

160

Табышмактын адам турмушундагы маанисин белгиле.

- улуттук оюн-зооктордо гана колдонулган.

- * бат ой жүгүртүүгө, тапкычтыкка көнүктүргөн

- жаш балдардын тыбыштарды туура айтуусуна көнүктүргөн.

- мааниси деле жок.

159

Жаңылмачтын адам турмушундагы маанисин белгиле.

- улуттук оюн-зооктордо гана колдонулган.

- Ак чөлмөк менен кошо колдонулган.

- * жаш балдардын тыбыштарды туура айтуусуна көнүктүргөн.

- мааниси деле жок.

158

ыр саптары фольклордун кайсы тобуна кирет.

«Уста менен дос болсоң, Нар кескенин аларсың. Ууру менен дос болсоң, Бир балаага каларсың»

- Эмгек ырларына

- табышмактарга

- * элдик санаттар, терме ырларга

- макалдарга

157

“Олжобай менен Кишимжан”, “Мендирман”, “Кедейкан”, “Саринжи-Бөкөй” эпостору мазмуну жана окуялардын мүнөзү жагынан кайсы топко кирет.

- баатырдык эпос

- * турмуш-тиричиликтик эпос

- эпикалык

- улуу эпосторго

156

Баатырдык эпостордун сюжеттик өзөгүн түзүүчү традициялык мотивдер кайсылар.

- * Элдин ички душмандарына жана сырткы басып алуучуларына каршы салгылашкан күрөшү.

- үй-бүлөлүк турмушту сүрөттөө

- элдин жашоо-тиричилиги, жашаган тарыхын баяндоо

- Сүйүүнү даңазалоо

155

Баатырдык мазмундагы эпостордун катарын белгиле

- “Манас” трилогиясы, “Саринжи-Бөкөй”, “Курманбек”

- “Жоодар Бешим”, “Кедейкан”, “Курманбек”

- “Кожожаш”, “Эр Төштүк”, “Олжобай менен Кишимжан”

- * “Эр Табылды”, “Манас”, “Жаңыл Мырза”

154

Кыргыздын элдик оозеки чыгармачылыгын жыйнаган окумуштуулардын катарын көрсөт.

- Б. В. Смирнов менен А. Т. Белинский

- * В. Радлов, Ч. Валиханов, Г. Алмаши

- И.Арабаев, Х.Карасаев, Ж.Чыманов

- Окуучулар, студенттер, практиканттар

153

Фольклор жыйноо боюнча алгачкы тажрыйбаларды кайсы эмгектен байкоого болот.

- * алгачкы тажрыйбалар XI кылымдагы Махмуд Кашгаринин «Девону лугот ит түрк» деген чыгармасынан көрүнөт.

- Ы. Абдырахманов, А. В. Затаевичтердин эмгектеринен

- И. Арабаев, Х. Карасаевдердин эмгектеринен

- А.Т. Белинский жана. В. Смирновдун эмгектеринен.

152

“Кожожаш” эпосу жанрдык жактан кандай эпостун түрүнө кирет?

- баатырдык эпос

- * турмуш-тиричиликтик эпос

- лиро-эпикалык

- архаикалык

151

Төмөнкү эпостордун ичинен кайсынысы турмуштук эпосторго кирет?

- “Манас” трилогиясы, “Жаныш, Байыш”, “Курманбек”,

- “Жоодар Бешим”, “Кедейкан”, “Курманбек”

- * “Кожожаш”, “Саринжи-Бөкөй”, “Олжобай менен Кишимжан”

- “Эр Төштүк”, “Эр Табылды”, “Эр Солтоной”, “Жаңыл Мырза”

150

.«Ак көйнөк», «Келинжан», «Ак селки», «Ак чабак», «Ашык жар», «Перизат», «Ак тамак», «Асыл жар», «Өзгөчөм» ырлары элдик оозеки чыгармачылыктын кайсы тобуна кирет.

- той ырларына

- * сүйүү ырларына

- Барпынын ырлары

- залкар куулөргө

149

Үйлөнүү салт ырларына тиешелүү ырлардын катарын белгиле.

- «Ак көйнөк», «Келинжан», «Ак селки»

- «Ак чабак», «Ашык жар», «Перизат».

- «Ак тамак», «Асыл жар», «Өзгөчөм»

- * “Той баштар” ыры, “Жар көрүшүү”

148

Миф менен легенданын айырмачылык-өзгөчөлүктөрүн белгиле.

- Миф менен легенда аралашып бири-бирине сиңишип кеткендиктен айырмасы жок.
- Миф кандайдыр бир абстракттуу түшүнүктөрдү гана, ал эми легенда каармандарды гана өз кучагына алат.
- * Фантазиянын орун алышы аны мифке жакындаштырып турса, легенданын кандайдыр бир негизге, же фактыга таянып айтылышы, көбүнчө реалдуу, турмушта болгон окуяларды камтып, ошонун негизинде келип чыгышы, аны мифтен айырмалаган өзгөчөлүгүн түзөт.
- экөөнүн жанрдык спецификасын ажыратуу, чек коюу кыйынчылыкка турат. Ошондуктан айырмачылык-өзгөчөлүктөрү жокко эсе.

147

Кол өнөрчүлүккө (үз-устачылыкка) байланыштуу эмгек ырлары болгонбу, катарын белгиле.

- Шырылдаң.
- * Тон чык.
- үз-устачылыкка байланыштуу эмгек ырлар болгон эмес.

- Секетпай

146

«Оп, майда» ырын кимдер кандай максатта ырдаган?

- * дыйкандар эмгек процессин жеңилдетүү жана ал эмгектин ээсине кайрылуу менен түшүмүн арттыруу максатында.
- малчылар төлүн көбөйтүү үчүн колдонушкан.
- усталар эмгек процессин жеңилдетүү максатында.
- мергенчилер айбанат-куштарды чакыруу максатында.

145

жогорудагы ыр саптары кайсы чарбачылыкка тиешелүүлүгүн белгиле.

“Укуругум долоно, Ууру, бөрү жолобо. Камчымдын сабы долоно, Каапыр ууру жолобо”

- дыйканчылык.
- мергенчилик.
- устачылык
- * мал чарбачылык

144

Эмгек ырларынын пайда болушу, эң алгачкы формасы жана аны колдонуунун максаты тууралуу пикириңди билдир.

- мал чарбачылыгында алгач пайда болгон.
- айбанат-куштарды чакыруу максатында алгач мергенчиликте пайда болгон.
- * алгачкы формасы белгисиз, ар түрдүү эмгектин үндөрүн тууроо аркылуу келип чыкпастан, ошол эмгек процессин жеңилдетүү максатында жана ал эмгектин ээсине кайрылуу менен түшүмүн арттыруу же төлүн көбөйтүү үчүн колдонушкан
- Үндүн ыргагы эмгектин жүрүшүндөгү ритмдик кыймылдарга гана айкалышкан.

143

Кыргыздар жараткан элдик адабият тарыхый жактан кандай топторго бөлүнөт?

- кара сөз түрүндөгү аңыздар жана мифтер
- * эң алгачкы доор адабияты, ортоңку доор адабияты, кийинки доор адабияты
- уламыштар, жөө жомоктор жана санжыралар
- ыр түрүндөгү дастан жана эпостор

142

Көчмөн кыргыздардын адабияты болгонбу?

- * ооба, элдик оозеки чыгармачылык
- жок, адабияты болгон эмес.
- повест, роман, поэмалары болгон эмес.
- туура жооп жок.

141

Көчмөндөрдүн көчүп-конуу формасына жараша бөлүнүүсүн белгиле.

- талаа жана шаар көчмөндөрүнө
- тоолук жана өрөөндүк.

- * горизонталдык жана вертикалдык

- жайытка жана кыштоого.

140

Цивилизацияны кандай түшүнөсүң?

- * Коомдук өнүгүштүн жана материалдык маданияттын белгилүү бир коомдук-саясий формацияга мүнөздүү болгон өсүш деңгээли.

- Өндүрүштүк, коомдук, акыл-эс билим жагынан адам баласынын жетишкен ийгиликтеринин жыйындысы.

- Маалыматтуулук, билимдүүлүк, маданияттуу адамдарга таандык жүрүш-туруш, адептүүлүк.

- Оозеки тарыхыбызда, маданиятыбызда, адабиятыбызда эң баалуу маалыматтар.

139

Түшүнүк кат кимге жазылат?

- ата-энеге

- * жетекчиге

- кесиптешине

- досуна

138

кы, гы тыбыштары кайсы учурда колдонулат?

- кыргыз тилиндеги сөздөрдө

- * жоон үндүү менен келсе

- ичке үндүүлөр менен келсе

- үнсүздөн кийин

137

Ташууга мүмкүн болбогон мүүн

- бала, улак, чычкан

- * аяк, улуу, аалам

- мектеп, студент, тарбия

- балка, спорт, желек

136

Жалаң каткалаң үнсүздөр катышкан сөздөрдү белгиле

- көлмө, кымыз, жылкы

- билим, баатыр, жилик

- * капа, тешик, кыякчы

- жарма, манасчы, жука

135

Эринчил үндүүлөр катышкан сөз:

- карышкыр

- энелер

- кымыздык

- * отурум

134

Чечендик өнөр оозеки баяндоодон эмнеси менен айырмаланат?

- * ар кандай жагдайда даярдыксыз, кеп ишмердүүлүгүн көңүлүнө төп келтирип, үккүлүктүү кылып аткара алышы менен

- музыкалык аспаптар аркылуу өз оюн бере алуусу

- эки-экиден болуп айтышы менен

- экөө бир түшүнүк

133

Өмүр баян кайсы учурларда жазылат?

- ишке киргенде, иштен чыкканда

- жумуш убагында жетекчиге гана

- * ишке киргенде, окууга өткөндө

- сапарга жөнөгөндө, кайтканда

132

Арыз качан жана кандай максатта жазылат?

- * жүмүшка киргенде, жүмүштан бошогондо
- жүмүштан кечиккенде, жүмүштан бошогондо
- ар бир жүмүш күнүндө
- жүмүш убагында, бир нерсе тапшырганда

131

Муун кандай бөлүнөт?

- ачык, түюк, орто
- түюк, бүтүн
- * ачык, жабык, түюк
- муундун түрлөрү жок

130

Ачык муунду тап

- * улуу, эже, радио
- эрк, китеп, Ысык-Көл
- стол, врач, калк
- жаз, кыш, жай

129

Бул улуттук оюн жигиттерди күчтүүлүккө, шамдагайлыкка, чыйрактыкка үйрөткөн.

- тогуз коргоол;
- токту сурамай;
- * көк бөрү;
- аркан тартмай;

128

Бул- элдик баш кийимдин бир түрү.Көбүнчө карыялар кийишкен. Анын көрпөдөн бир-эки элидей кыюусу болот...

- * малакай;
- кеп такыя;
- жоолук;
- калпак;

127

Жамдама сан атооч катышкан сүйлөмдү белгиле.

- Тил мыйзамы 1989-жылы 23-сентябрда кабыл алынган.;
- Ашты өлгөн адамдын жыл маалы болгондо б.а. бир жылдан кийин өткөрүлгөн.
- Илгери калыңды тогуздап беришкен.
- * Бирөө айткан акылды көңүлүңө түйүп жүр.;

126

Түшүнүк кат арналышы боюнча кантип бөлүнөт?

- * ички жана тышкы түшүнүк кат;
- документтин аты жана текст;
- жөнөкөй жана татаал түшүнүк кат;
- документтин мазмуну жана тиркеме;

125

Айран, сүзмөгө муздатылган кайнак суу кошуп жасалган суусундук:

- аксерке;
- ала дөң ;
- максым;
- * чалап.

124

Оозу кууш, мойну узун, түбү кенен, жалпак жана ийиндүү идиш ... деп аталат.

- чанач;
- сабаа;

- * көөкөр;

- күзүк;

123

Боз үйдүн ыпча тарабы:

- * үйдүн оң тарабы;

- үйдүн сол тарабы;

- үйдүн так ортосу;

- үйдүн кире бериши;

122

Басым...

- сүйлөп жаткандагы тыным

- сөздөрдүн созулуп айтылышы

- сүйлөмдөгү бир сөздүн күчтүү сезим менен айтылышы

- * сөздөгү бир муундун көтөрүнкү үн менен айтылышы

121

Кыргыз элинин сырт кийимдери кайсылар?

- көйнөк, өтүк, шөкүлө

- калпак, ичик, белдемчи

- тон, малакай, жаргак шым

- * тон, бешмант, ичик

120

Иреттик сан атоочтун мүчөсү кайсы?

- оо-оо

- * ынчы-инчи

- мүчөсү жок

- дай-лан

119

Бешик эмнеден жасалат?

- Чийден ,карагайдан

- * арча, кайыңдан

- талдан, алма дарагынан

- карагайдан

118

Сөз оюндарын белгиле:

- омпо-чомпо, муз тебүү, орто топ

- упай, чүкө чертмей, так орун

- кимдин үнү, тогуз коргоол

- * бат айтуу, жаңылмач, табышмак айтуу

117

Салыштырма даражадагы сын атооч сөз катышкан сүйлөмдү тап.

- * Китеп дептерден чоңураак болчу.

- Кыпкызыл көйнөк сатылды.

- Көөкөр – кооз буюм экен.

- Агыш жолук алдым.

116

Неологизмдер – тилдеги ... сөздөр.

- * жаңы

- эскирген

- карама-каршы

- тыбыштык курамы бирдей

115

Кыйкымчыл деген маанини түюнткан түрүктүү сөз айкашы.

- * жүмүрткадан кыр издөө

- кара кылды как жарган

- ак ниет

- төбө чачы тик турган

114

«Караш-караш» фильминде тартылган актерду белгиле.

- С. Жумадылов

- * С. Чокморов

- Б. Шамшиев

- Г.Базаров

113

Дүйнөдө дудуктардын жалпы кабыл алган тили –

- алгоритм

- кулак, тил

- * иероглиф

- тери, тил

112

Таанышууга тиешелүү сөздөрдү белгиле.

- кечиресиз

- айтып коесүзбү

- * атыңыз ким болот

- рахмат

111

Кыргыз тилинде канча тамга бар?

- * 36

- 25

- 33

- 39

110

Жылдын суук мезгили кайсы?

- жай

- * кыш

- күз

- жаз

109

Чоң ата менен чоң энеге сен ким болосуң?

- чебере

- жээн

- * небере

- бала

108

Сиз канча .....? Сүйлөмдү толукта

- үйдөсүз

- университетте

- жазда

- * жаштасыз

107

Созулма үндүүлөрдөн турган катарды тап

- бул, суу, түү

- гүл, күү, кол

- * тоо, баа, сүү

- жаз, жай, күз

106

Сиздин ..... ким? Сүйлөмдү толукта.

- окугула
- жазгыла
- * атыңыз

- дептериңиз

105

Кесиптин түрлөрүн белгиле.

- сугатчы, соодагер, балык
- * учкуч, айдоочу, сүрөтчү
- дарыгер, оорулуу китепканачы
- спорт, агроном, ден соолук

104

«... катышуучулардын саны көрсөтүлүшү керек, анткени кворумдун мааниси чоң, ансыз укуктук күчкө ээ эмес». Кайсы иш кагазы жөнүндө сөз болду?

- арыз
- акт
- * келишим

- токтом

103

Протоколдо булар кайсы бөлүмдөн орун алат?

Күн тартибинде коюлган маселелер ирети менен талкууланат жана ар бир маселе үч бөлүк боюнча каралат

- * протоколдун киришүү бөлүмүнөн
- протоколдун сөзгө чыкты бөлүмүнөн
- протоколдун үгүлдү бөлүмүнөн
- протоколдун негизги бөлүмүнөн

102

Протокол жазылып алынышына карата кандай түрлөргө бөлүнөт?

- стенографиялык, кыска, толук, рекомендациялык
- фонографиялык, авансылык, кыска, негизги
- * кыска, толук, стенографиялык, фонографиялык
- өндүрүштүк, фонографиялык, толук, киришүү

101

Аннотация деген эмне?

- спектаклдерге сын көз караш менен жазылган иш кагазы
- өкмөт тарабынан чыгарылган официалдуу документ
- ырааттуулук менен бир чыгарма жөнүндө ой жүгүртүү
- * көркөм, публицистикалык чыгармаларга, илимий эмгектерге карата кыска түшүнүк берүү

100

«... окуп-үйрөнүүнүн ыңгайлуу жолдору, арналат» - деген сөз тизмеги кайсы иш кагазына тиешелүү?

- пикирге
- чакырууга
- буйрукка
- * аннотацияга

99

Пикирге мүнөздөмө бер

- китептин, макаланын мазмунун жазуу
- * адабий чыгармаларга, илимий эмгектерге, сын көз менен карап жазылган баяндама
- басма сөз, радио, теле үчүн даярдалган кабар
- саясий ишмерлер, көөрүнүктүү адамдар, илимпоздор менен болгон маек

98

Макал-лакаптардын негизги касиети жана мааниси:

- сүйлөмдүк түрүктүү түзүлүшкө ээ
- макалдар кээде сүйлөм, кээде сөз айкашы катары түрүндө кездешет;
- фразеологизмдер көркөм каражат катары колдонулат, макалдар андай касиетке ээ эмес;
- * сүйлөмдүк түзүлүшкө ээ, эл турмушунан алынат, дидактикалык мүнөзгө ээ

97

Авансылык отчет эмнеге жазылат?

- кассалык ордерге
- коллективдүү түрдө баракка
- калдыгы көрсөтүлгөн бланкага
- * атайын бланкага

96

Өндүрүштүк тапшырмалардын аткарылышына арналып жазылган иш кагазы-

- * атайын тапшырма отчету
- авансылык отчету
- мезгилдүү иштер отчету
- кызмат сапары отчету

95

Акт жазуунун башкы максаты эмне?

- * болгон окуя, кокустук, болгон абалды укуктук жактан тастыктоо
- күбөлөрдүн сөзсүз болушун, кол коюшун тастыктоо
- уюмдун жетекчисинин буйругу менен комиссия тарабынан жазыларын тастыктоо
- ишин тапшырганда өзү тарабынан жазыларын тастыктоо

94

Отчет текстинин мазмунуна карата канчага бөлүнөт?

- экиге
- * үчкө
- төрткө
- алтыга

93

Иш кагаздарын жазууда негизги өзгөчөлүктөр кайсылар?

- үзүн түрмөктөрдү жазуу
- * тактык, кыскалык
- сөздөрдү аралаш пайдалануу
- адабий сөздөрдү пайдалануу

92

«Урматтуу», «Уюштуруу комитети» деген сөздөр кайсы иш кагазына тиешелүү?

- * чакырууга
- кулактандырууга
- арызга
- өмүр баянга

91

Алдыда боло турган иш-чарага кабардар кылуу үчүн жазылган билдирүү?

- чакыруу
- арыз
- көрсөтмө
- * кулактандыруу

90

Иш кагазын ... жазуу үчүн, ... сөздөрдү колдонбоо керек.

- так, сандарды, фразеологизм
- так, анык, ички сезимди билдирген
- * кеңири, көркөм, көркөм сөз каражаттарын
- цифралар гана колдонулат

89

Тил каттын формасы кандай?

- тил каттын мазмуну, датасы, колу

- * тил кат берүүчүнүн аты-жөнү, алынган нерсенин аталышы, саны, суммасы, датасы, колу

- кайрылуу, мазмуну, иш чаранын орду, убактысы

- тил каттын формасы эркин болот

88

Өндүрүштүк мүнөздөмөнү ким жазат?

- кызматкер

- катчы

- * мекеме жетекчиси

- кесиптеши

87

«Өндүрүштүк», «жолдомо» деген аныктамалар кайсы иш кагазына тиешелүү?

- арыз

- өмүр баян

- * отчет

- мүнөздөмө

86

Мазмунуна карата отчеттун түрлөрүн белгиле

- * мезгилдүү иштер, атайын тапшырма, иш сапары, авансылык отчету

- иш сапары, өздүк курам, мезгилдүү иштер, атайын тапшырма отчету

- атайын тапшырма, жооптуу жана авансылык, иш сапары отчету

- мезгилдүү иштер, негизги отчет, кызматтык, иш сапары отчету

85

Акт жазууда күбөлөрдүн аты-жөнү канчанчы реквизитте берилет?

- * 16

- 18

- 20

- 21

84

Акт жазуунун башкы максаты эмне?

- * болгон окуя, кокустук, болгон абалды укуктук жактан тастыктоо

- күбөлөрдүн сөзсүз болушун тастыктоо

- уюмдун жетекчисинин буругу менен комиссия тарабынан жазыларын тастыктоо

- кызмат ордун тапшырганда өзү тарабынан жазыларын тастыктоо

83

Тилдик каражат катары колдонулган сүйлөмдү белгиле

- Музыканын үнү үгүлүп турду

- Жээктеринде пальмалар өсүп турат

- * «Манас» эпосу-кыргыз элинин үлүү мурасы

- И.Раззаков шахтердүн үй-бүлөсүндө туулган.

82

Троптун түрлөрү кайсылар?

- * метафора, метонимия, аллитерация

- тезис, аннотация, баяндоо

- снэкдоха, цитата, сүрөттөө

- сүрөттөө, баяндоо, ой жүгүртүү

81

Илимий стилдин подстилдерин эмнелер түзөт?

- * лекция, очерк, диссертация

- радио – телеберүүлөр

- драма, очерк, жомок

- диалог, монолог

80

Публицистикалык стилдин көркөм стилге окшоштугу

- * эмоционалдүү сөздөрдүн колдонулушу
- архаизмдердин белгилүү деңгээлде колдонулушу
- жазма түрүндө гана жашашы
- жазма жана оозеки түрдө жашашы

79

Маанилүү саясий окуялар, иш аракеттер жөнүндө маалымат берген чыгарманын бир түрү

- илимий макала
- монография
- көркөм чыгарма
- * публицистика

78

Өтмө мааниде турган туюнтмалар:

- коомдук мамиле, эл аралык кызматташтык;
- * карагат көз, булбул Током
- демократиялуу коом, өзөк жалгоо;
- жалгыз аяк жол, акыр заман;

77

Көркөм стилге мүнөздүү сүйлөм:

- Мүз эрип жатканда анын температурасы өзгөрбөйт.
- Көңүл бүрүнүздөр, Сиздер түз эфирден көрүп жатасыздар.
- Бул справка, тиешелүү жерге көрсөтүү үчүн берилди.
- * Сабакта класс, парталар, Шыбырап түрчү билбесем.

76

Көркөм стилге мүнөздүү тил каражаттары кайсылар?

- оозеки кепке мүнөздүү сөздөр
- * эмоционалдык-экспрессивдик сөздөр, фразеологизмдер, троптор
- концеляризмдер, сепаратизация кубулушу, тыныш белгилер
- реквизиттер, говорлор, эпитеттер, литоталар

75

Ырда троптун кайсы түрү берилген?

Айыл десе атам мага элестеп Алдастаймын бүгүн-эртең барам деп Ата деген атына мен садага Атасы бар деген канча каниет.

- анафора
- аллитерация
- * ассонанс
- аллегория

74

Мүнөздөмөнүн текстти канча бөлүктөн турат?

- 1
- * 2
- 3
- 5

73

Ишеним катка тиешелүү толук эмес сүйлөмдү аныкта.

- мени окутуучулук кызматка...
- * ... кассада акчаны алып коюшуна ...
- ... кечеге чакырабыз...
- ... токтоо, эмгекчил...

72

Иш кагаздары качан укуктук күчүнө кирет?

- жазылган күндөн баштап

- * жетекчинин колу коюлгандан жана бекитилгенден кийин

- билбейм

- 3 күндөн кийин

71

Өздүк иш кагаздарынын аткарылуу өзгөчөлүгү эмнеде?

- мамлекет тарабынан коюлган талаптын аткарылгандыгында

- жарандардын ортосунда гана аткарылгандыгында

- иш кагаздарынын текстин көлөмүнүн аздыгында

- * жеке адам менен жеке адамдын, жеке адам менен мекеменин ортосунда

аткарылгандыгында

70

Өздүк иш кагаздары ким тарабынан даярдалат?

- мекеме жетекчиси

- * жарандардын өздөрү

- типографиядан даяр формада келет

- мекеме же уюм

69

Актынын нускалары кимдерге берилет?

- жогорку органга, мекеме жетекчисине, чарбага

- * жеке адамга, кичи ишканага, комиссияга

- министрликке, оорукананын башчысына, эсепчиге

- комиссиянын төрагасына, комиссиянын мүчөлөрүнө, сатып алуучуга

68

Публицистикалык стилге мүнөздүү сүйлөм:

- Тилдеги бардык сөздөрдүн жыйындысы лексика деп аталат.

- * Биз өз өлкөбүздүн патриоту болууга тийишпиз.

- Эртең, 30-октябрда куратордук чогулуш болот.

- Айда аба жок, ошондуктан, анда тиричилик жок.

67

Сүйлөшүү стилинин милдети-

- доклад жазуу

- * пикир алышуу

- тезис түзүү

- маалымат жазуу

66

Каталардын түрлөрү:

- * формалык жана мазмундук

- жөнөкөй жана татаал

- орфографиялык, орфоэпиялык

- фонетикалык, пунктуациялык

65

«Уруксат берүүңүздү сурайм», «Документтердин көчүрмөлөрүн тиркейм».-бул аныктамалар кайсы иш кагазына мүнөздүү?

- чакыруу

- * арыз

- кулактандыруу

- тил кат

64

Илимий жыйынга арналган чакырууга эмне кошо тиркелет?

- * программа

- чакыруу органы

- күн тартиби

- өткөрүлүүчү жайы

63

Адамдын эмгек, коомдук ишмердигин баалаган, анын оң жана терс сапаттарын чагылдырган иш кагазы

- * мүнөздөмө

- ишеним кат

- өмүр баян

- арыз

62

«Угулду», сөзгө чыкты, «токтом кылынды» деген сөз тизмектери кайсы иш кагазына мүнөздүү?

- өздүк маалымкатка

- докладдык катка

- * протоколго

- кызмат сапары отчетуна

61

Сүроолуу сүйлөмдөрдүн туюндүрүлүшү?

- * сүроолуу – бы мүчөсүнүн

- сурама бөлүкчөлөрдүн

- сурама ат атоочтордун

- – сын мүчөсүнүн жардамы менен

60

Кыргыз элинин сырт кийимдери кайсылар?

- көйнөк, өтүк, шөкүлө

- калпак, ичик, белдемчи

- тон, малакай, жаргакшым

- * тон, бешмант, ичик

59

Туура жазылган иреттик сан атоочту белгиле.

- бирөө, экөө, төртөө, жетөө

- үчтөн эки, төрттөн беш, жыйырмадан он беш

- 1-класс, №6-мектеп, 2-семестр

- * 2009-жыл, №10 көчө, 118-үй

58

Тексттин негизги белгисин көрсөт.

- сөздөрдөн куралат

- сүйлөмдөрдөн куралат

- тарбиялык мааниси гана болот

- * ой жана идея берилет

57

Туура эмес жөндөлгөн сөздү белгиле.

- актыдан, Минскиге

- актыга, Минскиге

- * актка, Минскке

- актынын, Минскинин

56

Комуз кандай бөлүктөн турат?

- * чарасы, кулагы, мойну, капкагы, кылы

- кылы, жыгачы, түлкүсү, үстү, капкагы, тээк, жаасы

- капкагы, кулагы, кылы, күткүн, тепкек, чара, моюн

- чарасы, жыгачы, кылы

55

Татаал адам аттары кандай жазылат?

- * компоненттери бирге

- ар бири кичине тамга менен
- баш ар бири тамга менен
- компоненттери айрым-айрым

54

Ки, ги тыбыштары кайсы үчүрдө колдонулат?

- * орус тилинен кирген сөздөрдө
- ичке үндүүлөр менен келсе
- жоон үндүүдөн кийин
- үнсүздөн кийин

53

Медалдардын аттары кандай жазылат?

- ар бир сөзү баш тамга менен
- тырмакчага алынып, дефис аркылуу
- сөздөрү бирге, тырмакчага алынбай
- * тырмакчага алынбай, биринчи сөзү баш тамга менен

52

Туура (орфографиялык жактан) жазылган катарды белгиле.

- * коюу, булгаары, педагогго, Калининградда, Салиевдин
- койу, булгары, педагогго, Калининградда, Салиевдин.
- коюуу, булгаары, педагогко, Калининградда, Салиевдин.
- коюу, булгаары, педагогко, Калининградта, Салиевдин.

51

Туура жазылган астрономиялык аттардын катарын белгиле.

- Жер, күн, Алтын казык, Жети каракчы, Жетиген.
- Жер, күн, Алтын казык, Жети каракчы, Жетиген.
- * Жер, Күн, Алтын Казык, Жети Каракчы, Жетиген.
- жер, күн, Алтын казык, Жети Каракчы, Жетиген.

50

Мифологиялык аттардын жана зоонимдердин туура эмес жазылган катарды белгиле.

- Мырзаке, Сур эчки, баба дыйкан.
- Умай эне, Камбар ата, Чал күйрүк.
- * Ойсүл ата, Бөрүбасар, Гүлсарат
- Алтын казык, жетиген, Жорж Сорос.

49

Жогорку жана атайын орто окуу жайларынын аталыштары туура жазылган катарды белгиле.

- Кыргыз Улуттук университети, Ош Мамлекеттик университети;
- Кыргыз Медицина Академиясы, Өзгөн Медициналык Окуу Жайы;
- Кыргыз-Орусия университети, Кыргыз Тоо Металлургия Институту;
- * Кыргыз Республикасынын Билим берүү академиясы, Ош мамлекеттик университети.

48

Түшөө кесүү - ...

- эпос
- элдик оозек чыгармачылык
- элдик оозек чыгармачылык
- * баланын бир жаштагы тою

47

Туура жазылган адам аттарынын катарын белгиле.

- Тоголок Молдо, Токтогул, Эмиль
- Акыл карачач, Элтегин, Молдонияз.
- * Кыз Сайкал, Асел, А.Убукеев.
- Кызсайкал, Тоголок Молдо, Улан.

46

Териден жасалган буюмдардын катарын ата.

- * сабаа, көөкөр, чанач
- супура, шырдак, ээр
- сабаа, көнөчөк, ала кийиз
- шырдак, ала кийиз, килем

45

Эркектердин улуттук сырт кийимдерин белгиле

- * жаргак шым, тон, ичик
- кементай, белдемчи, кемсел
- кемзел, жаргак шым, чыптама
- бостун, бешмант, кош этек

44

Кыргыз аялдарынын улуттук баш кийимдерин тап.

- малакай, шөкүлө
- калпак, тебетей
- тебетей, кеп такыя,
- * элечек, топу

43

Текстте же сүйлөмдө чыгармалардын аттары кандай жазылат?

- «Кел-Кел романы, Боз салкын көркөм фильми»
- «Ашырбай драмасы», «Мөлмөлүм ыры»;
- Ак кеме көркөм фильми, Революциянын каармандары монументи;
- * «Сынган кылыч» романы, «Кыргыз кызы » сүрөтү;

42

Ташымалдоого мүмкүн болбогон сөздөрдү белгиле.

- өнөр, бакыт, китеп;
- Ч.Айтматов, 2008-жыл, ааламдашуу;
- * араа, эшик, үүк;
- салтанат, эне, үүк;

41

Туура эмес жазылган татаал сөздөрдүн тобун белгиле.

- Ат сарай, тилгат, байке, ымыр чымыр
- тилгат, кайгы-капа, он бир, ак көңүл;
- * ташбака, тилгат, дос жар
- бала-чака, таш бака, кой-эчки;

40

Туура жазылган сөздөрдү белгиле.

- түссүз, тамба, наңга
- * сталинчил, түнкү, түнма,
- бей адеп, күнгө, түзсүз,
- качты, үшсүз, карым май

39

Туура эмес жазылган сөздөрдү белгиле.

- Сарбагыш, гегелчил, Жалал-Абад
- солто, манасчы, Камбар ата
- * Адам ата, Саяк, Отузүүл
- Жаңы жыл майрамы, Нооруз майрамы

38

Туура жазылган адам аттарын белгиле.

- Кожакмат, Салкын, Асель
- Асылбүбү, Ырыс, Жеңи жок.
- Нургуля, Эльмира, Өмүр
- * Жаңыл Мырза, Айсара, Сұлтанмурат

37

Туура жазылган жер-суу аттардын катарын белгиле.

- Соң-Көл, Жалалабад, Жети-Өгүз
- Кырк-казык, Карабалта, Төө-ашуу.
- * Ак-Сай, Чоң-Сары-Ой, Кыргызстандын түштүгү
- Ак-сай, түндүк Кыргызстан, Кыргызстан Түндүгү.

36

Муунга туура бөлүнгөн сөздөрдү белгиле.

- Бак-ай, Көк-өт-ай, Ак-балта, Ка-ны-кей.
- Бак-ай, Көкө-тай, Ак-балта, Каны-кей.
- * Ба-кай, Кө-кө-тай, Ак-бал-та, Ка-ны-кей.
- Бак-ай, К-өк-өт-ай, Ак-балта, Ка-ны-кей.

35

Туура эмес жазылган кош сөздөрдүн катарын белгиле.

- тамак-аш, мөмө-жемиш, ыйкы-тыйкы
- * курт кумурска, кайра кайра, бетме бет
- жол башчы, темир жол, оймо-чийме
- бал камыш, жооп бер, отуз-беш

34

Даталуу күндөрдүн аты туура жазылган сүйлөмдү белгиле.

- Эки тизгин, бир чылбырды бирөөгө оңойлук менен бере коюшпайт
- Жаңы Жыл майрамы жакындап калды
- 7-ноябрь-басма сөз күнү
- * 8-Март - Аялдардын эл аралык күнү

33

Татаал астрономиялык аттар кандай жазылат?

- түгөйлөрүнүн ар бири баш тамга менен
- бардык түгөйлөрү кичине тамга менен
- * биринчи түгөйү баш, кийинкиси кичине тамга менен
- бардык түгөйү баш тамга менен тырмакчага алынып

32

Медалдардын аттары кандай жазылат?

- ар бир сөзү баш тамга менен
- тырмакчага алынып, дефис аркылуу
- сөздөрү бирге, тырмакчага алынбай
- * тырмакчага алынбай, биринчи сөзү баш тамга менен

31

Татаал адам аттары кандай жазылат?

- * компоненттери бирге
- ар бири кичине тамга менен
- ар бири баш тамга менен
- компоненттери айрым-айрым

30

Орфоэпия эмнени үйрөтөт?

- туура жазууну
- * туура сүйлөөнү
- туура окууну
- тыбыштардын бөлүнүшүн

29

Сүйлөмдүн айтылыш максатына карай түрүн белгиле.

Тобоо, ошол мерген жөнүндө ачыгын айткылачы?

- жай сүйлөм
- * буйрук сүйлөм
- илептуу сүйлөм

- сүрөлүү сүйлөм

28

Берилген сүйлөмдөрдөн арсар келер чакты аныктагыла?

- * Калк кысылар Заманың бузулар Тоо токол болор От чыкпай жериң такыр болор

- Орой айтсаң адамга жүкпайт, Орой сөздү киши үкпайт. Сылык-сыпаа сөз жетет, Ал мээге эмес жүлүнгө тулган турса.

- Эки Кудай аялга ; Бир кудайы-кудайы, Бир кудайы- жубайы

- Обол мурун ден -соолугуң болсо, андан кийин ак жоолугуң болсо, андан боз соолугуң болсо, асылуу казаның болсо, салынуу үстүндө үйүң болсо, жардымын десең эссиздик болот.

27

Тыныш белги туура коюлган сан атооч сөздү белгиле.

- * 1996-жыл

- 50-жашта

- XXI-кылым

- 1 май

26

Төмөнкү мисалдардан ат атоочтор катышкан сүйлөмдү тапкыла.

- * Жуматайдын торуга аябай ачуусу келип, аны камчы менен башка-көзгө койгулап, тилдеп жатты.

- Алтынай өз сагыныч-кусалыгын тоолорду карап тараткандай болду.

- Али жаратылыш тартуулаган талантын тынбаган эмгеги менен өргө тартып, өздөштүрүп келет.

- Жылкылар шуу-шуу этип, баланын тушунан дагы өтө берди.

25

Төмөнкү сүйлөмдөрдөн тыныш белгиси туура эмес коюлганын белгиле.

- Сараңдык - тынч турмуштун өчөшкөн душманы;

- Жакшы күлкү - рухий ден соолуктун ишенимдүү көрүнүшү;

- * Чыныгы поэзия ар дайым - жүрөктүн поэзиясы;

- Сөз - бардык фактылардын жана ойлордун кийими.

24

Уюмдун өкүлү өндүрүштүк же илимий максатта кызмат сапарында болгондо жазылган иш кагазы...

- * кызмат сапары отчету;

- мезгилдүү иштер отчету;

- авансалык отчет;

- атайын тапшырма отчету.

23

Акт жазуунун башкы максаты эмне?

- * болгон окуя, кокустук, болгон абалды укуктук жактан тастыктоо;

- күбөлөрдүн сөзсүз болушун кол коюшун тастыктоо;

- ишин тапшырганда өзү тарабынан жазыларын тастыктоо;

- доочунун талабы менен жоопкерге жазыларын тастыктоо.

22

Протоколдун киришүү бөлүгүнө кайсылар кирбейт?

- чогулуш качан өткөрүлгөнү;

- кимдер катышкандыгы;

- күн тартиби;

- * токтом кылынды бөлүгү.

21

Протоколдун көчүрмөсүнө чогулуштун төрагасы жана катчысы кол коебу?

- ооба, коет;

- жок, мөөр басылып, жооптуу адам кол коет;

- * катчы коет, төрага койбойт;

- туура жообу жок

20

Акт жеке адам тарабынан түзүлсө эмнелер талап кылынат?

- * күбөлөрдүн болушу жана кол коюлушу зарыл;
- текшерүүгө юридикалык үкүгү бар адамдардын болушу;
- тиешелүү текшерүүдөн кийин официалдуу документ экендиги;
- иштин жөн-жайын билген адамдардын катышышы.

19

Кептин тазалыгынын критерийлерин белгиле.

- эне тилдин фондун, корун өз орду менен колдонуу;
- чет тилден кирген сөздөрдү ыктуу колдонуу;
- диалектилик, говордук сөздөрдү ыксыз колдонбоо;
- * баары туура

18

Кеп адеби деген эмне?

- даяр кеп үлгүлөрүн жаттап алуу;
- жатталган сөздөрдү көркөмдөп пайдаланып сүйлөй билүү;
- * сүйлөөчүнүн жеке психологиялык адеп-ахлактык өзгөчөлүгүнүн күзгүсү;
- баары туура.

17

«Бакай калпак» деген баш кийимдерди кимдер кийишкен?

- балагатка жете элек балдар;
- бозойлор;
- * уруу башчылары;
- жаштар, үйлөнгөндөн кийин.

16

Ой жүгүртүү мүнөзүндөгү текст кандай бөлүктөрдөн турат?

- киришүү, далилдөө;
- * тезис, далилдөө, корутунду;
- негизги ой, далилдөө;
- баары туура эмес.

15

Риторикалык сүроону белгиле.

- Бүгүн сабакка даярсыңбы?;
- * Өз Ата Мекенин душмандарча талаган төркүндөрүмдө эмненин абийири?!;
- Бул чыгарманы окуп бүттүңбү?;
- Баары туура.

14

Илимий стилдин милдети ...

- маанилүү маселелерди элге жеткирүү;
- турмуштук көрүнүштөрдү элге жеткирүү;
- * ойду так, системалуу, жыйынтыктуу берүү;
- актуалдуу маселелерди чечүүгө элди үгүттөө.

13

Каратма сөзгө туура тыныш белгиси коюлган сүйлөмдү аныкта .

- Сени тоспогондо кимди тосом кагылып кетейин кулунум.
- * Ээ, жарыктык Жер, айта берсе экөөбүздүкү түгөнөбү?
- Бул кандай болуп кетти, демек, Субанкулду да алып кетет турбайбы.
- Бул жолугушууну сиз уюштургансыз го, сыягы.

12

Жалпылагыч сөздөр бир өңчөй мүчөлөргө карата кандайча орун алат?

- Бир өңчөй мүчөлөрдөн кийин келет;
- Бир өңчөй мүчөлөрдөн мурун келет;

- Бир өңчөй мүчөлөрдөн мурун келип, өзүнөн кийин кош чекит коюлат;

- * Баары туура жооптор

11

Кепте диалектилик жана орой сөздөрдү колдонуу катанын кайсы түрү?

- стилдик;

- орфографиялык;

- * стилистикалык;

- пунктуациялык.

10

Жазма кептин мүнөздүү өзгөчөлүгү кайсы?

- көпчүлүккө арналат, сөздөр тандалып алынат, тыныш белгилери коюлат, монологдук речь

басымдуу;

- * тыныш белгилери коюлат, сөздөрдүн орун тартиби сакталат;

- сөздөр тандалып колдонулат, диалогдук речь басымдуу;

- сөздөрдүн орун тартиби сакталбайт, бирок ой тез жетет.

9

Жалпылагыч сөздүн милдетин аткаруучу сөздү белгиле.

- * баары, бүткүл, булар, бешөө;

- беш, бүтүн, канча;

- бүткүл, факультет, дарак;

- мен, сен, ар бир ж.б.

8

Ак кездемеден тегерете кат-кат кылып оролгон аялдардын баш кийими...

- шөкүлө;

- такыя;

- кеп такыя;

- * элечек.

7

Тулпардын синонимин белгиле.

- аргымак;

- дүлдүл;

- * бүүдөн;

- баары туура.

6

Жер-суу аттарынын туура эмес жазылганын тап.

- Батыш Сибирь ойдуну;

- Борбордук Азия;

- * ыраакы чыгыш;

- Арал деңизи

5

Төмөнкү диний түшүнүмдүн туура жазылганын көрсөт.

- Муса-Пайгамбар;

- олимп кудайлары;

- Зенги Баба;

- * Курман айт;

4

Кыргыздар ак түстөгү атты кантип айтышкан?

- ак ат, аппак ат, түнүк ат;

- * ак боз, ак кула, көк, боз;

- тору, карагер, жээрде;

- туура жообу жок

3

Бешикке байланышкан макалды белгиле:

- бешиктен бели чыга элек;
- бешиктен чыгып, тешикке киргенче;
- * бешиктеги баланын бек болорун ким билет;
- бешигин терметүү.

2

- лык, - чы, - чылык, - чыл, - ист мүчөлөрү энчилүү аттарга уланса кандай жазылат?
- жогорку мүчөлөр энчилүү аттарга уланбайт;
- баш тамга менен кашаага алынып жазылат;
- * жалпы атка өтүп, кичине тамга менен жазылат;
- кичине тамга менен тырмакчага алынып жазылат.

1

КРдын мамлекеттик тил гимнинин сөзүнүн автору ким?

- Б.Алишеров
- * С.Алтымышов
- Ж.Садыков
- Н.Давлесов

ИСТОРИЯ

1. Коомдун болуп өткөн, азыркы учуру жана келечектеги өнүгүүсүнүн закон ченемдүүлүктөрү жөнүндө кайсы илим изилдейт?

Наука о прошлом ,настоящем, о закономерностях и перспективах в будущем называется...

- а) генеалогия;
- Б) тарых/ история;**
- В) археология;
- Г) этнография.

2. Тарыхый процесстерди түздөн түз чагылдыруучу документтердин жана материалдык маданияттын комплекси кандай аталат.

Назовите комплекс документов и предметов материальной культуры, непосредственно отражающие исторический процесс.

- а) жазуу булактары /письменные источники;
- б) оозеки булактар / устные источники;
- в) санжыра булактар / родословные источники;
- г) тарыхый булактар /исторические источники.**

3. Археологиялык жана этнографиялык табылгалар: эмгек куралдары, чарба буюмдары жана эмеректер, турак-жай, сыйынуучу жайлар булар ...болуп эсептелет:

Археологические и этнографические находки: орудия труда и производства, предметы быта и утварь, жилища, храмы это будут...:

- а) санжыра булактары / родословные источники;
- б) буюм булактары /вещественные источники;**
- в) жазуу булактары /письменные источники;
- г) оозеки булактар /устные источники.

4. Адамдардын тышкы келбетин, расалардын келип чыгышын жана жайгашуусун изилдеген илим кандай аталат? Какая наука изучает развитие физического облика человека, возникновение и расселение человеческих рас?

- а) археология;
- б) этнография;
- в) антропология;**
- г) нумизматика.

5. Тектин келип чыгышын жана адамдардын туугандык байланыштарын, уруусун, аты жөнүн изилдөөчү илим.

Наука, изучающая происхождение и родственные связи людей, родов, фамилий, поколений.

- а) генеалогия;**
- б) геральдика;
- в) этнография;
- г) нумизматика.

6. Кыргызстандын аймагында табылган алгачкы адамдардын издери кайсы доорго тиешелүү/ К какой эпохе относятся следы первого человека, найденного на территории Кыргызстана

- а) палеолитке/ палеолиту;**
- б) энеолитке/ энеолиту;
- в) неолитке/неолиту;
- г) мезолитке /мезолиту.

7. Эң байыркы адамдардын жашоосунда эмгек куралдары дээрлик таштан жасалган мезгил / Период, когда древнейшие люди изготавливали орудия труда из камня.

- а) коло доору /бронзовый век;
- б) темир доору / железный век;
- в) таш доору /каменный век;**
- г) жез доору / медный век.

8. Алгачкы адамдардын жан багуу (тамак табуу) негизги ыкмаларын көрсөткүлө. Укажите первоначальные способы добычи пищи (пропитания) первобытных людей.

- а) аңчылык, балык уулоочулук /охота, рыболовство;
- б) жыйноочулук, аңчылык / собирательство, охота;**
- в) жер иштетүү, мал чарбачылык /земледелие, скотоводство;
- г) темир иштетүү, жер иштетүү /обработка железа, земледелие.

9. Байыркы адамдар эмне менен алектенгендигин аныктагыла/ Определите, чем занимались первобытные люди.

- а) эмгек куралдарын колодон жасашкан /изготавливали орудия труда из бронзы;
- б) жыйноочулук жана аңчылыкта, кол салуу жана чогуу коргонуу үчүн биригишкен; /объединялись для совместной защиты и нападения, охоты и собирательства;**
- в) аңчылык үчүн жаа жана жебе жасашкан/ изготавливали лук и стрелы для охоты;
- г) карапа буюмдарын жасашкан /изготавливали гончарные изделия.

10.Окумуштуулардын айтуусу боюнча өздөштүрүү чарбасынан өндүрүштүк чарбага өтүү ... деп аталган:

Переход от присваивающего хозяйства к производящему был назван учеными ...:

- а) илимий-техникалык революция / научно-технической революцией;**

- б) кол өнөрчүлүктүн өнүгүшү / развитием ремесла;
- в) **неолиттик революция / неолитической революцией;**
- г) экономикалык кризис / экономическим кризисом;

11. Неолит доорунун негизги айырмаланган белгиси кайсы?

Что является главной отличительной чертой неолита?

- а) **өндүрүштүк чарба пайда болду /появилось производящее хозяйство;**
- б) куралдын сапаты жакшырды / улучшилось качество оружия;
- в) дин пайда болгон / появилась религия;
- г) жаныбарларды колго уйротуу башталган /началось приучение диких животных

12. Таш куралдары алгач жезден жасалып, андан соң кандай металлдан жасалган куралдары менен алмаштырылган?

На смену каменным орудиям приходят вначале орудия труда из меди, затем они были заменены этим металлом.

- а) темирден /из железа;
- б) чоподон /из глины;
- в) **колодон / из бронзы;**
- г) чугундан /из чугуна.

13. Кыргызстандын түштүгүндө Саймалы Таш аскасындагы байыркы эстеликтердин кайсы доорго таандык экендигин көрсөткүлө.

Определите время создания древнейших наскальных изображений в урочище Саймалы-Таш на юге Кыргызстана.

- а) таш доору / каменный век;
- б) палеолит / палеолит
- в) мезолит / мезолит;
- г) **коло доору / бронзовый век;**

14. Ош шаарында казылып табылып, Чуст маданиятына кирген эн байыркы тургун жай.

Древнейшее поселение, расположенное в г. Ош, относящееся к Чустской культуре.

- а) Ак-Буура тургун жайы/ Акбуринское поселение;
- б) Наманган тургун жайы/ Наманганское поселение
- в) **Ош тургун жайы/ Ошское поселение;**
- г) Шоро- Башат тургун жайы/ Шоро -Башатское поселение.

15. Ош шаарына 3000 мин жыл толгонун аныктаган окумуштуу/ Ученый, который доказал 3000-летие города Оша

- а) Г.Шлихман
- б) **Ю.А.Заднепровский**
- в) В.В.Бартольд
- г) Б.Бернштам

16. “Петроглифтер”- аска бетине тартылган сүрөттөр кыргызстандын аймагында эң байыркы жайгашкан жер... табылган / “Петроглифы”- наскальные рисунки, наиболее древние из них обнаружены на территории Кыргызстана в...

- а) Сох дарыясынын өрөөнүндө/долине реки Сох
- б) **Арпа дарыясынын өрөөнүндө/долине реки Арпа**

в) бийик тоолуу Ак-Сайда/высокогорных районах Ак-Сая

г) Сарыжаз өрөөнүндөгү Ак-Чуңкур үңкүрүндө/пещере Ак-Чункур Сарыджазской долине

17. Коло доорунда Түндүк Кыргызстанда мал чарбачылык, Түштүк Кыргызстанда дыйканчылык менен алектенишинин себебин көрсөткүлө .

С эпохи бронзы население Северного Кыргызстана преимущественно занималось скотоводством, Южного - земледелием. Определите причину.

а) коншу элдердин таасири /влияние соседних народов;

б) бул доордогу адамдардын тамак-ашы ар түрдүү болгон/ в этот период у людей была разнообразная пища;

в) Түндүк Кыргызстанда эмгек куралы жетишкен эмес/на севере Кыргызстана не хватало орудий труда;

г) жаратылыш шарты/природные условия;

18. Коло доорунда (б.з.ч 2-1мин жылдыкта) Ысык-Көлдү жана борбордук Ала-Тоону...уруулары жердеген/В эпоху бронзы(2-1тыс.до н.э.) на Иссык-Куле и в Центральном Ала-Тоо обитали племена...

а) хуннулар/ хуннов

б) сак/саков

в) андрон/ андроновцев

г) түрк/тюрков

19.“Скифтер” деп европалыктар кимдерди аташкан/ Какие племена европейцы называли “скифами”

а) Сактарды/Саков

б) Усундарды/Усунов

в) Хундарды/Хуннов

г) Түрктөрдү/Тюрков

20. Б.з.ч. 1мин жылдыктын ортосунда сактар жөнүндө маалымат калтырган грек тарыхчысы. Греческий историк, оставивший сведения о саках в середине 1 т.л. до н.э.

а) Овидий; б) Осирис; **в) Геродот;** г) Плиний;

21. Кыргызстандын аймагындагы алгачкы уруу союзу кандай аталган?

Как назывались первые племенные объединения на территории Кыргызстана?

а) усундар/ усүни;

б) сактар/ саки;

в) найман/ найманы;

г) хуннулар/ хунны.

22.Сактардын негизги кесипчилиги....болгон/ Основным занятием саков было...

а) карапа жасоо / гончарное ремесло

б) жер иштетүү / земледелие

в) кооздук буюмдарды жасоо / ювелирное ремесло

г) көчмөндүү малчылык / кочевое скотоводство

23. Б. з. ч. VI к. сактар менен согушкан уруулар. Народ, воевавший с сакскими племенами в VI в. до н.э.

а) хунндар/ хунны;

б) монголдор/ монголы;

в) персиялыктар/ персы;

г) аландар/ аланы.

24. Байыркы мезгилдеги маданияттын «скиф-жаныбарлар стили » кайсы урууларга таандык? К каким племенам принадлежит «скифо-звериный» стиль древнего искусства?

а) хуннуларга/ хуннам;

б) сактарга / сакам;

в) карлуктарга/карлукам;

г) түрктөргө/ тюркам.

25. Усун башкаруучуларынын ордосу жайгашкан шаардын котормосунун мааниси: Ставка усуньских правителей размещалась в городе, означающий в переводе:

а) жашыл өрөөндөгү шаар /город зеленой долины;

б) алтын өрөөндөгү шаар /город золотой долины

в) көгүлтүр өрөөндөгү шаар/город голубой долины;

г). кызыл өрөөндөгү шаар/ город красной долины;

26. Усун мамлекетинде өз ара атаандашкан эки династия.

Две соперничающие между собой ветви династии Усуней.

а) хань жана гунн / ханьская и гуннская;

б) тиграхауда жана хаумаварга / тиграхауда и хаумаварга

в) андронов жана чуст / андроновцы и чустсы;

г) басмылдар жана кыпчактар / басмылы и кыпчаки

27. Б.з.ч. 71-ж. усундар кытайлар менен биргеликте кимдерге катуу сокку урган? Против каких племен в 71 г. до н.э. усунь вместе с китайцами нанесли сокрушительный удар?

а) түрктөргө / тюркам; **б) гунндарга/ гуннам;**

в) сактарга/ сакам;

г) жуан-жуандарга/ жуан-жуаньям.

28. Усундарды кыргыздардын ата бабалары деген пикирди айткан окумуштуу? Ученый, считающий усуней прямыми предками кыргызов?

а) А. Бернштам;

б) В. Радлов.

в) В. Бартольд;

г) Н. Аристов;

29. Усун мамлекети .... мезгилинде пайда болгон/Время появления государства усуней.

а) б.з.ч. VI к./ в. до н э. б) б.з.ч. IV к/в. до н.э.

в) б.з.ч. II к./ в до н. э. г) б.з.ч. IX к./в до н.э.

30. Кытай тарыхчысы Бань Гу тарыхта алгачкы ирет эскерген Ысык- Көлдүн аймагындагы шаар. Город на побережье Иссык-Куля, впервые упомянутый в сочинении китайского историка Бань Гу.

а) Невакет; **б) Чигу;** в) Сюяб; г) Барсхан;

31. Кытай империясы үчүн «Батыш аймакты» ачкан саякатчы?

Путешественник, открывший для Китая «Западный край»?

А) Сыма Цянь; б) Бань Гу в) Сюань Чжань; **г) Чжан Цянь;** .

32. “Даван жылкыларынын” аска-таштагы сүрөттөрү кайсыл жерде жайгашкан жерин тапкыла.

Найдите местность, где находятся изображения “Даваньских коней”.

А) Араван ; б) Талас; в) Ноокат; г) Сары-Жаз;

33. Даван жана Усун мамлекеттеринде болгон кытай саякатчысы. Китайский посол, побывавший в государствах Давань и Усунь:

а) Эрен Улук; б) Чжан Цянь; в) Ли Гуанли; г) Сыма Цянь.

34. «Асман аргымактарынын» өлкөсү ... / «Страной небесных скакунов» называли государство...

а) Кытай/ Китай; б) Парфия/ Парфия;
в) Даван/ Давань; г) Монголия/ Монголия

35. Давань мамлекетине аскердик жүрүштү жетектеген кытай аскер башчысы. Китайский полководец, возглавлявший поход на Давань.

а) Сыма Цянь; б) Ли Гуанли; в) Истеми; г) А. Македонский

36. Б.з.ч. II-I мин жылдыктардагы «Ю» шаарынын жайгашкан аймагын көрсөткүлө. Укажите местоположение древнего (II-I тыс. до н.э.) города “Ю”.

а) Баткендеги Кожо-Бакырган сай / местность Кожо-Бакырган сай в Баткене;

б) Өзгөндөгү Шоро-Башат /местность Шоро-Башат в Узгене ;

в) Оштогу Ош турак жайы / Ошское поселение в г.Ош;

г) Аравандагы Дулдул-ата эстелиги/ памятник Дулдул-ата в Араване.

37. Ысык-Көл жана Суяб аркылуу кеткен Улуу Жибек жолунун бир бутагы.

Одна из ветвей Великого шелкового пути, проходившего через Суяб и Иссык-Куль.

а) Чүй/ Чуйский;

б) Памир-Алай /Памиро-Алайский

в) Фергана/ Ферганский;

г) Тибет/ Тибетский.

38. Улуу Жибек Жолу 16 кылым жашап, анан жок болуп кетишинин себептерин көрсөт?

Великий Шелковый путь просуществовал 16 веков, почему он прекратил свое существование?

а) Кытай жибек өндүрүүнү жана сатууну токтоткон/ Китай прекратил производство и вывоз шелка;

б) соода жолдордун деңиз жана океан жолдоруна багыт алышы/ перемещение торговых путей на морские и океанические магистрали;

в) чума эпидемиясы башталган/ к этому привела эпидемия чумы;

г) европа Кытай товарларын, анын ичинде жибекти колдонуудан баш тарткан/ Европа отказалась от употребления китайских товаров и в первую очередь шелка.

39. Хунндар доорундагы кыргыздардын көз карандысыз хандыгы качан түзүлгөн? /Когда образовалось независимое ханство кыргызов во времена хуннов?

а) б.з.ч 201- ж/г до н.э

б) б.з.ч 174-ж/г до н.э

в) б.з.ч 56-ж/г до н.э

г) б.з.ч 209- ж/г до н.э

40. Б.з.ч. III к. кытай башчысы Цин Шихуан хуннулардын тынымсыз кол салууларынан коргонуу үчүн эмне иш жасаган? / Что сделал китайский

правитель Цин Шихуан в целях создания мощной обороны от набегов хуннов в III в. до н.э.?

а) усундар менен союз түзөт / заключил союз с усунями;

б) Улуу Кытай Сепилин кура баштайт/ начинает строительство Великой Китайской стены;

в) хунну башчысына кытай принцессасын аялдыкка берет / выдает одну из китайских принцесс хуннскому правителю /;

г) 200 мин сандагы туруктуу аскер түзгөн / создает 200-тысячную регулярную армию.

Орто кылым/ Средние века.

41. Алтайда түрктөрдүн уруу бирикмесин негиздешкен (VI к. орто чени) Ашина уруусунан чыккан бир тууган ага-инилер.

Братья из племени Ашина-основатели союза тюркских племен на Алтае в сер. VI в. н.э.

А) Маодунь-Атилла;

Б) Барсбек-Бумын;

В) Бумын-Истеми;

Г) Асан Шад-Туу.

42. «Каганат» деген эмне? Что такое «каганат»?

а) үлүш, княздын ээлиги / участок, владение князя;

б) ээлик, кагандын мамлекети / владение, государство кагана;

в) мамлекет, уруунун ээлиги / государство, владение племени;

г) башкаруучунун аймагынын бөлүгү/ часть территорий правителя.

43.Түрк кагандыгы жайгашкан аймак. Территория расположения Тюркского каганата.

а) Монголия;

б) Сыр-Дарыянын жээги/ возле Сыр-Дарьи

в) Сибирь;

г) Борбордук Азия / Центральная Азия;

44.Түрктөрдүн коңшулаш урууларга кол салып турушунун башкы максаты кандай болгон?

Главная цель, которую преследовали тюрки при набегах на соседние племена.

а) коңшулардын малдарын ээлеп алуу/ захват скота у соседей;

б) Борбордук Азияга үстөмдүк кылуу/ господство в Центральной Азии;

в) туткундарды колго түшүрүү жана аларды кулга айландыруу/захват пленных и превращение их в рабов;

г) баш ийгендерден салык чогултуу /сбор налогов с покоренных земель.

45. Эфталиттерди талкалоо үчүн Истеми каган 555-ж. келишим түзгөн мамлекет.

Государство, с которым Истеми каган заключает в 555 г договор, чтобы разгромить эфталитов .

а) Иран;

б) Византия;

в) Тюрками;

г) Усунями;

46. Мифологиялык түшүнүктөр боюнча түрктөрдүн ата-бабаларын ким деп эсептешет.

Кого тюрки считали своим предком по мифологическим данным?

а) Хашин;

б) Ашина;

в) Бумын;

г) Барсбек.

47. Батыш Түрк кагандыгынын борбору Суяб шаары жайгашкан аймак.

Территория, где располагалась столица Западного Тюркского каганата г. Суяб.

а) Фергана өрөөнүндө/ в Ферганской долине;

б) Чүй өрөөнүндө/ в Чуйской долине;

в) Талас өрөөнүндө/ в Таласской долине;

г) Или дарыясынын өрөөнүндө/ в долине р. Или

48. Борбордук Азиянын ири бөлүгү, анын ичинде Жетисуу, Тянь-Шань, Фергана жана Чыгыш Туркстан кайсыл кагандыктын курамына кирген?

В состав какого каганата вошли большая часть Центральной Азии, в том числе Семиречье, Тянь-Шань, Фергана и Восточный Туркестан?

а) Чыгыш Түрк/ Восточнотюркского;

б) Батыш Түрк/ Западнотюркского;

в) Түндүк Түрк/ Северотюркского;

г) Түштүк Түрк./ Южнотюркского.

49. Түргөштөр дайыма өз ара тынымсыз каршылашып турган кандай эки урууга бөлүнгөн? На какие два рода подразделялись тюргеши, которые постоянно враждовали между собой?

а) «кызылдар» жана «көктөр»/ «красные » и «синие»;

б) «боздор» жана «кызгылтымдар»/ «бледные» и «розовые»;

в) «сарылар» жана «каралар»/ «желтые» и «черные»;

г) «каралар» жана «жашылдар»/«черные» и «зеленые».

50. Кытайдын Борбордук Азияга болгон агрессиясын 1000 жылга чейин токтоткон окуя? Какое событие остановило китайскую агрессию на территорию Центральной Азии более чем на 1000 лет?

а) Түргөш каганы Сулук Чабыш Чордун күрөшү/ Борьба тюргешского кагана Сулук Чабыш Чора;

б) 751 ж. Талас салгылашуусу/ Таласская битва, которая произошла в 751 г.;

в) Кытайдагы экономикалык кризис/ Экономический кризис в Китае.

г) Бийлик учун күрөш /Борьба за власть.

51. Түргөш кагандыгы азыркы Кыргызстандын ... аймагында жайгашкан/ Тюргешский кагант образовался на территории современного Кыргызстана в ...

а) Алай, жана Фергана/ Алае и Фергане

б) Ысык-Көл жана Нарын/ Иссык-Куль и Нарыне

в) Чаткал жана Талас/Чаткале и Таласе

г) Жети- Суу жана Тянь-Шань/Семиречье и Тянь-Шань

52. Түргөш кагандыгынын кулашына кайсыл уруулардын кол салуусу себеп болгон? Вторжение каких племен стало главной причиной распада Тюргешского каганата?

а) кыпчактардын/ кыпчаков;

б) карлуктардын/ карлуков;

в) арабдар менен кытайлардын / арабов и китайцев;

г) кимактар менен жунгарлардын /кимаков и жунгар

53. 744-жылы экинчи Түрк кагандыгын талкалагандан кийин басмылдардын, карлуктардын, уйгурлардын бириккен күчү менен түзүлгөн мамлекет. Государство, образованное в 744 году после разгрома Второго Тюркского каганата объединенными

силами басмылов, уйгуров и карлуков.

- а) Карлук кагандыгы/ Карлукский каганат;
- б) Кыргыз кагандыгы/ Кыргызский каганат
- в) Басмылдар кагандыгы/ Басмылский каганат;
- г) **Уйгур кагандыгы / Уйгурский каганат;**

54. Орто Азия элдеринин тарыхында 751-ж. Талас салгылашуусу кандай тарыхый мааниге ээ ? Какое историческое значение имеет Таласское сражение в 751 г. в истории народов Средней Азии?

- а) Түрк каганаты кулаган/ распад Тюркского каганата;
- б) **бул аймакта мусулман маданиятынын өнүгүшүн камсыз кылган/ обеспечивало развитие мусульманской культуры в регионе;**
- в) «Улуу Кыргыз Дөөлөтү» түзүлгөн/ образовалось «Кыргызское великодержавие»;
- г) Орто Азияда түрк тилдүү элдердин миграциясы күчөгөн / усилилась миграция тюркоязычных народов в Средней Азии.

55. Билге каган менен Күлтегиндин урматына жазылган тексттер кандай жазууга таандык? К какой письменности относятся памятники, написанные в честь Бильге-кагана и Кюль-тегина?

- а) согдиялык/согдийским;
- б) араб жазуусу / арабской графикой.
- в) шынаа түрүндө / клинописью; ;
- г) **руникалык/ руническим;**

56. «Жабгу» сөзү эмнени түшүндүрөт? Что обозначает слово «джабгу»?

- а) огуздар мамлекетинин негиздөөчү/ основатель государства огузов;
- б) **карлуктардын жол башчысы /вождь карлуков ;**
- в) огуздардын дин кызматчысы/ священнослужитель огузов;
- г) огуздардын башчысынын наамы/ титул огузского правителя.

57. Каракидандар мамлекети жашаган жылдар:

Годы существования государства Каракиданей:

- а) **1137-1210-жж./ гг.;**
- б) 1008-1040-жж./ гг
- в) 1010-1030-жж./ гг.;
- г) 1050-1110-жж./ гг.

58. Си Ляо мамлекетинин негиздөөчүсү. Основатель государства Си Ляо.

- а) Юсуф Кадыр-хан;
- б) **Елюй Даши;**
- в) Якуб-тегин;
- г) Хасан Богра-хан.

59. Караханийлер мамлекетин качан жана ким негиздеген? Когда и кем было основано Караханидское государство?

- а) 920-ж./г. Сулуу Каган;
- б) 930-ж./г. Мукан Каган;
- в) **940-ж./г. Сатук Карахан;**
- г) 910-ж./г. Күчлүк.

60. 1070 – жылы Караханид мамлекети кандай кагандыктарга бөлүнгөн?

На какие каганаты было разделено государство Караханидов в 1070 г ?

- а) **Чыгыш жана Батыш кагандыгына бөлүнгөн / на Восточный и Западный каганаты;**

- б) Түштүк жана Түндүк кагандыгына бөлүнгөн / на Южный и Северный каганаты
- в) Түштүк менен Түндүк кагандыгы бириккен/ на Северный и Западный;
- г) Чыгыш менен Батыш кагандыгы бириккен / на Южный и Восточный каганаты.

61. Кыргызстандын аймагында ислам дини мамлекеттик дин деп жарыяланган жыл. Год, когда ислам стал государственной религией на территории Кыргызстана.

- а) 980-ж/г. ;
- б) 960-ж/г. ;**
- в) 990-ж/г.
- г) 880-ж/г.

62. X-XII кк. тиешелүү Кыргызстандагы архитектуралык эстеликтер.

Памятники архитектуры в Кыргызстане, относящиеся к X-XII вв..

- а) Ак-Бешим шаарчасы жана Красная Речка/ городище Ак-Бешим и Красная - Речка;
- б) Өзгөн архитектуралык эстелиги, Шах-Фазил/ Узгенские архитектурные памятники, Шах-Фазил.
- в) Бурана, Ак-Бешим шаарчасы/ Бурана, городище Ак-Бешим;
- г) Бурана, Өзгөн архитектуралык эстелиги/ Бурана, Узгенский архитектурный памятник;**

63. Караханий каганатында жашаган түрк элдери, алардын аскерлери, жерлери, шаарлары менен айылдары жөнүндө тарыхый жана географиялык маалыматтар камтылган эмгек /Название труда, где содержатся исторические и географические сведения о тюркских народах, живущих в составе Караханидского каганата, его войсках, местностях, городах и селениях.

- а) Махмуд Кашгаринин " Түрк тилдеринин сөздүгү/Махмуда Кашгари «Словарь тюркских наречий» "**
- б) Жусуп Баласагындын "Кут алчу билим"/ Жусупа Баласагуни «Благодатное знание» ;
- в) Сыма Цзяндын " Тарыхый жазуулары"/ Сыма Цзянь «Исторические записки» ;
- г) Рашид ад-Диндин " Жылнаамалар жыйнагы" / Рашид ад-Дин «Сборник годоисчислений».

64. Энесайдагы Кыргыз мамлекетинин жашаган мезгили.

Время существования государства Кыргыз на Енисее.

- а) II-I кк.\II-I вв.;
- б) II-Шкк.\ II-Швв.
- в) VI-VIII кк.\ VI-VIII вв.;
- г) VI-VIII кк.\ VI-VIII вв.;**

65. Энесай кыргыздарынын жайгашкан аймагы. Территории расселения енисейских кыргызов.

- а) Сары Жаз өрөөнү/ Сары-Жазская долина
- б) Минусин өрөөнү/ Минусинская котловина;**
- в) Ыссык Көл өрөөнү/ Иссыккульская долина;
- г) Талас өрөөнү/ Талаская долина.

66. Энесай кыргыздары жүргүзгөн чарбанын түрү. Вид хозяйственной деятельности енисейских кыргызов:

- а) комплекстик чарба / комплексное хозяйство;**
- б) натуралдык чарба/ натуральное хозяйство;
- в) товардык чарба/ товарное хозяйство;
- г) жыйноочулук жана аңчылык/ собирательство и охота

67. Энесай кыргыздары бул майрам күнү “көжө, сүмөлөк бышырышып, отко сыйынышкан” .

Енисейские кыргызы в этот праздник “поклонялись огню, варили кашу и сюмалык”

А) орозо айт;

б) Нооруз;

в) Курман айт;

г) баланын төрөлүшү/ рождение ребенка;

68. Алтын жип менен саймаланып кайырмааланган конус түрүндөгү баш кийим, мамлекет башчысынын ордосунда орнотулган кызыл туу кимдерге таандык?

Символы власти какого правителя являются конический головной убор с золотым ободком и красное знамя, водруженное у ставки верховного правителя?

А) Бек;

Б) Тархан;

В) Ажо;

Г) Тутук;

69. Уйгур каганатынын кыйрашы «Улуу Кыргыз дөөлөтүнүн» түзүлүшү/ Разгром уйгурского каганата и образование «Кыргызского Веоикодержавия»

а) 852-ж/г

б) 870-ж/г

в) 813-ж/г

г) 840-ж/г

д) 865-ж/г

70. Энесай кыргыздарынын Тан империясына барган элчилигин ким башкарган ?

Кто возглавил посольство енисейских кыргызов в Танскую империю?

а) Култегин;

б) Эрен-Улуг;

в) Калмак-баатыр;

г) Модэ шанүй..

71. Энесайлык кыргыздар кандай жазууну колдонушкан? Какую письменность использовали енисейские кыргызы?

а) VII к. пайда болгон руна сымал жазууну/ рунической письменностью, появившуюся у них в VII в. ;

б) б. з. ч. III к. кытайлыктардан үйрөнгөн иероглифтерди / иероглифическую, позаимствованную у китайцев еще в III в. до н. э. ;

в) III к. грек алфавитинин негизинде түзгөн жазууну/ греческую письменность, появившуюся у них в III в. ;

г) VIII к. арабдар колдонушкан жазууну/ арабскую письменность, к которой они приобщились в VIII в.

72. "Улуу Кыргыз Дөөлөтүнүн доору " түшүнүгүн тарых илимине киргизген илимпоз.

Ученый, который ввел понятие «Эпоха Кыргызского Великодержавия» в историческую науку .

а) Ю.С.Худяков;

б) В.В.Радлов.

в) А.Н.Бернштам;

г) В.В.Бартольд;

73. «Улуу Кыргыз Дөөлөтү» доору кайсыл мезгилге таандык? Какой период в истории кыргызов называется «Кыргызским Великодержавием»?

а) VI-VII кк./вв

б) IX-X кк./ вв.

в) X-XI кк./ вв.

г) XII-XIII кк./вв.

74. 1293- ж. болгон окуяны тапкыла/ Найдите событие, которое стоит за датой 1293 г.

а) монгол үстөмдүгүн кыргыздар ыктыярдуу тааныган/ добровольное признание кыргызами монгольского господства

б) Енисейде Кыргыз мамлекети жашоосун токтоткон/ падение государства Кыргыз на Енисее

в) Жетисууда монголдорго каршы эң күчтүү көтөрүлүш болгон/ мощное антимонгольское восстание в Семиречье

г) Маньчжурияга монголдор кыргыздарды куч менен көчүргөн/ насильственное переселение кыргызов монголами в Маньчжурию

75. 1893-ж. Орхон Энесай жазмасын окуган түрколог, академик.

Тюрколог, академик, прочитавший впервые в 1893 году Орхон-Эне-Сайские письменности:

а) С. Кляшторный;

б) В. Томсон;

в) М. Массон;

г) В. Радлов.

76. Минусин ойдуңунан табылган «Алтын-Көлдүн таш жазуулары» деп аталган эпитафия кайсыл колбашчыга арналган?

Какому правителю посвящена найденная эпитафия в Минусине и получившая название «Алтын-Көлдүн таш жазуулары» ?

а) Билгеге / Билге;

б) Тон-Йокукка / Тон-Йокуку.

в) Култегинге / Култегину;

г) Барсбекке / Барсбеку;

77. 1206-1207-жж. монгол ордосунун чабуулуна эң алгачкы туш болгон эл.

Народ, который первый подвергся нападениям монгольских завоевателей в 1206-1207 гг.

а) Тянь-Шандык кыргыздар/ кыргызы Тянь-Таня;

б) Түштүк Сибирлик жана Енисейлик кыргыздар/ кыргызы Южной Сибири и Енисея;

в) Чыгыш Сибирлик кыргыздар/ кыргызы Восточной Сибири;

г) Орто Азиядагы кыргыздар/ кыргызы Средней Азии.

78. Жучи баштаган монгол аскерлери Енисейлик кыргыздарды баш ийдирген жыл?

Год, когда монгольское войско во главе с Джучи подчинило Енисейских кыргызов?

а) 1218-ж/г.;

б) 1237-ж/г.;

в) 1207-ж/г.;

г) 1273-ж/г.

79. Кыргыздардын жана туматтардын монгол эзүүсүнө каршы көтөрүлүшү болгон жыл.

Год восстания кыргызов и туматов против монгольского гнета.

а) 1218 ж./г.

б) 1227 ж./ г.

в) 1206 ж./г.

г) 1369 ж./г.

80. Моголистан мамлекетинде ислам дини кайсы жылы расмий дин болуп кабыл алынган?

В каком году ислам стал официальной религией в государстве Моголистан?

- а) 1327-ж/г.;
- б) 1354-ж/г.;**
- в) 1335-ж/г.;
- г) 1330-ж/г.

81. XIV к. 70-жылдарында Борбордук Азияда кимдин күчтүү мамлекети түзүлгөн?

В 70-х годах XIV века в Центральной Азии было основано могущественное государство?

- а) эмир Тимурдун/ эмира Тимура;**
- б) Жаныбек хандын/ хана Жаныбека;
- в) Улукбектин/ Улукбека;
- г) Бабур шахтын/ шаха Бабура.

82. Жети-Суу жана Борбордук Тенир-Тоо монголдук бийликке баш ийген жыл?

Когда Центральный Тянь-Шань и Семиречье полностью были завоеваны монголами?

- а) 1207-ж/г.;
- б) 1218-ж/г.;**
- в) 1205-ж/г.;
- г) 1224-ж/г.

83. XIII к. экинчи жарымында Кыргызстандын аймагында өкүм сүргөн мамлекет.

Государство, которое существовало на территории Кыргызстана во второй половине XIII в:

- а) Караханийлер мамлекети/ государство Караханидов;
- б) Темирландын империясы/ империя Темирлана;
- в) Хайду мамлекети/ государство Хайду;**
- г) Моголистан мамлекети/ государство Моголистан.

84. Моголистан мамлекети пайда болгон жыл?

В каком году возникло государство Моголистан?

- а) 1350-ж. /г.;
- б) 1348-ж./г.;**
- в) 1338-ж./г.;
- г) 1346-ж. /г.

85. Этноним деген эмне? Что такое этноним?

- а) уруулук төбөлдөрдүн аталышы / название родоплеменной верхушки;
- б) этностун аталышы / название этноса;**
- в) кыргыз урууларынын аталышы / название одного из кыргызских племен;
- г) көчмөн уруулардын аталышы / наименование кочевников.

86. Этногенез деген эмне? Что такое этногенез?

- а) көчмөн коомдогу саясий уюм / политическая организация жизни в кочевых цивилизациях;
- б) ал же бул элдин менталитети / менталитет того или иного народа;
- в) элдин келип чыгышы жана кийинки өнүгүүсү / происхождение и дальнейшее развитие народа;**
- г) бекем орнотулган тартиптердин өзгөрүүсүз абалы / неизменность установленных порядков.

87. Кыргыз элинин келип чыгышы жөнүндөгү кайсыл теория азыркы күндө кенири жайылтылган? Какая из теорий о происхождении кыргызов на сегодняшний день получила наибольшее распространение?

- а) аралаш / смешанная;**

- б) автохтондуу / автохтонная;
- в) миграциялык / миграционная;
- г) диффуздук / диффузная.

88. Тагай бийди...үчүн Мухаммед Кыргыз деп аташкан/ Тагай бия называли Мухаммед Кыргызом за...

- а) ислам динин элге жайылткандыгы /распространение среди народа исламскую религию
- б) Султан Саидке жардам бергендиги / помощь Султан Саиду
- в) казактар менен союз түзгөндүгү / основание союза с казахами
- г) кыргыздарды бириктиргендиги/ объединение кыргызов

89. XVI к. башында кыргыз уруу бирикмелеринин башында ким турган ? Кто стоял во главе кыргызских родоплеменных объединений в начале XVI в.?

- а) Мухамед-кыргыз;
- б) Кубат-бий;
- в) Ажы бий;
- г) Атаке-бий.

90. «Кыргыздар Тянь-Шандын жергиликтүү элдери» деген пикирди колдогон тарыхчы? Ученый, утверждавший, что кыргызы являются автохтонными жителями Тянь-Шаня?

- а) В. Радлов;
- б) В. Бартольд;
- в) Ч. Валиханов;
- г) А. Бернштам.

91. Кыргыздардын маданияты кайсы цивилизацияга таандык? К какой из ниже перечисленных цивилизаций можно отнести кыргызов?

- а) араб-мусулман / арабо-мусульманской;
- б) көчмөн / кочевой;
- в) жарым көчмөн / полукочевой;
- г) европалык / европейской

92. Санжыра - бул : Санжыра - это:

- а) эл, уруу жана уруктардын тегин изилдөөчү тарыхый булак / исторический источник, который изучает родословную народа, племени и рода;
- б) төл майрамында ырдалуучу мактоо ыры / похвальная песнь на празднике приплода;
- в) белгилүү окуя учурунда белек берүү каада-салты / обычай дарить подарки по случаю знаменательного события;
- г) тарыхтын түпкүрүнөн келген алгачкы кыргызча ат / первое кыргызское имя, дошедшее до нас из глубин истории.

93. Кыргыз элинин салттуу уруулук бөлүнүшү? Традиционное разделение кыргызов по родам.

- а) Орто жана кичүү Жүздөр / Средний, младший жузы;
- б) оң канат, сол канат жана ичкилик тобу / Правое, левое крыло и группа ичкилик;
- в) булак, ташлык, чигил/ Булак, ташлык, чигил;
- г) сары жана кара / желтые и черные.

94. Жунгар хандыгы кайсыл аймакта пайда болгон? На какой территории возникло Джунгарское ханство?

- а) Батыш Кытай / Западный Китай;

- б) Мавераннахр / Мавераннахр
- в) Түндүк Казахстан / Северный Казахстан;
- г). Чыгыш Түркстан / Восточный Туркестан;

95. Жунгар хандыгынын Орто Азияга жана кыргыздарга биринчи жортуулу. Первый поход Джунгарского ханства в Среднюю Азию и на кыргызов.

- а) 1683-ж/г.;
- б) 1640-ж/г.;**
- в) 1645-ж/г.;
- г) 1647-ж/г.

96. «Буруттар» деп кимдерди аташкан? Кого называли «бурутами»?

- а) калмактар кыргыздарды / калмаки кыргызов;**
- б) кыргыздар монголдорду / кыргызы монголов;
- в) өзбектер кыргыздарды / узбеки кыргызов;
- г) кытайлар кыргыздарды / китаицы кыргызов.

97. Жунгар хандыгы Цин империясы тарабынан талкаланган жылды көрсөткүлө/ Укажите дату разгрома Цинской империей Джунгарского ханства.

- а) 1746-1747-жж/гг
- б) 1712-1713-жж/гг
- в) 1757-1758-жж/гг**
- г) 1760-1761-жж/гг

98 "Кыргыз" этноними алгачкы жолу качан эскерилген мезгил. Время первого упоминания этнонима "кыргыз".

- а) б. з. ч. 103-ж. / г. до н. э.;
- б) б.з.ч. 201-ж/ г. до н. э. ;**
- в) б. з. ч. 100-ж. / г. до н. э.;
- г) б.з.ч. 180-ж. / г. до н. э.

99. Кыргыз элинин калыптанган мезгили. Время формирования кыргызского народа.

- а) XIV к. / в XIV в;
- б) XVII к. / в XVII в;
- в) XV к. аягы - XVI к. башы / конец XV в.- начало XVI в.;**
- г) XVII к. аягы / конец XVII в.

Жаңы доор. Новое время.

100. Кокон хандыгынын түзүлгөн жылы. Год основания Кокандского ханства.

- а) 1709 ж./г.;**
- б) 1635 ж./г.;
- в) 1745 ж./г.;
- г) 1810 ж./г..

101. Кокон хандыгынын негизделишине чоң салым кошкон кыргыз бийи? Кыргызский бий, внесший большой вклад в основание Кокандского ханства?

- а) Атаке бий;
- б) Шахрух бий;
- в) Акбото бий;**
- г) Ажы бий.

102. Кокон феодалдары Ош жана Өзгөн шаарларын караткан жыл.

Год захвата Кокандских феодалов города Ош и Узген.

а) 1718 ж./г.;

б) 1762 ж./г. ;

в) 1750 ж./г.;

г) 1728 ж./г..

103. Өз доорунун чыгаан саясий ишмери, Кокон хандыгынын саясий турмушунда зор роль ойногон, XVIII к. түштүк кыргыздардын башчысы.

Глава южных кыргызов в XVIII в., который сыграл значительную роль в становлении Кокандского ханства, выдающийся политический деятель своего времени.

а) Хаджи бий;

б) Эрдана бий.

в) Сейиткул бек;

г) Кубат бий;

104. Кокон хандыгы Теңир-Тоого бастырып келип, кыргыздарды каршылыксыз басып алуусун эмне шарттаган? Что послужило причиной тому, что кокандцы почти беспрепятственно вторглись на Тянь-Шань и добились легкой победы?

а) манаптардын бийлик үчүн күрөшү / борьба манапов за власть;

б) уруулар ортосунда ынтымактын жоктугу / внутреплеменные раздоры;

в) уруулардын бири-биринен алыс жайгашуусу / расположение племен далеко друг от друга;

г) Кокон аскерлеринин күчтүү куралданышы / хорошее вооружение кокандских войск.

105. Ысык-Көлдөгү жана Борбордук Теңир -Тоодогу кыргыздар Кокон хандыгына баш ийген мезгил. Время подчинения кыргызов Исык-Куля и Центрального Тенир -Тоо Кокандскому ханству:

а) 1800- 1815 ж./г.;

б) 1830-1855- ж./г

в) 1820-1850 ж./г.;

г) 1825-1831 ж./г.;

106. Кокон хандыгында жердин ээси ким болгон? Кто был верховным собственником земли в Кокандском ханстве?

а) көпөстөр / купцы;

б) хан, ал мамлекеттин атынан тескеген / распоряжался от имени государства хан;

в) феодалдар / духовные учреждения;

г) диний мекемелер / феодалы.

107. Кокон хандыгы каратып алган кыргыз жерлеринде чептерди кандай максатта курган? Для чего кокандцы строили крепости на захваченных кыргызских землях?

а) административдик борбор катары / они служили как административный центр;

б) маданий борбор катары / строили как культурные центры

в) аскерлер үчүн / для войск;

г) соода борбору катары/ они служили центрами торговли.

108. Тайлак баатыр ким болгон? Кем был Тайлак-баатыр?

а) Кокон хандыгынын аймактык жетекчиси/ наместником Кокандского ханства;

б) Нарындагы кокондук эзүүгө каршы көтөрүлүштүн жетекчиси/ руководителем антикокандского восстания в Нарыне;

в) Таластык кыргыздардын жетекчиси / вождем таласских кыргызов;

г) бугу уруусунун башчысы / руководителем племени бугу.

109. XIX к. II жарымында чүйдөгү кыргыздардын көтөрүлүшү кимге каршы багытталган/ Против кого было направлено восстание чуйких кыргызов во II половине XIX в.

а) Россияга/ России

б) Кытайга / Китая

в) Бухара хандыгына/ Бухарского ханства

г) Кокон хандыгына/ Кокандского ханства

110. Кененсары Касымовго каршы кыргыздардын күрөшүн ким жетектеген?

Кто возглавлял борьбу кыргызов против Кененсары Касимова?

а) Алымбек датка;

б) Ормон хан;

в) Шералы хан;

г) Боронбай.

111. 1862-жылы Чүй кыргыздарынын кокондуктарга каршы көтөрүлүшүнүн жетекчиси ким болгон?

Кто возглавил антикокандское восстание Чуйских кыргызов в 1862 году ?

а) Медет датка;

б) Бурге баатыр;

в) Байтик баатыр;

г) Жангарач.

112. 1860-жылы Узун-Агачта орус аскерлерине каршы салгылашууга кыргыз жоокерлерин катыштырбай койгон тарыхый инсан.

Историческая личность, который в 1860 году отказался принимать участие в сражении под Узун-Агачом против русских войск.

а) Балбай баатыр;

б) Алымбек датка;

в) Алымкул-аталык;

г) Мусулманкул.

113. Кокон хандыгынын начарлашынын себеби. Причины ослабления Кокандского ханства.

а) ири феодалдардын өз алдынчылыкка умтулушу, баскынчыл жортуулдар / крупные феодалы стремились к самостоятельности и завоевательные походы;

б) этникалык кагылышуулар / вмешательство иностранных государств;

в) элдик көтөрүлүштөр жана хан сарайындагы ич ара келишпестиктер / народные восстания и дворцовые интриги;

г) чет өлкөлөрдүн кийлигишүүсү / межэтнические столкновения.

114. XVIII кылымдын аягында Россияга алгачкы элчилерди жөнөткөн сарыбагыш уруусунун башчысы.

Глава племени сарыбагыш, отправивший первое посольство в Россию в конце XVIII века?

а) Тынай бий;

б) Атаке бий;

в) Жантай;

г) Маматкул бий.

115. Сарыбагыш уруусунун элчилери Санкт- Петербург шаарына качан барган? Когда кыргызские послы из племени сарыбагыш прибыли в Санкт- Петербург?

а) 1865-ж. январда / в январе 1865 г.;

б) 1870-ж. сентябрда / в сентябре 1870 г.;

в) 1785-ж.декабрда / в декабре 1785 г.;

г) 1875-ж. октябрда /в октябре 1875 г.

116. 1855-ж. түндүк Кыргызстанда кайсыл уруулардын ортосунда чабыш болгон? Между какими племенами произошли межплеменные войны в 1855 г.на севере Кыргызстана?

а) мундуз-саяк;

б) бугу-сарыбагыш;

в) кушчу-солто;

г) саяк-черик;

117. Россиянын курамына биринчи кирген кыргыз уруусу:

Кыргызское племя, которое первыми приняло российское подданство:

а) бугу;

б) саяк;

в) сарыбагыш;

г) солто.

118. Түндүк кыргыз урууларында жогорку бийлик кимге таандык болгон? Кому принадлежала высшая власть в кыргызских племенах на Севере?

а) аксакалдарга/ аксакалам;

б) баатырларга / батырам;

в) манаптарга / манапам;

г) элдик жыйындарга / народным собраниям.

119. Казах ханы Аблай ханга каршы күрөштү ким жетектеген? Кто возглавил борьбу против казахского хана Аблая?

а) Бишкек баатыр;

б) Жайыл баатыр;

в) Атаке баатыр;

г) Бүргө баатыр.

120. Түркстан генерал-губернаторлугу түзүлгөн жыл.

Год образования Туркестанского генерал-губернаторства.

а) 1867 ж./г.;

б) 1869 ж./г.;

в) 1868 ж/г;

г) 1865 ж./г.

121. 1898 -жылы болгон Анжиян көтөрүлүшүнүн тарыхый мааниси-/ Историческое значение Андижанского восстания 1898 г.

а) көтөрүлүш падышанын салык саясатын өзгөрткөн/восстание изменило налоговую политику царизма

б) ал бардык Түркстанда жашоочуларды падышалык саясатты колдоого чакырган/ оно призывало всех жителей Туркестана поддерживать политику самодержавия

в) Түркстандын жергиликтүү элинин падышалык колониялык саясатка каршы улуттук - боштондук күрөшүнө алгачкы кадам болгон/ оно стало первым шагом к национально-освободительной борьбе местного населения Туркестана против колониальной политики царизма

г) улуттук маданияттын өнүгүшүнө негиз болгон/ положило начало развитию национальной культуры

122. Анжиян көтөрүлүшүнүн жетекчиси. Предводитель Андижанского восстания.

- а) Момун Мерген;
- б) Алымкул-аталык.
- в) Максим Кожо;

г) Мадали Дукчи Эшен;

123. Түштүк Кыргызстандын эмгекчилеринин орус колонизаторлоруна каршы алгачкы көтөрүлүшү. Первое восстание трудящихся юга Кыргызстана против русских колонизаторов.

- а) Алай көтөрүлүшү / восстание алайских кыргызов;
- б) Анжиян көтөрүлүшү / Андижанское восстание;**
- в) Наманган көтөрүлүшү / восстание наманганских кыргызов;
- г) Чаткал көтөрүлүшү / восстание чаткальских кыргызов.

124. Кыргызстанга келген кайсы орус окумуштуусу биринчи жолу "Манас" эпосунан үзүндүлөрдү жазып алган / Кто из русских ученых, путешествовавших в Северном Кыргызстане, впервые записал отрывки из эпоса "Манас".

- а) Бартольд В. В.
- б) Пржевальский Н. М.
- в) Северцев Н. А.
- г) Радлов В. В.**

125. XIX к. аягындагы кайсы акындардын дүйнөгө көз караштары советтик доордо консервативдүү, реакциячыл деп аталып, чыгармалары терс мүнөздөлгөн?

Мировоззренческие позиции каких акынов конца XIX века считались консервативными и реакционными в советский период, а их творения преподносились только в негативном виде?

- а) манасчылар / сказители-манасчы;
- б) байлардын акындары / придворных акынов;
- в) заманчы-акындар / акынов-заманистов;**
- г) демократ-акындар / акынов-демократов.

126. XIX к. ортосунда Орто Азияны басып алууда Россия менен атаандашкан держава? Держава, соперничавшая с Россией в завоевании Средней Азии в сер. XIX в.

- а) Италия;
- б) Англия;**
- в) Испания;
- г) Германия.

127. Түштүк Кыргызстандын Россиянын курамына кирүү процесси Түндүктөн эмнеси менен айырмаланган? Чем отличается процесс присоединения к России Южного Кыргызстана от Северного?

- а) тынчтык жол менен / мирными переговорами;
- б) басып алуу жолу менен / путем завоевания;**
- в) өз ыктыяры менен / добровольное;
- г) Кудаяр-хандын орус бийлиги тарабына өтүшү менен / после перехода Кудаяр-хана на сторону русских властей.

128. М. Скобелев башкарган орус аскерлери кайсы жылы Алайлык кыргыздарды Россияга каратышкан?

Когда Русская армия под командованием М.Скобелева присоединила алайских кыргызов

к России?

- а) 1864-ж./г. ;
- б) 1875-ж. /г.
- в) 1868-ж./г. ;
- г) 1876-ж./г.;

129. Кайсы жылдан баштап Ош шаары уезддик борбор болуп калган? С какого года г. Ош стал уездным центром?

- а) 1878 ж./г.;
- б) 1887 ж./г.;
- в) 1876 ж./г.;
- г) 1900 ж./ г.

130. Орус империясына кошулгандан кийинки Кыргызстандын аймагы кайсыл областтардын курамына кирген? В состав каких областей вошла территория Кыргызстана после присоединения к российской империи?

- а) Алма-Ата, Талас, Ташкент, Жамбул / Алма-Атинской, Таласской, Ташкентской, Джамбульской;
- б) Жети-Суу, Сыр-Дарыя, Фергана, Самарканд / Семиречекской, Сыр-Дарьинской, Ферганской, Самаркандской;
- в) Бухара, Хорезм, Хива, Чарджоу / Бухарской, Хорезмской, Хивинской, Чарджоуской
- г) Наманган, Андижан, Ош, Жалал-Абад / Наманганской, Андижанской, Ошской, Джалад-Абадской.

131. Кыргызстанда Орус империясынын бийлиги орногондон кийин жер кимге тиешелүү болгон? Кому принадлежала земля после установления колониального господства Российской империи в Кыргызстане?

- а) уруу бирикмелерине / родо-племенным объединениям
- б) манаптарга / манапам.
- в) аткаминерлерге / чинвникам;
- г) мамлекетке / государству;

132. XIX к. аягында Кыргызстандагы отурукташкан элден алынуучу милдеттүү негизги салык эмне деп аталат? Как называется основной обязательный налог от местного оседлого населения Кыргызстана в конце XIX века?

- а) чыгым / расход (чыгым);
- б) хараж / харадж;
- в) ар бир түтүндөн алынуучу салык / кибиточная;
- г) земстволук салык / земские повинности.

133. XIX к. аягы-XX к. башында Кыргызстанда өнөр жайдын кайсыл тармагы тез өнүгө баштаган? Какая отрасль промышленности получила развитие в Кыргызстане в конце XIX - начале XX в.

- а) тоо-кен / горная;
- б) женил / легкая;
- в) текстиль / текстильная;
- г) түстүү металлургия / цветная металлургия.

134. Орус падышачылыгынын Кыргызстанда орус-тузем мектептерин ачуу максаты? С какой целью царское правительство открывало русско-туземные школы в Кыргызстане?

- а) уезддик администрацияга кызматкерлерди даярдоо/ подготовка служащих для уездной администрации;

- б) жергиликтүү калктын сабатсыздыгын жоюу/ ликвидации безграмотности коренного населения;
- в) кыргыз жана орус элдерин жакындатуу / сближения русского и кыргызского народов;
- г) кыргыз элинин билимдүүлүгүн жогорулатуу/ подъем уровня образования кыргызского народа.

135. Орус империясынын өкмөтү кыргыздардын жерин каратып бүткөндөн кийин алдына койгон башкы максаты. После завершения присоединения кыргызских земель Российское правительство ставило перед собой главную задачу:

- а) өндүрүштү көтөрүү үчүн жумушчулардын санын көбөйтүү / увеличение числа рабочих для поднятия производства;
- б) Кыргызстандын элинин жашоо деңгээлин көтөрүү / поднять жизненный уровень населения Кыргызстана;
- в) Кыргызстандын мурдагы башкаруу системасын түп тамырынан өзгөртүү / коренным образом изменить прежнюю систему управления Кыргызстана;
- г) Кыргызстандын кен иштетүү тармагын өнүктүрүү / Развитие горнодобывающей отрасли.

136. Кыргыздардын жерлери Россия империясынын курамына киргенден кийин кайсы генерал-губернаторлугуна караган: Территория кыргызов после присоединения к России входила...

- а) Закаспий генерал- губернаторлугуна / в состав Закаспийского генерал-губернаторств;
- б) Түркстан генерал –губернаторлугуна / в состав Туркестанского генерал-губернаторства;
- в) Омск генерал-губернаторлугу / в состав Омского генерал-губернаторства;
- г) Сибирь генерал-губернаторлугу / в состав Сибирского генерал-губернаторства.

137. Россиянын борбордук райондорунан Кыргызстанга келген дыйкандарды жер-жерлерге жайгаштыруучу уюму? Орган, который занимался размещением крестьян, прибывших из центральных районов России в Кыргызстан?

- а) болуштук башкармачылык / волостное управление;
- б) уезддик администрация / уездная администрация;
- в) көчүп келгендерди жайгаштыруучу башкармачылык / переселенческое управление;
- г) айыл старшиналары / аильные старшинства.

138. Түркстандын жергиликтүү калкын тыл жумуштарына тартуу жөнүндө падышанын указы качан чыккан? Когда вышел царский указ о мобилизации на тыловые работы коренного населения Туркестана?

- а) май, 1914-ж./г.;
- б) июнь, 1916-ж./г.;
- в) декабрь, 1914-ж./г.;
- г) сентябрь, 1915-ж./г.

139. Кыргызстанда 1916-жылдагы көтөрүлүштүн мүнөзү кандай болгон? Характер восстания 1916 года в Кыргызстане?

- а) кокондуктарга каршы / антикокандский;
- б) феодалдарга каршы / антифеодальный.
- в) буржуазияга каршы / буржуазный;
- г) улуттук-боштондук / национально-освободительный;

140. Кыргызстанда 1916-жылы көтөрүлүштү жетектеген манаптар.

Руководители восстания 1916 года в Кыргызстане из числа манапов.

- а) Ормон хан, Талас Алыбаев;
- б) Канат хан, Мокуш Шабданов;**
- в) Боромбай бий, Алымкул Табалдин;
- г) Канат хан, Ибраим Телеев.

141. XX к. башында Кыргызстандын экономикасында кандай жаңы өзгөрүүлөр пайда болгон? В начале XX в. в экономике Кыргызстана появляются новые черты:

- а) натуралдык чарба / натуральное хозяйство;
- б) айыл чарба азыктарынын товардык өндүрүшү / товарное производство сельхоз. продуктов;**
- в) кол өнөрчүлүк өндүрүшү / ремесленные производства;
- г) чет өлкөлүк соода / иностранная торговля.

142. 1913-1914-ж. Уфа шаарында "Мухтасар тарых Кыргызыя" жана "Тарых кыргыз Шадмания" деген тарыхый эмгектерин жарыялаган биринчи кыргыз тарыхчысы? Первый кыргызский историк, автор трудов "Мухтасар тарых Кыргызыя" и "Тарых кыргыз Шадмания", изданных в городе Уфе в 1913 -1914 гг.?

- а) Белек Солтоноев;
- б) Касым Тыныстанов.
- в) Ишеналы Арабаев;
- г) Осмоналы Сыдыков;**

143. Алгачкы кыргыз окумуштуу-филолог, “Чоңдор үчүн Алиппе” китебинин авторун атагыла.

Назовите первого кыргызского филолога-профессора, автора “Азбуки для взрослых”?

- а) К.Юдахин;
- б) К.Тыныстанов;**
- в) А. Какеев;
- г) Х. Карасаев.

Совет бийлигинин мезгили. Годы советской власти.

144. Кыргызстанда биринчи болуп Совет бийлиги орногон аймак? Впервые в Кыргызстане советская власть была установлена на территории ?

- а) Чаткалда / в Чаткале;
- б) Таласта / в Таласе.
- в) Кетмен-Төбөдө / в Кетмен-Тюбе;
- г) Сүлүктүдө / в Сүлүкте**

145. 1917-ж. Октябрь революциясынын натыйжасында бийликтин кандай формасы орногон? Какая форма власти была установлена после Октябрьской революции 1917 г.?

- а) Убактылуу Өкмөт / Временное Правительство;
- б) Совет бийлиги / власть Советов;**
- в) Коммунизм / коммунизм;
- г) Комиссариат / комиссариаты.

146. Кыргызстанда Совет бийлиги толук түрдө качан орноп бүткөн? Когда было завершено установление Советской власти в Кыргызстане?

- а) 1917-ж. күзүндө / осень 1917г.;
- б) 1918-ж. кышында / зима 1918г.;**

в) 1918-ж. жайында / лето 1918г.;

г) 1919-ж. жазында / весна 1919 г.

147. Совет бийлиги орногондон кийинки Түндүк Кыргызстанда биринчи чыккан газетаны белгиле/ Укажите первую печатную газету на севере Кыргызстана, издаваемую с установлением советской власти.

а) “Жети Суу ведомосттору”/ “Семиреченские ведомости”

б) “Батрацкая правда”/“Батрацкая правда”

в) “Туркстан ведомосттору” / “Туркестанские ведомости”

г) “Пишпекский листок”/“Пишпекский листок”

148. Убактылуу өкмөттүн учурунда Кызыл-Кыя жана Сүлүктү шахтерлорунун арасында агитациялык үгүт иштерди жүргүзгөн профсоюз уюму.

Профсоюзная организация, которая проводила агитационно-пропагандистскую работу среди шахтеров Кызыл-Кии и Сүлукты в период власти Временного правительства:

а) "Жумушчулардын жана чайрикерлердин союзу" / " Союз рабочих и чайрикеров";

б) "Горнорабочий" / "Горнорабочий";

в) "Алаш" / "Алаш";

г) "Шуро-и-исламия" / "Шуро-и-исламия".

149. Кыргыз Автономиялуу республикасынын БАКин биринчи төрагасы ... болгон./Первым председателем ЦИК Кыргызской Автономной республики был..

а) Э.Арабаев

б) Ж,Абдрахманов

в)А.Орозбеков

г) И Токбаев

150. Кыргызстанда «Алаш» улуттук партиясынын филиалын уюштурган тарыхый инсан... Организатором филиала национальной партии «Алаш» в Кыргызстане был ...

а) А. Сыдыков

б) К Тыныстанов

в) Т. Ашбаев

г) Т. Кудайбергенов

151. 1921 -1922 жж. жер-суу реформасы Кыргызстандын кайсы райондорунда жүргүзүлгөн/ В каких районах Кыргызстана проводилась земельно-водная реформа в 1921-1922 годах

а) Бардык райондордо / Во всех районах

б) Келгин дыйкандар жашаган райондордо/ В районах, где проживало переселенческое население

в) Фергана өрөөнүндө/ В Ферганской долине

г) Суусамыр өрөөнүндө/В Суусамырской долине

152. Кыргызстанда агрардык маселени чечүү үчүн Совет бийлиги жүргүзгөн алгачкы иш чараларын эмнеден баштаган? Для решения аграрного вопроса в Кыргызстане Советская власть начала работу с ...

а) жер боюнча жаны (советтик) уюмдарды түзүүдөн / созданием новых (советских) земельных органов;

б) совхоздорду түзүүдөн / созданием совхозов;

в) колхоздорду түзүүдөн / образованием колхозов;

г) жер-суу реформасын жүргүзүүдөн / проведением земельно-водных реформ.

153. XX к. 20-жж. Кыргызстанда жүргүзүлгөн жер-суу реформаларынын маңызы кандай болгон? В чем заключается сущность земельно-водных реформ, проводимых в 20-х годах XXв?

- а) жайыт жерлерди кайра бөлүштүрүү / перераспределение пастбищных земель;
- б) жергиликтүү калкты жер менен камсыз кылуу, келгиндерден ашыкча жерлерди тартып алуу / ликвидация переселенческих выселок, наделение коренного население землей;**
- в) бош жерлерге дыйкандарды жайгаштыруу, арыктарды казуу / заселение пустующих земель, проведение арыков ;
- г) сугат системаларын куруу жана жерлерди корукка алуу / строительство водной системы и огораживание.

154. 1921- 1922 жж. жүргүзүлгөн жер-суу реформаларынын негизги максаты кандай?

Какова основная цель земельно-водной реформы 1921-1922гг ?

- а) бардык жерлерди мамлекеттин карамагына берүү/ передать все земли в ведение государства;
- б) падышачылык тартып алган жерлерди дыйкандарга кайтарып берүү / вернуть крестьянам земли, отобранные царизмом;**
- в) колхозчуларга жерди таратып берүү / раздать землю колхозам;
- г) жерди элге арендага берүү / отдать землю народу в аренду.

155. Кыргызстандын түштүгүндө жер-суу реформасы жүргүзүлгөн жылдарды белгилегиле.

Укажите годы проведения земельно-водной реформы на юге Кыргызстана?

- а) 1927-1928-жж. / гг;**
- б) 1923-1924-жж./ гг;
- в) 1924-1925-жж./ гг;
- г) 1926-1927-жж. / гг.

156. Кыргызстандын түштүгүндө граждандык согуштун өзгөчөлүктөрү. Особенности гражданской войны на юге Кыргызстана.

- а) джихад / джехад;
- б) басмачылык кыймыл / басмачество;**
- в) кулактардын козголоңу / кулацкие мятежи;
- г) дыйкандардын көтөрүлүшү / восстание дехкан.

157. Кыргызстандын тарыхындагы бул даталарды: 1924-ж., 1926-ж., 1936-ж., кайсы окуялар бириктирип турат?

Какие события объединяют эти даты в истории Кыргызстана: 1924 г., 1926 г., 1936 г.,

- а) мамлекеттүүлүктүн калыптануу этаптары\этапы формирования государственности;**
- б) мамлекеттин жетекчилигин шайлоо\выборы руководства страны;
- в) Москвадагы кыргыз искусствосунун жумалыгы\неделя кыргызского искусство в Москве;
- г) Конституциянын кабыл алынышы\принятие Конституции.

158. Кыргыз Тоолуу областын түзүү боюнча уюштуруу курултайы болуп өткөн жыл. Год проведения Учредительного съезда по организации Кыргызской Горной области.

- а) 1919-ж/г.;
- б) 1921-ж/г
- в) 1920-ж/г. ;
- г) 1922-ж/г. ;**

159. СССРдин курамында Кыргыздардын улуттук мамлекеттүүлүгү ... башталган. В рамках СССР ... начинается Кыргызская национальная государственность:

- а) 1925- ж. майдын аягында ККАОну Кыргыз автономиялык областына өзгөртүү жөнүндөгү РСФСРдин Бүткүл Орусиялык Борбордук Аткаруу Комитетинин токтому менен / с постановления ВЦПК РСФСР о преобразовании ККАО в Киргизскую автономную область

(КАО) конец мая 1925 г. ;

б) 1924- ж. 14- октябрда РСФСРдын курамында Кара - Кыргыз автономиялык областын түзүү жөнүндө Бүткүл Россиялык Борбордук Аткаруу Комитетияин токтому менен / с постановления ВЦИК об образовании Кара-Киргизской автономной области (ККАО) в составе РСФСР от 14 октября 1924 г.;

в) 1927- ж. 7- 12 мартта ККАОну Кыргыз АССРне айланткан уюштуруу сөздинен баштап / с Учредительного съезда Советов Киргизской Автономной Советской Социалистической республики (Киргизской АССР).7-12 марта 1927 г.;

г) 1991-ж 31- августта Кыргызстан эгемендүүлүгүн жарыялашы менен / с провозглашения Кыргызстаном независимости 31 августа 1991г.

160. Кыргызстандын тарыхында биринчи Конституция кабыл алынган дата. Дата принятия Первой Конституции Кыргызстана.

а) 1929- ж. 30- апрелде / 30 апреля 1929 г.;

б) 1925- ж. 25- октябрда / 25 октября 1925 г

в) 1927- ж. 12- мартта / 12 марта 1927 г.;

г) 1936- ж. 5 –декабрда /5 декабря 1936 г.

161. Кыргыз жазуусу араб алфавитинен латын тамгасына өткөн жыл.

Перевод кыргызской письменности с арабского на латинский алфавит был осуществлен в ... году.

а) 1926-ж/г.;

б) 1928-ж/г.;

в) 1927-ж/г.;

г) 1929-ж/г.

162. Кыргыз жазуусу латын алфавитинен орус алфавитине которулган жыл.

Перевод кыргызской письменности с латинского на русский алфавит был осуществлен в ...году.

а) 1937-ж/г.;

б) 1940-ж/г.

в) 1938-ж/г.;

г) 1939-ж/г.;

163. 1937-38-жж. тоталитардык режимдин курмандыгы канча кыргызстандык болгон?

Количество жертв тоталитарного режима в 1937-38 гг. в Кыргызстане.

а) 50 миңден ашуун / более 50 тысяч;

б) 40 миңден ашуун / более 40 тысяч;

в) 100 мин / 100 тысяч;

г) 30 миңден ашуун / более 30 тысяч.

164. 1924-ж. Кара - Кыргыз автономиялык областынын ревкомунун төрагасы.

Председатель ревкома Кара-Киргизской автономной области в 1924 г.

а) М. Каменский;

б) Ж. Саадаев

в) Ю. Абдрахманов;

г) И. Айдарбеков;

165. Кыргыз Автономиялуу областынын БАКтын биринчи төрагасы.

Первый председатель ЦИК Киргизской Автономной области.

а) Э.Арабаев;

б) А.Орозбеков;

в) Ж.Абдрахманов;

г) И.Токбаев.

166. 1918-ж. Бүткүл Түркстандык IV съездинде түзүлгөн республика. Республика, которая была создана на IV Всетуркестанском съезде в 1918-ж..

а) Алаш автономиясы / Алашская автономия;

б) Түркстан АССРи / Туркестанская АССР;

в) Кыргыз ССРи / Киргизская ССР;

г) Кокон автономиясы / Кокандская автономия.

167. Тоолуу Кыргыз облусунун түзүү кыймылынын жетекчиси? Руководитель движения за создание Горной Кыргызской области?

а) Р. Худайкулов;

б) А. Сыдыков;

в) К. Сарыкулаков;

г) А. Орозбеков

168. Кыргыз Автономиялуу Республикасы түзүлгөн жыл.

Год образования Кыргызской Автономной Республики.

а) 1926-ж/г.;

б) 1925-ж/г.;

в) 1927-ж/г.;

г) 1928-ж/г.

169. 1924-ж. 14- октябрда ... түзүлдү: В 14 октября 1924 г. была образована ...:

а) Кыргыз АССРи / Кыргызская АССР;

б) Кара - Кыргыз Автономиялуу областы / Кара - Кыргызская Автономная область;

в) Кыргыз Тоолуу Автономиясы / Кыргызская Горная Автономия

г) Кыргыз ССРи / Кыргызская ССР

170. Кыргызстандын кайсы жаңы өнөр- жай тармагы согуштун алдыңкы жылдарында өлкөдөгү маанилуу тармакка айланган/ Какая новая отрасль промышленности Кыргызстана стала ведущей по стране в предвоенные годы.

а) Женил өнөр- жай/ Легкая

б) Текстиль/ Текстильная

в) Түстүү металлургия/ Цветная металлургия

г) Машина куруу/Австосборочная

171. Кыргыз АССРи Кыргыз ССРи болуп түзүлгөн жыл.

Год преобразования Кыргызской АССР в Кыргызскую ССР.

а) 1934-ж/г.;

б) 1936-ж/г.;

в) 1937-ж/г.;

г) 1935-ж/г.

172. 1905- ж. Сүлүктү кениндеги биринчи жумушчу уюмдун аталышы. Название первой организации рабочих на Сулюктинском руднике в 1905 году.

а) социал-демократиялык уюм / социал-демократическая организация

б) большевиктердин уюму / большевистская организация

в) коммунисттик партия / коммунистическая партия;

г) орус-кыргыз жумушчу союзу/ русско-киргизский союз рабочих.

173. Сталиндин бийлиги XX к. 30-40-жж. репрессивдик чаралардын күчөшүн кандай себепке байланыштырган? Чем сталинское руководство объясняло усиление репрессивных мер в 30-40-е годы XX века?

- а) татаал эл аралык кырдаал менен / сложной международной обстановкой;
б) өлкөдөгү таптык күрөштүн күчөшү менен / обострением классовой борьбы в стране;
в) оппозициянын ишкердүүлүгү менен / действие непримиримой оппозиции;
г) чет элдик чалгындоонун иш аракеттеринин активдеши менен / активизацией действий иностранных разведок.

174. СССРде, анын ичинде Кыргызстанда саясий репрессиялардын эң күчөгөн мезгили. Пик политических репрессий в СССР, в том числе в Кыргызстане:

- а) 1928 – 1929 жж./гг.
б) 1933 – 1934 жж./гг.
в) 1937 – 1938 жж./гг.
г) 1930 – 1932 жж./гг.

175. Улуу Ата Мекендик согушта душмандын дзотун денеси менен тоскон Кыргызстандык жоокер:

Воин - кыргызстанец, который своим телом закрыл амбразуру вражеского дзота в годы Великой Отечественной войны:

- а) М. Ванахун;
б) Д. Шопоков
в) Ы. Таранчиев;
г) Ч. Тулебердиев;

176. Кайсы шаарда 28 баатыр-панфиловчулар эрдик көрсөтүшкөн ? В каком городе совершили героический подвиг 28 героев-панфиловцев?

- а) Москванын алдында / под Москвой;**
б) Брестте / в Бресте;
в) Смоленскиде / в Смоленске;
г) Ленинградда / в Ленинграде.

177. Москва шаарын коргоодо Советтер Союзунун баатыры наамын алган кыргызстандык жоокерлер?

Воины кыргызстанцы, удостоенные звания Героя Советского Союза за оборону города Москвы?

- а) Т. Фрунзе, Н. Дмитриев, Г. Выглазов....;
б) Д. Шопоков, Н. Ананьев, И. Москаленко... ;
в) Д. Асанов, А. Садырбаев, А. Волковенко;
г) К. Жуматаев, И. Таранчиев, Т. Тайгараев.

178. Советтер Союзунун Баатыры Ысмайылбек Таранчиев ким болгон? Кем был Герой Советского Союза Ысмайылбек Таранчиев был.

- а) жөө аскер / пехотинцем;
б) танкист / танкистом;
в) учкуч / летчиком;
г) чалгынчы / разведчиком.

179. Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде Ак-Түздө ... казып алынган/ Во время Великой Отечественной войны в Актюзе добывали

- а) сурьма/сурьму
б) сымап/ ртуть
в) комур/ уголь
г) коргошун/ свинец

- 180. Республиканын экономикасын согуштук абалга ылайык кайра куруу эмнени тушундурет? Объясните, что означает перестроить экономику республики на военный лад.**
- а) саясий реформа / политическая реформа;
  - б) экономиканы согуш абалына өткөрүүнүн согуштук- чарбалык планга ылайык ишке ашыруу / осуществляемые в соответствии с военно-хозяйственным планом, переход экономики на военный лад;**
  - в) тыл жана фронт үчүн согуштук адистерди даярдоо / подготовка военных кадров для фронта и тыла;
  - г) крайды аймактык кайра түзүү / территориальные переустройства края.
- 181 . «Кыргызча-орусча сөздүктүн» түзүүчүсү, СССРдин Мамлекеттик сыйлыгынын лауреаты:**
- Составитель «Кыргызско-русского словаря», лауреат Государственной премии СССР:**
- а) К.Юдахин;**
  - б) К.Карасаев;
  - в) Т.Сыдыкбеков;
  - г) З.Бектенов.
- 182. Улуу Ата Мекендик согуштун негизги бурулушу кайсы окуядан башталган? После какого сражения начинается коренной перелом в ходе Великой Отечественной войны?**
- а) Германиянын талкаланышынан кийин / после разгрома Германии;
  - б) Москванын алдындагы салгылашуудан кийин / после битвы под Москвой;**
  - в) Япония жеңилгенден кийин / после поражения Японии;
  - г) Сталинград салгылашуусунан кийин / после Сталинградского сражения.
- 183. Улуу Ата Мекендик согуш жылдарында Кыргызстанга канча ири ишкана эвакуацияланган? Сколько крупных предприятий было эвакуировано в Кыргызстан за годы Великой Отечественной войны?**
- а) 15 ке жакын / около 15;
  - б) 40 ка жакын / около 40;**
  - в) 20 га жакын / около 20;
  - г) 25 ке жакын / около 25.
- 184. СССРдин Илимдер Академиясынын Кыргызстандагы филиалы тузулгон жыл. Год создания филиала Академии Наук СССР в Кыргызстане.**
- а) 1944- ж./г.;
  - б) 1946- ж./ г..
  - в) 1945-ж./ г.;
  - г) 1943- ж./ г.;**
- 185. Кыргыз ССРинин Илимдер Академиясынын биринчи президенти ким болгон? Кто является первый президентом Академии Наук Кыргызской ССР?**
- а) К. Б. Юдахин.;
  - б) И. К. Ахунбаев.;**
  - в) Б. Б. Юнусалиев;
  - г) М.М. Мамакеев.
- 186. 1970- жж. Кыргызстандын өнөр жайында иштелип чыккан, сапат жагынан дүйнөлүк рынокто эталон болуп эсептелген өнөр жай продукциясы? Промышленная продукция, выпускаемая в 1970-х годах в Кыргызстане, которая стала эталоном качества на международном рынке?**
- а) электр-лампочкалары/ электролампочки;**

б) сурьма/сурьма;

в) вольфрам/ вольфрам;

г) электрондук-эсептөөчү машиналар /электронно-вычислительные машины.

187. 1985-жылдан 1990-ж. октябрь айына чейин Кыргызстан КП БК биринчи катчысы болуп иштеген?

С 1985 г. по октябрь 1990 г. первым секретарем ЦК КП Кыргызстана был?

а) А. Масалиев;

б) И. Раззаков;

в) Т. Усубалиев;

г) А. Аманбаев.

188. Кайра куруу жылдарында айыл чарбасын базар мамилелерине өткөрүү үчүн кандай кадамдар жасалган?

Какие первые шаги были сделаны для перехода сельского хозяйства к рыночным отношениям?

а) айыл чарба продукцияларын сатууну мамлекеттин өз колуна алуусу/государство взяло под свой контроль продажу сельхоз продукции;

б) мурдагы жети министриликтин ордуна Кыргыз ССР Мамлекеттик агроөнөржай комитети түзүлгөн/ вместо семи министерств были образован Государственный агропромышленный комитет Кыргызской ССР;

в) дыйкан чарбаларын, кооперативдерди, фермердик чарбаларды түзүү/ были созданы крестьянские, фермерские хозяйства и кооперативы;

г) айыл чарбасындагы административдик буйрукчул система күчөтүлгөн/ была усилена командно-административная система в сельском хозяйстве.

189. Орто Азия республикалары жана Казакстандын эл чарбасы үчүн чоң мааниге ээ болгон, 1970-жж. курулган Кыргызстандагы ири ГЭС.

Крупная ГЭС, построенная в 1970-х годах в Кыргызстане, имеющая важное народнохозяйственное значение для республик Средней Азии и Казахстана.

а) Таш-Көмүр/ Таш-Кумырская;

б) Токтогул/ Токтогульская;

в) Камбар-Ата/ Камбар-Атинская;

г) Ат-Башы/ Ат-Башинская.

190. XX к. экинчи жарымындагы Кыргызстандын белгилүү суретчүсү жана киноактеру: Известный киноактер и художник Кыргызстана во второй половине XX в.:

а) А. Боталиев;

б) К. Алиев.

в) М. Рыскулов;

г) С. Чокморов;

Годы независимости. Эгемендүүлүк жылдары.

191. Кыргыз ССРи мамлекеттик тил жөнүндө мыйзам кабыл алынган жыл.

Год принятия закона о государственном языке Кыргызской ССР.

а) 1988-ж/г. ;

б) 1987-ж/г.

в) 1989-ж/г. ;

г) 1986-ж/г.

192. Айыл чарбасын базар мамилелерине өткөрүү үчүн алгачкы кадамдар эмнеден

башталган? Какие шаги были проделаны при переходе к рыночным отношениям?

а) айыл чарба продукцияларын сатууну мамлекет өз колунан алган/ государство взяло под собственный контроль продаж сельхоз продукции;

б) дыйкан чарбаларын, кооперативдерди, фермердик чарбаларды түзүү/создание крестьянских хозяйств, кооперативов и фермерских хозяйств;

в) айыл чарбасында административдик-буйрукчул система күчөгөн/была усилена командно-административная система в сельском хозяйстве;

г) Кыргыз ССР Мамлекеттик агроөнөржай комплекси түзүлгөн/был создан Государственный агропромышленный комитет Кыргызской ССР;

193. Кыргызстандын толук эркиндигин жарыялаган мамлекеттик көз карандысыздыгы жөнүндөгү Декларация качан кабыл алынган?

Когда была принята Декларация о государственной независимости Кыргызстана?

а) 1991-ж. марта/ в марте 1991 г.;

б) 1991-ж. августа/ в августе 1991 г.;

в) 1991-ж. майда/ в мае 1991 г.;

г) 1991-ж. октябрда/ в октябре 1991 г.

194. 1991-ж. 31-августта кабыл алынган “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик көз карандысыздыгы жөнүндөгү декларацияда” Кыргызстан кандай мамлекет деп жарыяланган? Каким государством был провозглашен Кыргызстан в “Декларации о государственной независимости Кыргызской Республики”?

а) Кыргыз Республикасы көз карандысыз, унитардык, динге негизделбеген социалдык мамлекет/ Кыргызская Республика независимое, унитарное, не основанное на религии социальное государство;

б) Кыргыз Республикасы динге негизделген федеративдүү мамлекет/ Кыргызская республика религиозное, федеративное государство;

в) Кыргыз Республикасы көз карандысыз, эгемендүү, демократикалык мамлекет/ Кыргызская Республика независимое, суверенное, демократическое государство;

г) Кыргыз Республикасы эгемендүү мамлекет / Кыргызская Республика суверенное государство.

195. 1992-жылы 2-мартта Кыргыз Республикасы кайсы эл аралык уюмга мүчө болуп кирген?

Членом какой международной организации стал Кыргызстан 2 марта 1992 г.?

а) Бүткүл дүйнөлүк соода уюмуна / Всемирной международной торговой организации;

б) Бириккен Улуттар Уюмуна / Организации Объединенных Наций;

в) Эл аралык Кызыл крест уюмун / Международный фонд Красного Креста;

г) Дүйнөлүк банка / Всемирного банка.

196. Кыргыз Республикасынын Конституциясы качан кабыл алынган?

Когда была принята Конституция Кыргызской Республики?

а) 1993-ж. июнда/ в июне 1993 г.;

б) 1993-ж. марта/ в марте 1993 г.;

в) 1993-ж. майда/ в мае 1993 г.;

г) 1993-ж. февралда/ в феврале 1993 г.

197. 1992-жылы 25-30-августта кайсы окуя болгон/Какое событие произошло 25-30 августа 1992 года

а) Кыргызстанда жашаган улуттардын жалпы чогулушу/Общее собрание наций, проживающих в Кыргызстане

б) Кыргызстандын Бүткүл дүйнөлүк биринчи курултайы/Первый Всемирный курултай кыргызов

в) Кыргызстанда жашаган немец элинин съезди/Съезд немецкого народа, проживающих в Кыргызстане

г) Кыргызстанда жашаган орустардын улуттук конференциясы/Национальная конференция русских, проживающих в Кыргызстане

198. ШКУ - Шанхай Кызматташтык Уюму түзүлгөн жыл? Год создания ШОС – Шанхайской Организации Сотрудничества?

а) 2000 ж./г.;

б) 1994 ж./г.;

в) 1995ж./г.;

г) 1996ж./г.

199. 2000-жылы 4-5-октябрда Кыргызстанда кандай маанилүү иш чара өткөрүлгөн?

Какое важное мероприятие было проведено в Кыргызстане 4-5 октября 2000 г.?

а) Манас эпосунун 1000 жылдыгы/ 1000 ление эпоса «Манас»;

б) Ош шаарынын 3000 жылдыгы/3000 ление города Ош;

в) Кыргыз мамлекеттүүлүгүнүн 2200 жылдыгы/ 2200 ление Кыргызской государственности;

г) кыргыздардын Бүткүл дүйнөлүк курултайы/ Всемирный курултай кыргызов.

200. Кыргыздардын Бүткүл Дүйнөлүк биринчи курултайы качан болгон?

Когда состоялся первый Всемирный курултай кыргызов?

а) 1994-ж/г.;

б) 1993-ж/г.;

в) 1992-ж/г.;

г) 1991-ж/г.